1860. **Dingsdag 4 December.** **No. 336.**

NIEUWE ROTTERDAMSCHE COURANT.

ABONNEMENTS-PRIJS.
Voor *Rotterdam* per 3/m. *f* 8.25.
Franco door het Rijk " " " 9.25.

SPOORWEGEN:
Van Rotterdam naar Amsterdam.. 7.20 — 11.40 — 3.20 — 6.30.
" Rotterdam alleen naar 's Hage 9.45 's morg. en 9.40 's avonds.
" Amsterdam naar Rotterdam.. 8.30 — 11.25 — 4.25 — 7.35.
" 's Hage alleen naar Rotterdam 8.30 's morg. en 4.10 's nam.
Van Rott. n. Utr., Amst. en Arnh.: 7 — 10 — 12.15 — 1.30 (beh. Zond.) — 5.50 — 9 (tot Utr.)
" Amst. n. Utr., Rott. en Arnh.: 7.25 — 10.25 — 12.35 — 2.30 (idem) — 6.15 — 9.15 (idem.)
" Arnh. n. Utrecht, Amst. en Rott.: 6.30 — 9.30 — 11.55 — 1.10 (beh. Zond.) — 5.20.
" Utrecht n. Rott.: 6.30 — 8.40 — 11.40 — 1.25 — 4.30 (beh. Zond.) — 7.30.

ABONNEMENTS-PRIJS.
Editie voor Indië. Per jaar, bij vooruitbetaling, Franco *per Mail* *f* 36.

De Uitgever H. NIJGH heeft aan HH. Geabonneerden *gratis* toegezonden een half vel druks **HANDELINGEN DER STATEN-GENERAAL**, bevattende de *Zitting der Tweede Kamer van Maandag 3 December* (voortzetting der discussie over de *Staatsbegrooting voor* 1861).

Algemeen Overzigt.

Rotterdam, 3 December.

In de zitting der tweede kamer van heden zijn de discussien voortgezet over de subsidie van *f* 100.000 als eerste twaalfde gedeelte voor de werken der kanalisatie van Groningen. De slotsom is geweest dat het artikel met 40 tegen 24 is afgestemd, niet omdat het nut of het belang der zaak werd betwist, schoon in den laatsten tijd, volgens de opmerking van den heer *Thorbecke*, nog al tot een politiek voertuig gemaakt, maar om verschillende redenen. Men wilde die zaak in een afzonderlijk wetsontwerp opgenomen zien; vooraf kon dan de zaak der Ommelanderkas definitief uitgemaakt worden, terwijl geen subsidie moest worden verleend alvorens er zekerheid was, dat de belanghebbenden het werk zouden ondernemen en waarborg geven voor de goede voortzetting en volvoering; dàn alleen kon van rijkssubsidie sprake zijn. Tegenover deze bedenkingen respectivelijk van de heeren *van Bosse*, *'s Gravesande*, *van Nispen* en *Thorbecke*, stond dat van de heeren *Zylker* en *Reinders* benevens van den minister, die zoowel den post zelven als de tijdigheid om dien nu aan te vragen ontwikkelden, iets dat volgens hun gevoelen geheel afgescheiden was en gehouden moest worden van de zaak der Ommelanderkas.

Op art. 89, toezigt op de spoorwegdiensten, is afgestemd een amendement van den heer *Olivier*, om de som van *f* 29,000 te brengen op *f* 20,000, gelijk zij ten vorigen jare geraamd was. De hoofdgrond was dat er te veel weelde was betracht in de vestiging van dat toezigt, dat te minder uitgebreid behoefde te zijn, naardien het artikel nopens den raad van toezigt in de wet, regelende de politie op de spoorwegen was gebragt, uitsluitend met het oog op geconcedeerde en niet op staatsspoorwegen. De *Minister* heeft met veel aandrang het behoud der som verdedigd. Het gold hier de uitvoering der wet, en de raad van toezigt met al zijn aankleve was reeds ingesteld. Het zou dus groote ongelegenheid veroorzaken wanneer de genoegzame middelen daartoe onthouden werden. Intusschen merkte de heer *Olivier* en na hem ook de heer *van Hoëvell* op, dat het geschil juist liep, niet over al of niet uitvoering van het betrokken wetsartikel, maar over het al of niet genoegzame der som van *f* 20,000, ook op het vorige gebragt. Het amendement werd afgestemd met 41 tegen 27.

Bij dit artikel kwam weder ter sprake de zaak der geweigerde concessie voor den spoorweg Scheveningen-Haag-Gouda en de weigering om inlichting in de gewisselde stukken, in verband met de motien van orde in het voorjaar aangenomen. De minister heeft ontkend inlichtingen aan de kamer te weigeren, maar zoolang de Holl. maatschappij zich aan hare verpligtingen niet onttrekt, kan er van geene inwilliging eener andere concessie de rede zijn. Aan deze deliberatie namen deel de heeren *Dullert* en *Wintgens*.

Eindelijk kwam art. 92 in discussie, *f* 13,000,000 voor den aanleg van spoorwegen. De heer *van Heukelom* wil meerdere toelichting bij eene latere nieuwe voor te dragen suppletoire begrooting en verklaart zich tegen het aanschaffen van materieel als prejudicierende de quaestie der exploitatie, die z. i. nimmer van staatswege moet plaats hebben. De heer *van Eck* laat zich over dit laatste punt niet uit, maar kan het eerste niet toegeven. Hij heeft echter eene vraag betrekkelijk de overbrugging te Rotterdam, hierop nederkomende: dat de regering voornemens is een deel der aangevraagde gelden voor den aanleg der bruggen nabij Rotterdam te bestemmen. Bij de spoorweg-discussie was men het over de rigting der lijnen over het algemeen eens, maar moesten toch sommige punten nog nader worden geregeld En tot deze laatsten behoorde de vraag of de spoorweg van Rotterdam-Dordrecht zou loopen over de Maas dan wel over den IJssel en Lek. En die vraag zal worden beslist door den aanleg van de brug, die men thans te Rotterdan wil uitvoeren. Nu vraagt hij, of de aanbouw van de brug zoo noodzakelijk is. Men begint den aanleg van de lijn van Breda, wat zal men dan voorloopig met de brug te Rotterdam doen? Hij zou er groot bezwaar in vinden, zoo die brug over de Maas wierd gelegd, vooral met het oog op de scheepvaart op de Zeeuwsche stroomen en ook voor Rotterdam zelf. Nu zou het hem aangenaam zijn, zoo de minister door een nader onderzoek tot de overtuiging kwam, dat de brug moet loopen over den IJssel en Lek. Daardoor zou ook Gorinchem beter in de gelegenheid geraken een spoorweg te verkrijgen of zich daaraan aan te sluiten. Het zou hem dus aangenaam zijn, ten deze nadere inlichtingen van den minister te bekomen.

De voortzetting dezer discussie is bepaald op morgen ochtend ten *elf* ure.

Sedert eenige dagen hebben er tusschen Frankrijk en Engeland drukke onderhandelingen plaats gehad over de Italiaansche aangelegenheden. Men wil weten, dat Engeland bij de Fransche regering er op aangedrongen heeft, hare interventie te Gaëta te staken, zoodat Sardinie onbelemmerd al die operatien tegen deze vesting zou kunnen aanvangen, welke in het belang eener spoedige overgave, dienstig geacht worden. Op die wijze, moet Engeland verklaard hebben, komt de Italiaansche kwestie een stap nader tot hare vereffening. Frankrijk daarentegen moet van zijn kant van Engeland gevorderd hebben, dat het de bekende nota van lord John Russell zal verzachten. Tusschen beide vorderingen zou nu eene toenadering tot stand zijn gebragt, waarvan verder het gevolg moet zijn, dat Engeland en Frankrijk beide een gezant zullen accrediteren bij koning Victor Emanuel, in welk feit de officieele erkenning van de faits accomplis zal opgesloten liggen

Overigens is er geen nieuws uit Gaëta. Men meent te weten, dat binnen veertien dagen een beslissende aanval op de vesting gedaan zal worden en dat Frans II zich voor dat tijdstip naar Rome zal begeven. De half officieele Parijsche dagbladen logenstraffen de Italiaansche, die gezegd hebben dat de koning ziek was.

De opstand te Aquapendente heeft niet veel beteekend. De *Constitutionnel* beweert althans dat de benden, die zich daar vertoond hebben, zich weder hebben verwijderd en dat de Pauselijke autoriteiten hare functien hebben hervat.

Het stilzwijgen van den *Moniteur*, waarin men van dag tot dag een besluit of een manifest te gemoet zag, heeft de hoop op verdere concessien, hetzij aan de drukpers, hetzij aan de kamers, weder doen verflaauwen. Die ongunstige meening wordt niet weinig in de hand gewerkt door de houding van de half officieele dagbladen, die alle moeite doen om de beteekenis en de gevolgen van het besluit van 24 Nov. zooveel mogelijk te verminderen. De *Constitutionnel* inzonderheid schijnt maar ééne vrees te hebben, namelijk, dat men in alle ernst de constitutionneele wijzigingen in het besluit des keizers vervat, als van wezenlijk belang beschouwen zal; de artikelen van dit blad lezende, zou men zeggen dat er eigenlijk in het binnenlandsch bestuur van Frankrijk niets veranderd was.

Welke reden gezegd dagblad hebben kan om zoo veel mogelijk de hoop op een beteren stand van zaken uit te dooven, is moeijelijk te gissen. Het is echter niet overbodig te herinneren, dat het voor de eerste maal niet zijn zou, dat de beschouwingen der half-officiele bladen door de ontwikkeling op het onverwachtst werden gelogenstraft.

Volgens berigten uit Alexandrie, door de *Patrie* medegedeeld, moet de onderkoning van Egypte het voornemen hebben te kennen gegeven, om eertsdaags eene bedevaart naar Mekka te doen, terwijl hij zich op dien togt zal laten vergezellen door een talrijk gevolg en door jagers van zijne garde. Het algemeen gevoelen is dat de onderkoning door die bedevaart aan de Mahomedanen het bewijs wil leveren, dat hij, hoewel zich steeds gunstig betoond hebbende jegens de Christelijke bevolking, niettemin trouw gebleven is aan de godsdienstige beginselen van het Islamismus Men begrijpt dat na de gebeurtenissen is Syrie die bedevaart des onderkonings eene grootere beteekenis erlangt dan anders het geval zou zijn geweest.

Volgens berigten uit Weenen zou de heer van Bach uit Rome teruggeroepen worden. Men beschouwt dezen maatregel als de voorbode van eene op handen wijziging van het concordaat.

In Pruissen schijnt de ongunstige stemming, door de houding der regering in de zaak van Stieber opgewekt, eenigzins te bedaren. Men begint de hoop te voeden, dat het gebeurde zal strekken, om de regering uit haren langdurigen doodslaap op te wekken. De *Volksztg.* is van oordeel dat de wond niet ongeneeslijk is, dat het volk de zwakheid, waaraan de regering zich heeft schuldig gemaakt, spoedig vergeten zal, zoo zij nu maar met de noodige energie te werk gaat. Ook de *Voss. Ztg.* geeft te kennen, dat het onderzoek openbaar behoort te zijn, maar dat het van den anderen kant onregtvaardig zou wezen het ministerie aan te vallen. Met dat al is de *Köln. Anzeiger*, wegens een artikel onder het opschift: de minister van justitie Simons, door de policie in beslag genomen is.

BUITENLAND.

Duitsche Post.

Frankfort, 1 December. In Hessen-Darmstadt worden, zonder uitzondering, allen die als leden tot het Duitsche National Verein zijn toegetreden, geregtelijk vervolgd. De *Darmstadter Zeitung*, het officieel orgaan der regering, beschuldigt dit Verein van „landverraad" gevaarlijke plannen, enz. In het naburige Offenbach, dat mede tot Darmstadt behoort, moeten niet minder dan 109 ingezetenen wegens deelneming aan deze vereeniging, voor de regtbank verschijnen.

— Volgens eene bijzondere mededeeling uit Kassel, werd in de geheime zitting der tweede kamer, het voorstel wegens het indienen eener petitie aan den keurvorst, ten behoeve van het herstel der constitutie van 1831, naar eene commissie van 12 leden gerenvoijeerd, om daarover zoo spoedig mogelijk rapport uit te brengen.

— In de laatste zitting der Saksische tweede kamer, werd door een der afgevaardigden eene motie gedaan, betreffende de invoering van onderscheidene in 's lands constitutie noodig geworden verbeteringen, bijzonder ook met opzigt tot de verkiezingen. Een gelijksoortig voorstel was reeds in 1850 aldaar gedaan, maar bleef zonder gevolg.

— De handelstand te Mannheim heeft eene deputatie naar Karlsruhe gezonden, om aan de regering ernstige voorstellen te doen, nopens het tarief der Rijnsche spoorweg-maatschappij.

— De Duitsch-Katholieke gemeente te Manheim had hare statuten aan de regering ter goedkeuring aangeboden, waarop van deze thans het antwoord is gevolgd, dat volgens de onlangs ingevoerde kerkelijke wetsbepalingen, deze statuten geene sanctie der regering behoefden.

Fransche Post.

Parijs, 2 December. De nieuwe minister van finantien krijgt nu al dadelijk met eene lastige kwestie te doen. De keizer heeft hem namelijk op het hart gedrukt, om toch vooral zijne aandacht te wijden aan het al of niet mogelijke eener afschaffing der plaatselijke accijnsen. Het resultaat van zijn onderzoek zal dan in den loop van dezen winter bij den staatsraad onder voorzitterschap des keizers, een punt van gezette overweging uitmaken, terwijl men nu reeds uit een en ander kan opmaken, dat bij de discussien over die zaak het voorbeeld van Belgie als uitgangspunt zal worden aangenomen. Intusschen gelooft men hier niet, dat onze hoofdstad in die afschaffing zal deelen; want de opbrengst der plaatselijke accijnsen is hier tot zulk een hoog cijfer geklommen, dat het nagenoeg ondenkbaar is die te doen vervallen. Trouwens dit schijnt ook niet in het plan der regering te liggen, want naar men verneemt, zal de minister zich bepaaldelijk slechts onledig houden met het onderzoek, in hoeverre die afschaffing in de departementen mogelijk is.

Wat den graaf de Persigny betreft, zoo verzekert men ten stelligste, dat hij aanstaanden Woensdag uit Londen zal vertrekken, om den volgenden dag alhier het voor hem bestemde hôtel in de rue de Grenelle te betrekken.

De dagbladen, zelfs zij die het gouvernement ondersteunen souden wel gaarne ontheven zijn van de lastige verpligting om de, discussien van de wetgevende vergadering *in extenso* mede te deelen, wanneer zij daarvan een verslag in hunne kolommen willen opnemen. Men gelooft evenwel niet, dat daarin eene wijziging zal worden gemaakt, maar dat integendeel het beginsel, volgens hetwelk de handelingen der vergadering slechts in haar geheel mogen worden medegedeeld, ten strengste zal gehandhaafd worden.

De keizer heeft tot nadere regeling der aangelegenheden van Algerie, eene commissie bijeengeroepen, bestaande uit de maarschalken Pélissier en Randon, generaal Allard en den heer de Chasseloup Laubat. De beide eerstgenoemden zijn het ten aanzien der meeste punten eens, terwijl er, naar men verneemt, ernstig sprake is van de opheffing der algemeene raden, daar deze zich steeds het ijverigst tegen den overheerschenden invloed van het militair element hebben verzet Intusschen zien velen nog altoos eene voorname zwarigheid in de benoeming van den hertog van Malakoff, omdat aldaar eigenlijk iemand aan het hoofd behoorde te staan, die tusschen de civile en militaire autoriteiten eene verzoenende gezindheid weet tot stand te brengen, ies waartoe de hertog volstrekt de man niet is.

Hiertoe bepaalt zich voor heden het binnenlandsch politiek nieuws; alleen kan er nog worden bijgevoegd, dat heden voormiddag in alle kerken alhier eene circulaire van den kardinaal-aartsbisschop van Parijs is voorgelezen, in welk stuk niet slechts eene bijzondere sympathie voor den Paus is uitgedrukt, maar ook alle geloovigen worden uitgenoodigd, om den H. Stoel door particuliere giften te hulp te komen.

Te Turin houdt men zich tegenwoordig ijverig bezig met de plannen tot reorganisatie der Italiaansche marine. Bij hetgeen reeds vroeger daaromtrent is gemeld, verneemt men thans nog dat daarbij als beginsel is aangenomen de inrigting van drie maritime prefectures, namelijk te Genua, Napels en Ancona, op den voet zoo als die in Frankrijk bestaan. Voorts wordt in het plan bepaald de aanleg eener haven en van een maritiem arsenaal in de golf van Spezzia, die op een kleinen afstand van Genua gelegen, de meeste voordeelen voor de zeevaart aanbiedt. Een niet minder belangrijk punt is het graven van een uitgestrekt bassin in de vlakte van San Vito, hetwelk meer dan honderd schepen zal kunnen bevatten; terwijl rondom dit bassin magazijnen, werkplaatsen en andere etablissementen zullen worden opgerigt, die, even als het bassin zelf, geheel en al buiten het bereik van ieder vijandelijk kanon zullen zijn. Uit het geheele plan is een wets-ontwerp opgemaakt, hetwelk in de eerstvolgende zitting van het parlement zal worden ingediend, terwijl men er op gerekend heeft, om na de aanneming van dit ontwerp door de vergadering, waaraan men niet twijfelt, oogenblikkelijk de werkzaamheden te kunnen aanvangen. Inmiddels wordt er, onafhankelijk van deze plannen en maatregelen, ijverig voortgang gemaakt met de uitbreiding der Italiaansche vloot in de Adriatische Zee, die tegen het aanstaande voorjaar een genoegzaam aantal oorlogsbodems zal bevatten, om aan alle kansen des oorlogs het hoofd te kunnen bieden.

Wat nu de eigenlijke politieke aangelegenheden van Italie betreft, daaromtrent wordt uit Turin van 30 November nog gemeld, dat aldaar sedert eenige dagen bijzonder druk gesproken wordt over eene geheime zending, waarmede de heer Ghislieri naar Rome belast moet zijn. De heer Ghislieri is een bloedverwant van twee aldaar aanwezige kardinalen en behoort bovendien tot eene familie, die een Paus, namelijk Pius V, onder hare afstammelingen telt. De Sardinische dagbladen meenen reeds dat Piemont door die zending op weg is om met Rome tot eene schikking te komen, maar het publiek te Turin denkt er anders over. De Sardinische regering, 't is waar, zij zou ongetwijfeld ook wel alle zwarigheden ten aanzien van den H. Stoel door eene minnelijke schikking willen vereffenen, maar zij weet te goed dat de Romeinsche regering daartoe veel te vasthoudend is en ziet, even als het Turinsch publiek, die oplossing dan ook nog zoo spoedig niet te gemoet. Integendeel, door de Piemontezen wordt nog gedurig een en ander ondernomen op het grondgebied hetwelk den Paus is overgebleven. Nog kort geleden toch, hebben zij de Pauselijke gendarmes te Aquapendente ontwapend, terwijl het in Umbrie ook nog alles behalve rustig is.

De *Nationalités* bevat in haar laatste nommer eenige berigten omtrent Gaëta, die men gerust onder het zoogenaamde *oud nieuws* kan rangschikken. Ééne mededeeling zal intusschen wel minder bekend zijn en is te curieus om het onvermeld te laten. Te Gaëta, zegt het blad, wordt de moed der soldaten al op eene zonderlinge manier aangewakkerd. Wie zich namelijk door dapperheid onderscheidt, mag tot belooning daarvan trouwen en in het kwartier zijne vrouw bij zich nemen. Onder de onlangs gevangen genomen Napelschen waren er zeer velen, die vrouw en kinderen, of hunne aanstaande echtgenoote in gezegende omstandigheden bij zich hadden. „Het was eene hartroerende omstandigheid," zegt het blad, „zooveel kraamvrouwen te zien, die op een handvol stroo, zonder linnen, zonder kindergoed, aan al het noodige gebrek hadden." De Sardinische regering heeft intusschen maatregelen genomen om die vrouwen en kinderen voorloopig te Napels in een klooster huisvesting en verzorging te verschaffen.

Een Piemonteesch fregat wilde den 24sten November te Fasana, nabij de Oostenrijksche maritieme vesting Pola binnenloopen; doch de kommandant der aldaar ter reede liggende Oostenrijksche korvet *Dandolo* zond dadelijk een officier aan boord van het fregat, met de uitnoodiging dat dit vaartuig zich oogenblikkelijk zou verwijderen. De Piemontesche bevelhebber verklaarde wel, dat hij zich slechts kort zou ophouden om eenige reparatie aan de masten te laten doen en dat hij, even als zijne manschappen, geen voet aan wal zou zetten; dit hielp evenwel niet. De Oostenrijksche kommandant verklaarde dat het fregat, zijns inziens, niettegenstaande die schade, de reis zeer goed kon voortzetten, en dat hij dus genoodzaakt zou zijn geweld te gebruiken, als dit niet terstond gedaan werd. Tengevolge daarvan was het Piemonteesch fregat genoodzaakt af te houden, te meer omdat er reeds uit Pola versterking kwam opdagen.

Belgische Post.

Brussel, 2 December.

Ofschoon de wetgevende vergadering thans dagelijks zitting houdt, valt evenwel daaromtrent weinig belangrijk nieuws mede te deelen, vooral nu de partijen iedere eigenlijk politieke discussie zorgvuldig schijnen te vermijden. Een der Brusselsche afgevaardigden wilde een voorstel indienen tot eene wijziging in de verkiezingen, doch het gouvernement is daartegen in oppositie gekomen, met te wijzen op het gevaar van in de tegenwoordige omstandigheden hevige discussien te provoceren. Het gouvernement werd daarin door eene overgroote meerderheid ondersteund. Den volgenden dag heeft een ander lid, de heer Dumortier, gebruik gemaakt van eene zinsnede in de rede van den minister van binnenl. zaken, om te protesteren tegen de gebeurtenissen in Italie en de door koning Victor Emanuel ten aanzien van Napels gepleegde schending van het volkenregt. De minister van buitenlandsche zaken heeft op dezen vrij ontijdigen aanval willen antwoorden, doch de kamer was zoo weinig gezind om het tot een redetwist over dergelijke punten te laten komen, dat zij den minister heeft verhinderd daarover het woord te voeren. Zoo doende hebben de debatten over de begrooting van het departement van binnenlandsche zaken geregeld voortgang gehad, zonder dat daarbij een enkele kwestie van beginsel besproken is. In weerwil van het gouvernement heeft de kamer bij die gelegenheid den post voor de openbare wegen met 300,000 francs verhoogd en dus tot een millioen opgevoerd. Het is hierbij niet overtollig op te merken, dat de staat sedert twintig jaren eene lengte van 2000 mijlen tot wegen heeft doen aanleggen en dat er ten dien aanzien nog veel te doen overblijft. De aanleg van openbare wegen is overigens een zeer afdoend middel tot bevordering van den landbouw,

Door drie leden is een voorstel gedaan betreffende de opening van een concours tot het verkrijgen van eene soort van geweren, die als model bij de armee zouden worden aangenomen. De centrale sectie heeft zich eenparig daarmede vereenigd, terwijl het voorstel aanstaanden Dingsdag in behandeling zal worden genomen.

Eene zeer levendige discussie heeft vooral plaats gehad tusschen den minister van binnenlandsche zaken en den heer Hijmans, die beweerde dat de minister zeer verkeerd had gedaan met een concours te openen tot de zamenstelling van eene geschiedenis der Nederlandsche nationale vergaderingen, vooral omdat al de daartoe onmisbare bronnen niet voorhanden zijn. De minister grondde zich in zijn antwoord op het voorbeeld van Holland, alwaar de heer Wintgens, in de tweede kamer, dit plan van het Belgisch gouvernement zeer had toegejuicht. De heer Hijmans heeft daarentegen, met de *Nederlandsche Staats-Courant* in de hand, aangetoond dat de heer Wintgens slechts gesproken had van een tableau op te maken van de namen der leden van de voormalige vergaderingen en niet van eene parlementaire geschiedenis.

Dezer dagen is de verkooping der collectie gravures en manuscripten, behoorende tot de nalatenschap van den schilder Paelinck afgeloopen. Deze verzameling heeft door de aankoopen, gedaan door de heeren Muller te Amsterdam en Heussner te Brussel, ongeveer 60,000 francs opgebragt. Het *British Museum* is voor 2200 francs eigenaar geworden van een handschrift van Jan Stavelot, een monnik uit de 15e eeuw.

Per Telegraaf.

Parijs, 3 December. De *Moniteur* bevat eene nota over de schitterende en warme ontvangst, die aan de keizerin bij haar bezoek in Engeland ten deel gevallen is, terwijl het blad ten dien aanzien verder het volgende zegt:

„De keizerin zal den 3 Dec. bij koningin Victoria op het kasteel van Windsor een bezoek afleggen. De manifestatien in Engeland, die van zooveel sympathie getuigen, kunnen niet anders dan de banden tusschen de beide volken naauwer toehalen. Zij bewijzen op schitterende wijze, hoeveel gezond verstand de volksmassa bezit en hoe zij denkt over de hevige en ondoordachte aanvallen, waarvan een zeker deel der drukpers zich niet schroomt het orgaan te zijn."

De *Moniteur* maakt voorts het rapport bekend van den heer Hausmann, prefect van het dep. der Seine, betreffende het budget van Parijs. De kwestie der accijnsen wordt daarin ook besproken; doch het rapport concludeert tegen hunne afschaffing.

Londen, 3 December. (*Reuter's Agentschap*). Volgens berigten uit New-York van 21 November hebben de banken besloten wissels op Londen te koopen tot een bedrag van 2½ millioen dollars, met het doel om de markt te ondersteunen. Men verwacht van dezen maatregel goede resultaten.

Indien Zuid-Carolina zich van de Unie losscheurt, dan zal dit voorbeeld door andere staten niet gevolgd worden.

Wissel op Londen 100 à 104. Het disconto is van 12 tot 18 pCt. Te New-Orleans is de wissel op Londen pari.

Volgens berigten uit Mexico heeft de generaal Miramon zijn ontslag als president ingediend. De generaal Robles is zijn opvolger.

Londen, 3 December. Koffij stil; er bestond eenige vraag voor zeilende ladingen. — Thee: Common Congo 14¾ d. — Suiker en Rijst gedrukt.

Tarwe flaauw gestemd. — Boter: Friesche 108/-.

Hennep: St. Pet. Rein £ 34 à 34.4/-; Riga Rein £ 35.

Talk: (St. Petersb. Kaarsen) in loco 60/-, Jan./Maart 60/- April/Junij 59/-. De markt was vaster. Voorraad op heden 73,865 vaten.

Aan de Veemarkt van heden werden aangeboden: 4050 Runderen, 220 Kalveren, 20,420 Schapen en 320 Varkens. Voor beste Runderen werd 4/4, voor dito Kalveren 5/-, voor dito Schapen 4/6 en voor dito Varkens 5/4 per steen betaald.

Liverpool, 3 December. Van Katoen zijn heden 10,000 bn. afgedaan. De markt was zeer vast.

Berlijn, 3 December. Rogge: Dec./Jan. 50, per Febr.-Maart 50¼. Raapolie: Dec./Jan. 11⅝, per Febr./Maart 11¾.

Beurs van Londen, 3 December.
Consols 93⅝; Sardinie —; Mexico —; Venezuela —; Peru 3 pCt. 73¼; Grenada 16¼; dito Uitg. —; Portug. —; Spanje 3 pCt. —; dito 1¾ pCt. 41; dito Amortis. —; Illinois Shares 69; dito Bonds 85.
(*Slotkoers.*) Consols 93⅝.

Beurs van Weenen, 3 December.
(*Slotkoers.*) Oostenr. Metall. 5 pCt. 64.50; dito Nation. 76.20; Bank-Actien 734. Oostr. Cred.-Act. 170.70; Fr.-Oost. Spoorw. —. Goud —. Wissel op Londen 140.50.

Beurs van Frankfort, 3 December.
(*Slotkoers.*) Metall 43¾; dito Nation. 52⅛; Spanje 3 pCt 47⅝; dito 1¾ pCt. 40; Oost. Bank-Act. 598. Wissel Amst. kort 99⅝.

Beurs van Hamburg, 3 December.
Rusl. Nieuwe 3 pCt. 59¼; Spanje 3 pCt. 45; dito 1¾ pCt. 38¼.

Beurs van Berlijn, 3 December.
(*Slotkoers.*) Pruissen 4½ pCt. —; Oostenr. Metall. 5 pCt. 46; dito Nation. 53; Oost. Cred.-Act. 58⅜; Fr.-Oost. Spoorw. —; Rusland bij Stiegl. 5de Serie 91⅞; dito 6de Serie 101¼; Rusl. 5 pCt. 103; dito Nieuwe 3 pCt. 61½.

Beurs van Parijs, 3 December.
Fransche 3 pCt. 70.30; dito 4½ pCt. 96.30; Fr.-Oost. Spoorw. 511; Cred. Mob 780; Spanje 3 pCt. 48½; dito 1¾ pCt. 41.
(*Slotkoers.*) Fransche 3 pCt. 70.50.

Beurs van Madrid, 1 December.
Spanje Binnenl. 3 pCt. 50.35; dito 1¾ pCt. 42 25.

NB. Bovenstaande dépêches waren reeds in onze vorige Editie opgenomen.

Parijs, 3 December. De *Pays* logenstraft de berigten, volgens welke onderhandelingen zouden zijn aangeknoopt tot verkoop van Venetie. Het blad gelooft te kunnen verzekeren, dat die kwestie als zoodanig nog door geen kabinet van een der mogendheden, welke ook, gesteld is.

Beurs van Brussel, 3 December.
Oost. Metall. 5 pCt. 46; Oost. Cred-Act. 320.00.

Beurs van Antwerpen, 3 December.
Belgische 4½ pCt. 97⅞; Oostr. Cred.-Act. 317. Metall. 5 pCt. 45½; dito Nation. 53⅛; Spanje 3 pCt. 48¼; dito 1¾ pCt. 40.

BINNENLAND.

Rotterdam, 3 December.

In *Nederlandsch Indie* komt een particuliere brief voor, waarin de verkoop van het contract Pangka wordt ontkend. Wij kunnen daarentegen verzekeren, dat wij brieven van zeer achtenswaardige mannen ontvangen hebben, die met de zaak van zeer nabij bekend zijn, waarin op de meest stellige wijze die verkoop wordt medegedeeld. Bij ons blijft ten dien aanzien dan ook geen twijfel hoegenaamd bestaan.

De gemeenteraad alhier zal op Donderdag den 6den December des namiddags ten half 2 ure, weder eene zitting houden.

Zaken ter tafel te brengen:

Mededeeling van ingekomen stukken.

Benoeming van 4 leden in de plaatselijke schoolcommissie.

Idem van 3 leden in de commissie van bestuur voor het examineren van varenslieden.

Idem van een lid in de commissie van bestuur over de scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs.

Idem van onderwijzers en onderwijzeressen in het teekenen aan de scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs.

Delibereren over de concept-verordening op de verdeeling in wijken en het nommeren der gebouwen en erven.

Idem over het afstaan van gronden, bestemd tot vergrooting der Israëlitische begraafplaats.

Idem over het ontwerp tot het aanleggen van twee straten in de Polderstad.

Idem over het adres om bestrating en verlichting van een gedeelte der Warmoezierslaan en daarop uitgebragt rapport.

Nog eene aardigheid voor het St. Nicolaas-feest! Zij wordt alle belangstellende ouders en kindervrienden aangeboden onder de benaming van NIJGH'S *beweegbaar Prentenboek.* Deze uitgave onderscheidt zich van andere prentenboeken daarin, dat de schoone tafereeltjes, die daarin voor kinderen van allerlei leeftijd worden voorgesteld, eene hoogst verrassende verandering kunnen ondergaan. Men heeft namelijk slechts aan een reepje papier te trekken, om b. v. een soldaat in een herder, een vuurspuwende berg in een waterval, een dorp in een zeegezigt, enz. veranderd te zien. Als zoodanig zal het dus voor velen in den vollen zin des woords *iets nieuws* zijn, terwijl het zich tevens niet minder door stevigheid en nette uitvoering, als door eene gepaste keuze van goed gekleurde afbeeldingen aanbeveelt. Wie dus naar een aardig cadeau uitziet, mogen wij gerust aanraden met die uitgave eens kennis te maken.

Wij maken onze lezers opmerkzaam, dat op Donderdag avond a. s., in de zaal 't Nut, de tweede leesvergadering zal gehouden worden ten voordeele der *School voor Havelooze Kinderen*, zullende ds. *J. H. Gunning jr.* als spreker optreden. (*Zie Advertentie.*)

De *Diergaarde* heeft op nieuw ontvangen: 1 *Javaan Aap* geschenk van den heer F. W. Köhne, te Gouda; 1 *Javaan Aap*, geschenk van den heer A. van der Harst, gezagvoerder van het brikschip *Gouverneur van Swieten*, toebehoorende aan den heer H. van Ryckevorsel; 1 geelcoeterde *Tijgerkop* en 2 fleschen *Naturalia* op liquor, geschenk van den heer J. J. Klein; 1 *Slang* (*Python Reticulatus*) op liquor, geschenk van den heer J C. Eck; 12 *Stamrozen*, geschenk van den heer Jos. Jacobson; 2 treurende hooge *Stamrozen*, geschenk van den heer J. Madrij; een *Hand-Slangbrandspuit*, geschenk van den heer W. Stoeller.

Door ruiling met de directie van het *Zoölogisch Genootschap* in het Regents-park te Londen, is de *Diergaarde* in het bezit gekomen van een paar *Zwartrug Faisanten* (*Gallophasis melanotus*); een paar *Witkuif Faisanten* (*Gallophasis albo cristatus*); een *Indische Haan* (*Gallus Sonneratii*); een *Schrei-Arend* (*Aquila naevia*), een *Slang* van Afrika, (*Python Regius*); een *Stekel Kat* (*Atherura africana*).

Zeldzaam voor dit jaargetijde bloeit in de Serre der *Diergaarde* de *Musa Paradisiaca*; deze plant is ongeveer een en een half jaar oud en de *Diergaarde* bezit haar slechts veertien maanden; de bloemstengel is 1 el lang met afzonderlijke bloemtrossen, verder bloeit de *Poinsettia Pulcherrima* met vijf stengels, ieder lang 2½ el, en de *Tellandsia B brida.*

Men verneemt, dat ds. K. Schuilink, beroepen bij de Doopsgezinde gemeente te Amsterdam, voor dat beroep heeft bedankt.

Aan de *New-York-Herald* van 14 Nov. ontleenen wij het volgende:

„De heer M. T. H. de Haas heeft juist eene groote marine schilderij voltooid, „*Off New-Port, Rhode Island*," de vrucht van zijn kortstondig verblijf aldaar. Het stuk munt uit in doorschijnendheid, rijkheid van kleur en breede effecten, en is een bewijs van den grooten vooruitgang van dien jeugdigen kunstenaar.

„De heer de Haas is thans de eenige verdienstelijke zeeschilder van wien wij met lof melding kunnen maken, en in oorspronkelijkheid wordt hij door zeer weinig buitenlandsche artisten overtroffen. Hij is een leerling van Louis Meijer uit 's Hage, en heeft zich de stoute en toch geacheveerde penseelbehandeling van dien meester eigen gemaakt."

Het is eene bekende zaak dat bij de verdeeling van markegronden dikwijls verzuimd is in de middelen te voorzien tot onderhoud van wegen en kunstwerken, welke vroeger ten laste der markegenooten waren. Uit dit verzuim vloeiden op vele plaatsen moeijelijkheden voort. Wegen, waterleidingen, bruggen en duikers waren binnen de grenzen van marken, door welke zij vroeger waren onderhouden, in eenen zeer verwaarloosden toestand, en niet zonder reden was het burgerlijk bestuur in vele gemeenten ongenegen om de markegenooten die door verdeeling een einde hadden gemaakt aan hun gemeenschappelijk bezit, van dit onderhoud te ontlasten en die kosten over te brengen op de ingezetenen van de gemeente in het algemeen. Niet onbelangrijk is daarom de kennis van een besluit van den raad der gemeente Raalte, ten opzigte der marke Raalterwoold genomen, waarin de zich bevindende wegen, bruggen en duikers dringend voorziening vorderen. Volgens dat besluit, bereids door den koning goedgekeurd, wordt ter bekostiging van het in goeden staat brengen dier wegen enz. een omslag geheven van *f* 1060, en voorts jaarlijks hoogstens *f* 500 voor het onderhoud, een en ander in evenredigheid van de grootte en soort der verdeelde markegronden, welke ieder in gebruik heeft, en overeenkomstig het belastbaar inkomen. (*Pr. Ov. en Zw. Ct.*)

Blijkens een bij het departement van marine ontvangen telegrafisch berigt, is de schoutbijnacht H. Wipff, met Zr. Ms. fregat met stoomvermogen *Zeeland*, den 1sten dezer van Smyrna naar Mahon vertrokken. Aan boord was alles wel.

Zr. Ms. transportschip *de Heldin*, onder bevel van den luitenant ter zee 1ste klasse P. Toutenhoofd, is den 3den dezer te Toulon aangekomen. Aan boord was alles wel.

Van regeringswege is aan de kamer van koophandel en fabrieken te Amsterdam, ter verdere mededeeling aan de kamers te Rotterdam, Dordrecht en Groningen, verzonden drie opgaven, betreffende; 1°. eene verbeterde soort van bakovens; 2°. eene machine ter vervanging van stoomketels; en 3°. eene uitvinding van inktpoeder.

***'s Gravenhage**, 3 December. Z. M. de koning wordt aanstaanden Dingsdag van het Loo in de residentie teruggewacht.

— H. M. de koningin en Z. K. H. de prins van Oranje, hebben gisteren avond de voorstelling in den kon. Franschen schouwburg met HD. tegenwoordigheid vereerd.

— Gisteren heeft er bij Z K H prins Frederik, op HD. kasteel *het Huis de Paauw*, ter gelegenheid van de tegenwoordigheid van H. D. H. de groothertogin-moeder van Mecklenburg-Schwerin en HD zoon, een groot diner plaats gehad, dat door H. M. de koningin, Z. K. H. den prins van Oranje, HH. DD. HH. de hertogen Bernard en Eduard van Saxen-Weimar, benevens HD gevolg, werd bijgewoond.

— Naar men verneemt zal in den loop van deze week door den heer Godefroi, minister van justitie, in het *Hotel de l'Europe*, aan de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal een diner worden aangeboden.

— Aanstaanden Dingsdag zal de gemeenteraad alhier eene zitting houden, waarin o. a. zullen worden behandeld: 1°. het voorstel tot opheffing van het feitelijk bestaand beurtveer op Haarlem; en 2°. twee ontwerp besluiten tot opheffing der beurtveren van 's Gravenhage op Amsterdam en op Rotterdam.

— Het provinciaal geregtshof in Zuidholland heeft heden uitspraak gedaan in de zaak van een der eigenaren uit de hoofdsteeg te Rotterdam tegen deze gemeente. Gelijk bekend is, had de regtbank te Rotterdam geoordeeld, dat de gemeente was bevoegd, om stoep en hek, voor de woning van bedoelden eigenaar staande, weg te ruimen tot aanleg van een trottoir en des eigenaars vordering, dat die handelwijze zoude worden verklaard onregtmatige daad, afgewezen. Op het door dezen eigenaar ingestelde hooger beroep, heeft het hof beslist, dat de appelant heeft bewezen te zijn eigenaar van huis en kelder onder de stoep, waarvan hij steeds had bezit als eigenaar; dat geintimeerde zijne bevoegdheid om het daarop staande hek op te ruimen, niet kan gronden op tijdens die opruiming niet meer geldende verordeningen, maar die bevoegdheid alleen kan worden getoetst aan art. 35 der toen geldende verordening van Rotterdam; dat, daargelaten de vraag, of onder de tegenwoordige grondwet de gemeente eens anders eigendomme zonder formele onteigening en schadeloosstelling zoude mogen amoveren, voormeld artikel voor de bevoegdheid der gemeente bepaaldelijk vordert, dat de grond onder de stoep zij gemeentegrond; dat de geintimeerde, al moest worden aangenomen dat de straat is eigendom der gemeente, geenszins bewezen heeft, dat de gemeente eigenaresse zoude zijn van den grond onder de stoep van appellant; dat de laatstgenoemde integendeel schoon ongehouden, het bewijs van zijn bezit en eigendom, van dien grond heeft geleverd en dat mitsdien de geintimeerde heeft gepleegd eene onregtmatige daad, door te doen aanvangen met amoveren van het op bedoelde stoep staande hek. Op deze gronden heeft het hof, met vernietiging van het vonnis des eersten regters, alsnog toegewezen des appellants vordering tot schadevergoeding, tegen de gemeente Rotterdam gerigt.

***Leyden**, 3 December. Aan de hoogeschool alhier werd op heden tot doctor in de heel- en verloskunde bevorderd de heer J. A. Nijst, med. doctor, van Maastricht, na verdediging van *Theses*.

***Het Loo**, 2 December. Door tusschenkomst van den heer intendant alhier, heeft Z M. den koning weder, even als vroegere jaren, aan de kerkeraad der Hervormde gemeente van Apeldoorn, ter hand doen stellen eene som van *f* 200 ten behoeve der zondagsscholen; *f* 100 ter uitdeeling aan de armen op den aanstaanden Nieuwjaarsdag en *f* 50 aan de *Vrouwen-Vereeniging* te deze plaatse.

Heden hebben aan het lokaal van het provinciaal bestuur van Zuidholland de volgende aanbestedingen bij enkele inschrijving plaats gehad: 1°. van het onderhouden gedurende drie jaren van den Zeedijk, bekend onder de benaming van contre-escarpe bij Hellevoetsluis met den daaraan sluitenden zeehekshuur, en 2°. van de dijk- en oeverwerken gelegen om 's rijks quarantaine plaats, op het eiland de Tien Gemeten, in de provincie Zuidholland, ingaande den 1sten Januarij 1861 en eindigende den 31sten December 1863, in twee perceelen. Voor perceel 1 waren zeven inschrijvingsbilletten ingekomen, waarvan de minste was de heer A. van der Plas te Hardinxveld, voor de som van *f* 2499, en voor perceel 2 waren zes billetten ontvangen, waarvan de minste was de heer F. Volker te Sliedrecht, voor *f* 2210 per jaar. 3°. Van het maken van rijzen- zink- en bermwerken langs de oeverlijn der Nieuwe Merwede, voor den oostelijken opslag in de gemeente Werkendam. Daarvoor waren veertien inschrijvingsbilletten ingekomen, waarvan de minste was de heer J. de Baat, te Sliedrecht, voor de som van *f* 2595; en 4°. van het doen van eenige vernieuwingen aan, met het onderhouden van al de werken behoorende tot het kanaal door Voorne in de provincie Zuidholland, van den 1 Januarij 1861 tot en met den 31 December 1863. Daarvoor waren 9 inschrijvingsbilletten ingekomen, waarvan de minste inschrijver was de heer A. Visser Pz. te Sliedrecht, voor de som van *f* 51,506 per jaar.

— Bij de te Hellevoetsluis gehouden aanbesteding voor de levering van 8 gegalvaniseerd ijzeren overdekkingskappen, voor de marine, was de minste inschrijver C. Boele te Ridderkerk, voor de som van *f* 18.054.

— Heden morgen is in het gebouw van de algemeene landsdrukkerij te 's Gravenhage, een begin van brand ontstaan, die echter spoedig ontdekt en ook door aanwending van de meest gepaste maatregelen, schielijk gestuit werd. Het was, naar men zegt, het gevolg van een verwarmings-toestel die, even als in eenige andere groote lokalen in deze residentie, ook in dat der drukkerij is aangebragt. Brandweer, schutterij en autoriteiten waren weldra tegenwoordig, zelfs waren er twee brandspuiten aangerukt, maar alles liep gelukkig zoo snel af, dat de gewone drukke werkzaamheden in het bedoelde etablissement spoedig konden worden voortgezet.

De prijzen van het Vee, besteed ter markt te Amsterdam op 3 dezer waren als volgt: Runderen wegende 650 ℔ 1e. kwal. *f* 180, 2e. kwal. *f* 160; dito weg. 600 ℔ 1e. kwal. *f* 170, 2e. kwal. *f* 150; dito weg. 550 ℔ 1e. kwal. *f* 140, 2e. kwal. *f* 120. Melk- en Kalfkoeijen *f* 120 à 180. Schapen *f* 20 à 24; Varkens 48 à 52 c. het Ned. ℔.

BURGERL. STAND van 2 en 3 December

OVERLEDEN: C. C. Hugelaar, echtg. van A van der Tak, 49 j — S. Schaap, D. 4 m. — A. Anderson, D. 1 j. — H. H. J. Hackmann, Z. 1 m. — E M. H. Remstedt, Z. 10 m — W. N. C. van Straelen, Z. 5 m. — F. W. C. Biederlaek, Z. 1 j. — J. Smeehuyzen, Z. 10 m. — R. Kempers, Z. 4 m — L. Menzel, Z. 1 j — H. H. Rieke, Z. 4 m. — M. van Russel, Z. 8 m. — A. E. van Gameren, D. 1 j. — J H. de Munnik, D. 3 m. — A. van der Kooy, huisvr. van H Kok, 36 j — P. Kruit, D. 2 j. — J. Steevens, echtg. van H. C. Plasmeijer, 33 j.

BEVALLEN: F. van der Zwaan, geb. de Brey, Z. — T. van Duijen, geb. Kreeft, Z. — C. de Hoog, geb. Paltzer, Z. — D. Swam, geb. Nijholt, Z. — N. van Leeuwen, geb. van Leent, Z. — H. Wijnekus, geb. Bons, D. — L. Pronk, geb. Krijgsman, Z. — C. H. F. van Loo, geb. Willenbrink, D. — A. Dubbeld, geb. Keyzers, D. — M. van Wijk, geb. van Oudgaarden, Z. — M. de Hooge, geb. Jabink, Z.

243ste STAATS-LOTERIJ.

Trekking van 3 December. — 4de Klasse, 1ste Lijst.

GETROKKEN NOMMERS

(*naar de officieele Lijst*).

Prijs van *f* 2000: N°. 14286
„ „ „ 1000: „ 15864 17433
„ „ „ 400: „ 17653
„ „ „ 200: „ 6352 8881 11689
„ „ „ 100: „ 474 4489 4881 5377 16741 17464

Prijs van *f* 65:

11	2303	4828	6679	8443	10250	12516	14340	16262	17922
22	2356	4836	6687	8479	10312	12621	14402	16322	17988
154	2357	4912	6692	8542	10317	12626	14484	16358	18011
242	2386	5024	6720	8608	10320	12629	14521	16364	18153
335	2407	5098	6746	8635	10338	12646	14575	16380	18214
378	2491	5277	6748	8647	10345	12731	14579	16392	18263
414	2501	5286	6846	8723	10444	12733	14582	16430	18275
455	2521	5427	7066	8726	10454	12757	14724	16484	18289
491	2631	5459	7068	8779	10483	12834	14736	16492	18349
493	2643	5481	7194	8835	10501	12848	14737	16554	18352
495	2688	5483	7203	8875	10574	12905	14855	16572	18411
610	2701	5504	7212	8962	10657	12928	14859	16611	18428
615	2775	5566	7218	8983	10709	12963	14961	16648	18474
623	3041	5577	7231	9059	10833	13047	14964	16659	18483
639	3129	5636	7274	[illegible]	10945	13083	14972	16724	18508
705	3163	5652	7295	9092	11020	13092	15009	16733	18546
717	3175	5717	7358	9100	11037	13115	15047	16776	18561
722	3187	5724	7400	9126	11063	13149	15195	16938	18590
817	3203	5741	7455	9164	11079	13151	15214	16946	18608
1038	3247	5751	7472	9183	11090	13219	15220	17108	18685
1041	3336	5788	7484	9262	11125	13236	15233	17110	18696
1107	3417	5791	7495	9333	11247	13246	15242	17135	18723
1178	3436	5806	7522	9349	11270	13284	15329	17142	18740
1198	3437	5815	7689	9370	11306	13359	15352	17205	18783
1249	3506	5870	7708	9457	11307	13422	15363	17213	18828
1321	3677	[illegible]	7738	9507	11345	13503	15359	17220	18837
1486	3710	5906	7800	9559	11401	13550	15381	17281	18842
1534	3754	5950	7816	9653	11426	13561	15569	17290	18894
1655	3997	6142	7854	9703	11501	13602	15599	17298	18998
1742	4162	6195	7904	9728	11557	13712	15654	17300	19156
1779	4260	6204	7912	9796	11619	13715	15818	17333	19206
1818	4271	6222	7927	9800	11713	13818	15879	17337	19355
1839	4345	6270	7963	9813	11718	13921	15904	17440	19432
1898	4366	6315	7977	9826	11720	13924	15998	17472	19484
1907	4537	6325	7982	9902	11741	13975	16040	17558	19526
1926	4558	6329	8004	9913	11887	14027	16044	17563	19532
1968	4566	6391	8058	9953	11949	14091	16079	17664	19600
1988	4567	6402	8106	10007	11951	14105	16122	17739	19670
2031	4591	6442	8127	10008	12077	14154	16129	17799	19822
2146	4640	6468	8139	10012	12145	14171	16132	17822	19895
2190	4703	6598	8252	10109	12154	14209	16149	17888	19902
2253	4726	6608	8312	10123	12231	14257	16163	17889	19967
2256	4745	6624	8315	10130	12447	14278	16166	17892	19989
2475	4806	6648	8326	10217	12459	14314			

TELEGRAMMEN van het Kon. Met. Observ. te Utrecht. dd. 2 Dec.

NAMEN DER PLAATS	Barometer afwijking	WIND rigting	WIND kracht	Temperatuur	TOESTAND DER Lucht	TOESTAND DER Zee.
	Millimet.					
Brest . . .	—12.4	O.Z O	0	7 9	bewolkt	stil, effen.
Havre. .	—	Z.Z O	1	7 0	idem.	holle zee.
Parijs. .	— 6.3	Z.O	1	3.3	goed, damp	—
Hartlep .	—	—	—	—	—	—
Plymth..	—	—	—	—	—	—
Portsm. .	—	—	—	—	—	—
Utrecht..	— 0.5	O Z.O	1	4 0	betrokken	—

1 Dec. Grootste verschil der afwijk. tuss. Utrecht en Brest...12 3
2 Dec „ „ „ „ „ idem „ idem ..11 9

METEOROLOGISCHE WAARNEMINGEN van 3 Dec. 9 u

NAMEN DER PLAATSEN.	BAROMETER	WIND Rigting	WIND Kracht	TEMPERATUUR
Maastricht........	44.16	O	2	3 8
Groningen......	50 56	O t. N.	2 2	2 5
Nieuwediep (Helder	47.46	O. t Z	8	0.2
Vlissingen	42.84	O.Z O.	11	4.2
Grootste verschil . .	V. 7.72	O.Z.O.	11	4.2

Op den 28sten November jl., zijn bij het kantongeregt n°. 1, te Rotterdam de navolgende personen veroordeeld:

Een, voor het maken van beleedigend burengerucht, tot verstoring van de rust der ingezetenen, in eene gevangenisstraf van 5 dagen.

Drie, voor dezelfde overtreding, ieder in 3 dagen gevangenisstraf.

Een, voor het maken van rustverstorend nachtgerucht, in eene geldboete van *f* 7.50; en

Vier, voor gelijke overtreding, ieder in eene geldboete van *f* 5.50.

Een, voor het buiten de scheepstimmerwerven doen van herstellingen aan een schip, zonder voorafgaande aangifte aan den havenmeester, in eene geldboete van *f* 10 of 2 dagen gevangenisstraf.

Een, voor het tweemalen niet voldoen aan de bevelen van den onderhavenmeester, namens den havenmeester gegeven, tot het verhalen van zijn schip, in twee geldboeten van *f* 6 of 2 dagen gevangenisstraf.

Een, voor het niet gemuilkorfd zijn van een hond, een voertuig trekkende;

Een, voor het niet naar voorschrift gemuilkorfd zijn van een' hond, een voertuig trekkende;

Een, voor het gieten van water op de straat buiten den bepaalden tijd;

Drie, voor het ten gebruike innemen van den openbaren weg, zonder vergunning van burgemeester en wethouders;

Een, voor het rijden op de voetstraat in eene niet enge straat;

Een, voor het achteruitduwen van een handwagen, zoodat de boomen voorkwamen;

Een, voor het berijden der kade langs de Oostzijde der Groote kerk en de Binnenrotte in de verboden rigting;

Een, voor het niet branden van licht in de lantaarn eener ter stationering bestemde vigilante, meer dan een half uur na zonsondergang; en

Een, voor het rijden met een hondenwagen, zonder daarbij gaande, het gespan met een ketting of lederen band vast te houden; ieder in eene geldboete van *f* 3 of 1 dag gevangenisstraf.

Een, voor het vegen van straatvuil en boombladeren in het water;

Een, voor het werpen van vloervuil op den openbaren weg;

Een, voor het aan den openbaren weg buiten een openbaar secreet verrigten van datgene, waartoe die inrigtingen bestemd zijn;

Een, voor zoodanige verrigting, buiten de openbare waterplaatsen; en

Twee, voor het reinigen van een vloerkleed op den openbaren weg, buiten den bepaalden tijd, ieder in eene geldboete van *f* 1 of 1 dag gevangenisstraf.

Een, voor het ten gebruike innemen van den openbaren weg, en het rijden op de voetstraat, zonder dat een ander voertuig passeerde, in twee geldboeten van *f* 3 of 2 dagen gevangenisstraf.

Een, voor het harder dan stapvoets rijden met een vrachtwagen en het voorbijrijden met een vrachtwagen van een anderen vrachtwagen, in dezelfde rigting voortrijdende, in eene geldboete van *f* 5 en eene van *f* 3 of 1 dag gevangenisstraf.

Een, voor het harder rijden dan in matigen draf met een, rijtuig; en

Een, voor het in sterken draf rijden met een overrijwagen, ieder in eene geldboete van *f* 5, en allen bovendien in de kosten der procedure.

Aanbestedingen.

— Op 11 December e. k., des middags ten 12 ure, door den Militairen Onder-Intendant te Vlissingen:

Vijf Last Jarige Rhijn-tarwe, wegende minstens 77 Ned. pond per Mud; Zes Last Jarige Zeeuwsche Tarwe, wegende minstens 74 Ned pond per Mud; en Drie Last Jarige Inlandsche of Pruissische Rogge, wegende minstens 72 Ned. pond per Mud.

— Op 12 Decemb. e k., des middags ten 12 ure, door den Directeur en Kommandant der Marine te Vlissingen, herbesteding van:

De levering van versch Rundvleesch te behoeve van Zr. Ms. Zeemagt te Vlissingen op de Schelde, van den 1sten Januarij 1861 tot den 31sten December 1861.

— Op 13 December e. k., des middags ten 12 ure, door de Nederl. Handelmaatschappij, aan haar locaal te Amsterdam:

de levering van een aantal Artikelen, in 21 perceelen.

— Op 15 December e. k., des morgens ten elf ure, door den Inspecteur in de tweede Inspectie van Fortificatien te Heusden, in het Logement *het Wapen van Amsterdam* aldaar:

1°. het maken van een Verdedigingswerk op den Straatweg van Heusden naar Elshout;

2°. het maken van een Verdedigingswerk achter de Doeversche sluis.

— Op 20 December e. k., des middags ten 12 ure, door den Minister van Marine, aan deszelfs departement:

het Bouwen en leveren van drie Loods-rinkelaars, met Beschieting, Mastgestel, Tuig en Zeilen.

— Op 20 December e. k., des middags ten 12 ure, door den Minister van Marine aan deszelfs departement:

het Bouwen en leveren van een Loodskotter, met Beschieting en Mastgestel.

Kolonien.

Wij ontvangen van eene geachte hand den volgenden particulieren brief ter opname.

Sourabaija, 8 *October.*

Gij hebt niet weinig van mij gevergd, door mij te vragen, wat in de veel besproken Rembangsche zaak waarheid is? want geloof mij, de nieuwsbladen hebben het reeds gezegd, dikwijls zien wij uit de Hollandsche papieren nieuws van Java.

Intusschen heb ik, om aan uw verlangen te voldoen, langs verschillende kanten informatien ingewonnen, waarvan ik u het resultaat hieronder, zoo kort mogelijk, mededeel, in verhouding tot het vele der stof en omdat de tijd voor het vertrek der mail slechts kort is,

Ik veronderstel met u dat de koloniale reactie, waartoe helaas de minister van kolonien op nieuw behoort, zich steunen zal op de Rembangsche en zoo ook op de Cheribonsche zaak, waarom ik u volkomen vrijheid geef, zooveel als gij nuttig oordeelt, uit dit schrijven in het belang der beginselen die wij voorstaan te publiceren, terwijl ik er bij blijf dat alles wat ik u schrijf pure waarheid is.

In de eerste plaats zal ik u met een woord herinneren de algemeene oorzaken van reactie, die wij nu op koloniaal gebied in het algemeen en op koloniaal economisch in het bijzonder zien.

Sedert het vertrek van gouv.-gen. Duijmaer van Twist, had de vice-president van den raad van Nederl. Indie, nu wijlen de heer de Perez, een overwegenden invloed op den gang van zaken en vooral op alles, wat betrekking had tot culturen; hij was een ijverig voorstander van den vrijen arbeid.

Bijna gelijkertijd dat de heer de Perez naar Celebes vertrok en later daar overleed, stierf de directeur der cultures Schiff — zijn opvolger was mr. Umbgrove, bekend, wat zijne politieke denkbeelden betreft, als een reactionnair *pur sang*, wat zijn karakter aangaat als hevig en nukkig.

Daarbij kon hij het niet verdragen dat particulieren met hunne kapitalen en industrie, onafhankelijk van de leiding van ambtenaren en de gunst van het gouvernement, fortuin maakten. Gij zult dus begrijpen, dat iemand van die geaardheid, wiens oordeel buitendien niet van partijdigheid vrij te pleiten is, geen vriend van vrijen arbeid was.

Mr. Umbgrove aanvaardde de directie der cultures en werd na de dood van den heer de Perez, almagtig over al wat industrie, landbouw en arbeid in de binnenlanden van Java betreft; zijn programma maakte hij bekend in een der aardigheden, waarop hij zijne vrienden vergastte, door hun mede te deelen: „*dat de vrije arbeid in den jeugdigen leeftijd van zes „jaren op de reede van Badjoa overleden was.*"

Kort daarop had de gruwelijke moord te Banjermasing plaats, het beruchte manifest van het *Bataviaasch Handelsblad* werd gepubliceerd en de minister van kolonien werd van gematigd liberaal, *volbloed reactionnair*, en liet zich in dien geest herhaaldelijk en met kracht uit in de tweede kamer der staten-generaal.

Wanneer gij dien ongelukkigen zamenloop van omstandigheden goed begrijpt, en in hun onderling verband beschouwt, moet het u dan niet verwonderen, dat er nog zoo veel millioenen ponden vrije tabak dit jaar van Java zijn afgescheept, en getuigt het niet van de vitaliteit en de kracht van den vrijen arbeid en voor den particulieren ondernemingsgeest, dat hij ondanks de harde slagen, haar door de doodende hand der reactie toegebragt, niet bezweken is.

De gelegenheid deed zich spoedig voor, dat de directeur van cultures gevolg kon geven aan zijne vervolging van de vrije industrie.

In Rembang was de ondernemer Thépass gestorven, zijn zaken stonden niet goed. Tijdens de boedel nog niet geregeld was mankeerde geld voor de onderneming, de planters werden niet betaald en het gewestelijk bestuur, getrouw aan zijn pligt, om de inlandsche bevolking te beschermen, kwam tusschen beide; het gevolg daarvan was, dat de belanghebbende geldschieters van wijlen Thépass zich tot de regering wendden met beklag over den resident van Rembang, dat deze hun niet al de regten toekende die zij ten onregte vermeenden te putten uit de aan wijlen Thépass verleende vergunning, tot vestigen en oprigten van tabaksloodsen. In dat rekwest werd die vergunning voor het eerst door de rekwestranten *licentie* genoemd, een woord dat dadelijk door de directie van cultures werd overgenomen, en later zoo veel fureur maakte, dat het zelfs door den minister van kolonien als *machine de guerre* tegen den vrijen arbeid in de tweede kamer der staten-generaal geëxploiteerd werd.

Nu deed zich als van zelf de gelegenheid voor den directeur der cultures Umbgrove op, om zijn lust tot tegenwerking en zoo mogelijk verdelging der vrije industrie bot te vieren.

De heer Canneman was inspecteur der cultures; in vijandschap en tegenstand tegen vrije industrie en ondernemers geeft hij mr. Umbgrove niets toe. Gelukkig heeft hij minder capaciteiten en naar ik hoor zijn zijne rapporten van Rembang en Cheribon zoo onhandig gesteld, dat zijne partijdigheid tegen den vrijen arbeid den meest oningewijde in het oog springt, en daarbij zijn zij vol tegenstrijdigheden.

Het verwonderde dan ook niemand, dat juist de inspecteur van cultures Canneman in commissie naar Rembang werd gezonden, om onderzoek te doen, naar *perkarra* Thépass in het bijzonder, en naar de vrije tabaks-cultuur in het algemeen.

Dadelijk na de aankomst van Canneman in Rembang, ging de resident Lawick van Pabst met verlof en werd opgevolgd door den heer Boutmy, wiens onbeduidendheid en onbekwaamheid, zoo als gij weet, spreekwoordelijk in Indie zijn.

Nu had men de handen ruim. Aan Canneman en Boutmy werd het onderzoek opgedragen; zij waren rapporteurs, en dit rapport werd opgesierd door mr. Umbgrove de regering aangeboden.

Dezer dagen sprak ik een der tabaks-contractanten van Rembang die mij verhalen deed, *hoe* dat onderzoek door het gouvernement gedaan en geleid werd. Ik zal u de staaltjes die ik daarvan hoorde, sparen, omdat zij u, even als mij moeten walgen, en gij ze u best kunt voorstellen.

Dat langdurige onderzoek dat aanleiding gaf tot een zeer volumineus rapport, wel geen wagenvrachten maar toch een kruiwagen vol, bevat twee hoofdbeschuldigingen: n. l.:

1°. *Dat het verleenen van vergunning tot het oprigten van schuren enz.* (*nu alom in de stukken licentien genaamd*) *was onwettig en daarstelde een monopolie.*

2°. *Dat de zoogenaamde vrije tabak geplant werd op last der hoofden en dus niet vrij was, en dat de hoofden omgekocht werden om daartoe te dwingen.*

Twee beschuldigingen, die, bevatten zij waarheid, gij zult het met mij instemmen, den stand van zaken in Rembang teregt moeten doen veroordeelen.

Ik heb echter hier voor mij liggen, een van de besluiten van den resident van Rembang, waarbij vergunning werd verleend tot oprigten van schuren (alias *licentie*); en wat staat in den considerans van het residents besluit? aanhaling van *Staatsblad* 1821, n°. 5, alwaar gij woordelijk kunt lezen:

„*Zoo is het dat wij hebben goedgevonden en verstaan, de bij „deze openbare publicatie, aan een ieder wie 't zij te verbieden om, zonder eene speciale schriftelijke autorisatie van de „plaatselijke autoriteiten, op eenigen afstand van de gewone „verblijfplaatsen der residenten, pakhuizen op te slaan of handels-etablissementen op te rigten, dan wel de reeds bestaande „te laten in stand houden of voortduren, sub poene dat een ieder „die zal bevonden worden tegen dat verbod te hebben gehandeld, „zal onderworpen zijn aan zoodanige arbitraire dispositie als „het gouvernement, in elk geval zal oirbaar achten.*"

Dat besluit is nog niet ingetrokken. Dat het van toepassing is op tabaksschuren die opgerigt worden, tot opkoop en bereiding van tabak, is niet twijfelachtig, evenmin dat zulks bijzonder van toepassing was op Europeanen, dewijl zulks onder den considerans van het besluit *Staatsblad* 1821, n°. 5, te lezen staat.

De opvolgende residenten van Rembang en elders begrepen dan ook, dat zij schriftelijke vergunning moesten verleenen. Reeds in 1843 gaf de resident Gallois schriftelijke vergunning aan den ondernemer Barkeij; — terwijl de onderneming van Boekholst in Bodjenegoro opgerigt werd tijdens het bestuur van den adsistent-resident Boutmij in die afdeeling, en werd door dienzelfden ambtenaar, die thans resident-rapporteur is, zeer geprotegeerd.

De regering heeft niet alleen het verleenen van die vergunningen goedgekeurd, maar er zich zelf herhaald op beroepen. — Aan haar werden toch maandelijks de registers der residents-besluiten, waarbij de vergunningen (*licentien*) werden verleend, toegezonden; er volgde nimmer afkeuring of aanmerking van het gouvernement op, maar integendeel, zegt de regering in het verslag van de kolonien over 1857, bladz. 129, met welgevallen: *dat op nieuw vergunningen tot opkoopen van particuliere tabak verleend waren in de residentien Rembang, Samarang, Kedirie en Bezoekie.*

Onbegrijpelijk is dus de beschuldiging, dat het verleenen van die vergunning (*licentie*) onwettig is —, even ongerijmd is de bewering dat zij een monopolie daarstellen.

In de zeer partijdige rapporten is geen enkel bewijs voor die beschuldiging bijgebragt, en de inspecteur-rapporteur zou niet verzuimd hebben een dusdanig bewijs te produceeren, daar hij vrachten met brieven van contractanten en regenten overlegde.

Integendeel ontbreekt het niet aan bewijzen van het tegendeel, zelfs geput uit de stukken van rapporteurs, die den vrijen arbeid volstrekt niet zijn toegedaan.

De administrateur van Bowerno beklaagde zich bij den resident Lawick van Pabst, dat de fabriekant van Widang in het district Bowerno, contracten aanging van vrijen tabak. De resident gaf geen gevolg niet alleen aan die klagte, maar aan den administrateur van Bowerno te kennen: dat het geenszins in de bedoeling van het bestuur lag, om concurrentie te belemmeren.

Zekere Intje Bantjoe kocht zonder licentie, echter zonder zich ergens bepaald te vestigen (en dus niet in de termen vallende dat eene vergunning noodig was), door de geheele residentie tabak op, was dus in concurrentie met bijna alle fabriekanten (licentie-houders), en dat dit geen kleinigheid was, blijkt daaruit, dat die inlander in dat bewuste jaar van misgewas, 1858, 400,000 ℔ opkocht voor zijne principalen te Sourabaya.

In antwoord op een brief van mr. W. H. 's Jacob qq., de koopers van de zaak Thépass, geeft de resident Lawick van Pabst te kennen: *dat er uit het bezit eener licentie geenerlei voorregt voortsproot, en ieder ander zich in datzelfde district tot opkoop van tabak kon vestigen.*

Men heeft aangevoerd, dat vrije tabaks-ondernemingen voor groote sommen verkocht zijn. Dat is natuurlijk, maar bewijst niets voor de bewering, dat *licenties* monopolien daarstellen. De primitieve ondernemer heeft loodsen gebouwd, de risico geloopen of de bevolking genegen was tabak te planten, welke de aard der grond was, of de tabak goed van kleur was en of hij branden wilde.

Natuurlijk dat een gevestigde onderneming, waar men al die risico's geloopen heeft, zekere waarde heeft, al naar gelang de reeds bekende resultaten. Men koopt het *standje*, zou men in Amsterdam zeggen.

De tweede beschuldiging was, dat de zoogenaamde vrije tabak geplant wordt op last der koopers, en alzoo niet vrij is, en dat de hoofden omgekocht worden.

Noch om het eerste gedeelte noch om het tweede van die beschuldiging te staven, moet er in de rapporten van den inspecteur en den resident één enkel bewijs voorkomen.

Het eenige wat er den schijn van heeft is, dat de residenten bevolen hebben tweede gewassen te planten. Dit is een bevel dat jaarlijks bijna over geheel Java gegeven wordt, en de zwaarste beschuldigingen tegen den resident van Samarang en den adsistent-resident van Demak in 1850 waren juist, dat zij aan die bevelen niet genoegzaam de hand hadden gehouden.

Het soort van tweede gewas dat de bevolking verkoos te planten, werd geheel aan haar overgelaten, en het bewijs valt ook een ieder in het oog, als men uit de staten ziet, dat er van de 97,000 bouws tweede gewassen slechts 2400 met tabak zijn beplant.

Nergens blijkt ook dat de hoofden omgekocht werden; alleen

le achtenswaardige regent van Bodjenegoro had van een paar fabrijkanten een rijtuig ten geschenke ontvangen, omdat zij het zijne zoolang gebruikt hadden tot het onbruikbaar was. *Daartoe werd echter verlof aan de regering gevraagd en verkregen;* want leer het eene allerdeegsche zaak was, waarom zou men daarvoor verlof gevraagd hebben?

Doch genoeg; ik zal u nog een paar staaltjes aanhalen *uit de rapporten* van den inspecteur CANNEMAN en den resident BOUTMY, en gij zult genoeg weten.

De resident BOUTMY rapporteert:

„*Dat de welvaart in Rembang ontegenzeggelijk het gevolg is van de vrije cultuur, zich vertoont in voorkomen, kleeding, woning, ruimte van levensbehoeften, voorraad van paddy enz.*

En verder:

„De vrijwillige tabakscultuur heeft het groote voordeel van individueel plaats te hebben, de kleine man contracteert met den fabrijkant zelf, die dagelijks met hem omgaat, zelf onderzoekt, en voor zijne données niet meer van de hoofden afhankelijk is. — Deze zijn gedwongen geworden zich meer met hunne onderhoorigen te bemoeijen. Grove knevelarijen hebben opgehouden, de politie is aanzienlijk verbeterd, maar men meene daarom niet dat de kleine man zich minder afhankelijk van zijne hoofden gevoelt."

Maar laat de resident zeer merkwaardig na dien lof op den vrijen arbeid zeer naïf opvolgen: „*dat hij de vrije cultuur hoogstens afkeurt omdat zij buiten tusschenkomst des bestuurs gaat*" — men mag toch niet aan de almagt der Pacha's komen — en „*aanleiding geeft tot eene buitensporige opvoering van loonen buiten alle verhouding tot de geringe behoeften van de Javanen.*"

Hoe is dat nu te rijmen met de bewering, dat alles dwang en knoeijerij is; maar nog mooijer, de resident BOUTMY „*noemt het een politiek gevaar om den kleinen man zelf te laten bepalen hoeveel hij verdienen moet.*" !!!

De rapporteurs moeten schoorvoetend echter erkennen, dat „*tusschen gedwongen en vrijen tabak de belooning in tegengestelden zin met den te presteeren arbeid staat.*"

Ja de belooning bij de gedwongen tabakscultuur is zoo karig, dat het bij sommige ondernemingen in daggeld herleid, slechts drie duiten per dag bedraagt.

Het gouvernement ontvangt van vrijen tabak, als uitgaand regt, *evenveel belasting* als van de gedwongen tabak; zoodat het verschil in plantloon niet daarin zit, zoo als bij de suikercultuur waarbij het gouvernement voor zich groote voordeelen bedongen heeft.

Daarentegen rapporteert de inspecteur CANNEMAN van den gedwongen tabak:

„dat uit vele proeven hem gebleken is dat bij moderatie een bouw gedwongen tabak f 100 aan de bevolking aan arbeidsloon kost, en dus *als alles te soort is*, noch de grond noch het volk iets meer verdient dan daglooon, voorts moet voor gedwongen tabak meest *pady gendjak* in plaats *pady dalam* geplant worden, om vroeg klaar te zijn. *Sommige* gronden moeten zelf braak blijven, onder anderen district Bowerno onderneming GRISSAERT 100 bouws.

en verder:

„dat men zich bij de gedwongen tabaks-cultuur niet aan 4 man per bouw kan houden, maar heel de dessa collectief moet laten werken, dat de dwang zoo zwaar drukt, dat de bevolking onder elkander zich afkoopt voor f 30 à f 40, die zij, het is merkwaardig, — in Rembang onmogelijk anders kunnen verdienen dan door vrijwillige tabaks-cultuur.

Ten slotte verklaart de resident, „*dat hij verpligt is om de groote ongerustheid weg te nemen, die het gevolg is geweest van het onderzoek door den inspecteur* CANNEMAN *gehouden*," kan men welsprekender lofredenaars bedenken dan die rapporteurs nolens volens waren?

Op die rapporten volgde een gouvernements besluit van 8 Maart 1860 n°. 14, dat u bekend is, omdat daarop gevolgd is het Rotterdamsche adres aan den minister van kolonien.

De resident BOUTMY doschte zich in het goud uit, riep overal de hoofden bij elkander, en vertolkte hun wat de aan zich zelf overlating der ondernemers en de non-interventie met den vrijen arbeid beduidde, verbood te gelijkertijd, in strijd met de wet op het regeringsbeleid, dat de hoofden en oudsten der dessas overeenkomsten mogten aangaan tot het planten van tabak.

Op hooger last was de resident verpligt zich nogmaals in het goud te tooijen, om dat laatste verbod weer in te trekken.

Diezelfde resident die op zulk eene wijze uitvoering gaf aan het gouvern besluit van 8 Maart 1860, n°. 14, noemde het later *onwaardig* in een zijner brieven aan de regering.

Diezelfde resident roept in een zijner brieven uit: „dat door „een wenk van het Europeesch bestuur de particuliere onder„nemers kunnen ondersteund worden of ten gronde gaan.

Ziehier wat ik van de Rembamgsche zaak heb kunnen te weten komen, het aan u zelf overlatende om de conclusie te maken.

Van de Cheribonsche zaak is nog weinig hier bekend, misschien weet gij er meer van. Ik kon er zelfs op Batavia, waar ik voor eenige dagen was, en het meest nog van de Rembangsche rapporten vernam, bijna niets van te weten komen.

Hollandsche Schouwburg.

(*Coolcingel.*)

Rotterdam, 3 *Dec.*

De aankondiging van het blijspel *De Bemoeial, of eindelijk heeft hij het dan toch goed gemaakt*, met den heer ALBREGT als de gepensioneerde ontvangers klerk *Mengler*, beloofde een aangenamen avond en had Zaturdag een vrij talrijk publiek naar dezen schouwburg gelokt. Alles wat de heer ALBREGT tot dusverre deed, was goed, en deze overal rondsouffelende, indringende bemoeial *Mengler* is het ook geweest. 's Mans zeldzame vis comica en agiliteit in deze rol, de kleine charges, die hij nu en dan ten beste gaf, hielden het publiek bestendig in de vrolijke stemming, die zich reeds bij zijn eerste optreden in het groteske kostuum — een weinigje te veel schaadt in deze rol niet — van ieder meester had gemaakt. Menig goed geslaagd tooneel bezorgde hem dan ook luide bijvalsbetuigingen, en meer dan eens viel hem de eer der terugroeping te beurt. Vooral zijn stil spel in het laatste tooneel was allerardigst. Ook in de *Honderdjarige man*, die zich ditmaal vóór het blijspel produceerde, gaf hij door zijn welbegrepen spel en de goede voordragt der coupletten algemeen genoegen.

Van de overige personen in dit stuk, werd de flaauwe oude heer *van Winterhof*, die onder de plak van zijn knecht en huishoudster zit, door den heer MOOR, de huishoudster *jufvr. Looswijk* door mevr. VAN DIJK en de kort aangebondene *polterende* ritmeester door den heer METSCH, niet onverdienstelijk gespeeld. We gelooven echter, dat de laatste bij de volgende voorstellen ruim zoo goed voldoen zal, zoo hij zijne stem iets minder wilde uitzetten.

De heer FAASSEN, met wien wij sedert kort kennis maakten, heeft zich eene wonderlijke manier van spreken aangewend. Hij breekt namelijk ieder oogenblik de zinsneden af, waar het niet behoort, waardoor zijne voordragt iets hortends en stootends krijgt, dat een onaangenamen indruk maakt. Zoo hij zich dit af kon wennen, zou hij geen onverdienstelijk komiek wezen.

Mogt het eens weer gebeuren, dat een stukje van één bedrijf vooraf gaat, dan zal het zeer wenschelijk zijn dat men wete, wanneer eigenlijk de groote pauze is. Voor een aantal toeschouwers leverde de orde der voorstelling, bij gemis van die wetenschap een onaangename teleurstelling op.

Nieuwe Schouwburg.

(*Kruiskade*)

Het tooneelspel *Vergelding of een Avontuur onder Karel IX van Frankrijk*, dat Zaturdag jl. alhier vertoond werd, is een stuk van maar zeer geringe verdienste en dat alleen door een vlug spel en volmaakt ensemble eenig genoegen kan geven. Mevr. VALOIS, die de rol van mevr. *de Nangis* vervulde, kweet zich als altijd zeer verdienstelijk van hare taak. Mevr. KORLAAR (mevr. *de Sauves*) heeft mede aanspraak op lof, voor de wijze waarop zij dit rolletje vervulde. Het spel van den heer SPOOR, als hertog *de Nevers*, was te gedwongen; daarenboven boezemt de figuur zelf maar weinig belang in. De overige vertooners gaan wij ditmaal stilzwijgend voorbij. Het nastukje *Uw Leven is in gevaar* gaf veel genoegen en werdt daverend geapplaudiseerd.

Beter dan al het voorgaande bevielen ons echter de dansen waarmede de avond besloten werd, vooral de *Pas Hongrois* van Mad. ZINCK en de *Danse Comique* van den heer ZINCK en Mej. BELINFANTE.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

Toen ik Vrijdag morgen in uwe courant las, dat er bij den gemeenteraad een rekwest was ingekomen van sommige eigenaars van panden in de Warmoezierslaan, waarbij zij om *licht*, *riolen* en *bestrating* verzochten en waarbij zij zich bereid verklaarden om afstand te doen van hun eigendomsregt op die laan, voor zoo ver hun aandeel strekte, was ik ernstig verheugd; ik dacht ons reeds een grooten stap vooruit op den weg tot verbetering der lanen in de polderstad, waarvan de toestand ondragelijk wordt of liever bereids lang ondragelijk is.

Al verder lezende werd ik zeer teleurgesteld; ik las ongeveer het navolgende:

„De voorzitter laat de beslissing over den inhoud van dit „rekwest aan den raad. Het collegie van burgemeester en wet„houders is in deze zaak verdeeld, alzoo sommigen niet langer „eenen toestand wenschen te doen voortduren, waarbij vele inge„zetenen de dupe worden van enkele onwilligen, andere leden „van het collegie van burgemeester en wethouders daaren„tegen de partij blijven kiezen der commissie van de plaatselijke „werken, die de laan willen laten zoo als zij is, tot dat *alle* „eigenaars van eigendomsregten op die laan hunne aandeelen „zullen hebben komen aanbieden."

Ik neem nu stilzwijgend aan dat die onwillige eigenaars van aandeelen groot onregt hebben, dat zij niet bij ons algemeen bestuur afstand komen doen van hunne regten, maar dit temperde *volstrekt* de teleurstelling niet, welke de lectuur der vorenstaande mededeeling van den burgemeester bij mij had veroorzaakt. Ik was er door getroffen en de lanen wilden niet meer uit mijn hoofd, want ik dacht aan die minder ruim bedeelden of andere tobbers, die daar waarlijk niet uit weelde hun verblijf hebben moeten kiezen. Zij kwamen mij gedurig voor den geest, onmagtig als zij zijn voor de balie der commissie uit den gemeenteraad te verschijnen, *om te bezweren dat zij waarachtig geen eigendomsregt op die laan bezitten en dus onschuldige offers zijn geworden* van een strijd tusschen hunne regeerders en huisbazen.

Ik werd pijnlijk verrast door de verklaring, „dat enkele leden „van het collegie van burgemeester en wethouders NIET LANGER „de goedwilligen willen treffen om kwaadwilligen te straffen." Niet langer! treurige waarheid! want het is waarheid, dat een tal van goedwillige eigenaars, en wat nog erger is, een tal van geheel onschuldige huurders, ja *de geheele burgerij*, tot nu toe getroffen werd door een fataal besluit om enkelen te straffen.

Het is deze politiek, waarin de raad, volgens het gevoelen der commissie voor de plaatselijke werken, moet blijven volharden. Het schijnt onmogelijk en toch het is zoo. Men wil ook *den laatsten* huisbaas doen bukken of anders tot zijn straf (?) den toestand bestendigen, waarin de Warmoezierslaan zich bevindt; een toestand, die in strijd is met het *publiek belang!* Of zeg ik te veel, wanneer ik beweer, *dat een poel van allerlei modder en verachtelijke uitwerpselen in een digt bevolkte stadswijk zonder bestrating, zonder riolen, zonder licht bij nacht, strijdt tegen het algemeen belang?*

En dat de Warmoezierslaan onder de modderpoelen van de ergste soort behoort, daarvan heeft ieder, die in de laatste maanden met die laan in contact moest komen, de bitterste overtuiging erlangd.

Ik zie met spanning, maar met vertrouwen den uitslag van de overleggingen van den raad te gemoet. Het kwaad heeft in den laatsten tijd in die laan *te* breede proportien aangenomen, om langer kunnen blijven voortbestaan; *er moet verandering* komen en ik besluit daarom met den wensch, dat, wat ook vroeger mog zijn besloten, wij nu althans het keerpunt mogen hebben bereikt van eene *lanen-politiek*, die mij alles behalve in overeenstemming schijnt met de ware belangen van de geheele burgerij.

R.

PS. Zijn de laanbewoners ook onderworpen aan de gemeente verordeningen? Zoo ja, waarom wordt daar de verordeing op de reinheid niet toegepast? En die op het bouwen? En die op den afvoer van foecale stoffen? Of hangt daar alles van willekeur af? En is de laatstgenoemde keur nog altijd in bewerking?

Mijnheer de Redacteur.

Wij meenen te kunnen verzekeren, dat de aanzienlijke goederen, behoorende tot het klooster van St. Agatha, die, volgens berigt van den Haagschen correspondent aan de *Indiër*, thans weder door het ministerie van financien voor eene reeks van jaren ondershands aan de Roomsche monniken zouden zijn verpacht geworden, ook wel vroeger, toen *deze zelfde minister* aan het hoofd van genoemd ministerie was, voor ongelooflijk lagen prijs ondershands aan deze Roomsche monniken geschonken zijn.

Zijn onze gegevens juist, — en wij meenen grond te hebben om dat te gelooven, — dan was in 1853 of iets later, de pachttijd of de huur dezer goederen geëxpireerd; dan heeft er toen tusschen den toenmaligen minister van financien, den heer VAN BOSSE, en de bewoners van het St. Agatha-klooster eene onderhandeling over deze vroeger reeds veel besprokene zaak plaats gehad, en lag het in het stellig voornemen van den minister VAN BOSSE, om *niet* aan het verlangen dier monniken te voldoen; maar om op geheel andere wijze met deze goederen te handelen, dan tot dien tijd geschied was, zoodat dan ook het aanbod om voor zekere som die goederen te blijven bezitten, door de monniken reeds gedaan, door den heer VAN BOSSE bepaald werd van de hand gewezen.

De April-beweging heeft, voor dat deze zaak op wettige wijze kon geregeld worden, den heer VAN BOSSE uit het ministerie verwijderd.

Zijn nu onze gegevens ook verder juist — wat wij mede gelooven — dan zou het weldra na zijne aftreding geweest zijn, dat met het voordurend bezit der St. Agatha-goederen, tegen geringe uitkeering, deze monniken *weder* voor eenige jaren werden begunstigd.

Het ministerie THORBECKE—VAN BOSSE — zoo *misleidde* men in 1853 de menigte — begunstigde de Roomsch Katholieken! Wat heeft het ministerie gedaan, dat daarna optrad om de grieven (?) der Protestanten te herstellen? Wat heeft de heer VAN HALL gedaan, wat doet hij nog, de man die gekomen was om een pleister te leggen op de wonde die men de Protestanten geslagen had!?...

Zeker, de huur van het St. Agatha-klooster en diens rijke goederen is of was om *dezen* tijd weder ten einde. Behelst het berigt van den Haagschen correspondent aan de *Indier* waarheid, dan twijfelen wij niet of de heer VAN HALL zal over deze handelwijze in de tweede kamer worden geinterpelleerd. Verlangend zijn wij naar zijne verdediging. De interpellatie was, dunkt ons, best opgedragen aan den heer VAN BOSSE, als met deze zaak bijzonder goed bekend.

Handelsberigten.

Rotterdam, 3 December.

Verkocht ca. 4200 balen *Padang* **Koffij**, per *Juno*, tot 38, 38½ en 40 c.

Tabak. Heden zijn uit de eerste hand afgedaan 30 en 25 vn. *Maryland*, per *Jane Cockerell*.

Meekrap met ruime aanbiedingen. Tot circa gelijke prijzen aan de vorige week, bestond er goede kooplust.

*Schiedam, 3 December.

Granen. *Gerst* Verkocht: 128/2 ℔ Coursche *f* 216 6/w.; 129/2 ℔ Libau *f* 121 6/w.

Moutwijn, per Ned. vat zond. fust	*f* 14.—	zond. de belast.
Jenever, „ „ „ „	„ 19.50	„ „
Amst. Proef, „ „ „ „	„ 20.75	„ „
Spoeling, „ ketel	„ 2.20.	

Amsterdam, 3 December.

Uit de eerste hand zijn heden afgedaan 61 v. *Maryland* **Tabak** per *Alexandrine* en 16 v. *Ohio* per *Asia*.

*Liverpool, 30 November.

Suiker. De vraag was deze week zeer beperkt, maar daar het artikel weinig aangeboden was, zijn de prijzen niet meer dan circa 6 d. gedaald, 440 vn. *W.-I.* bedongen 42/- voor raff. *Jamaica* en 41/- voor *Demerary*, 270 zk. bruin *Bengaal* à 39/-, 1500 zk. *Gurpatta Date* à 42/-, 873 zk. *Siam* 41/6 à 45/-, 2300 zk. *Fernamb.* à 25/- en 1300 zk. laag br. *Bahia* tot geh. prijs; *Melassen* in een doen, 480 ps. werden verk. op lev. tot 20 à 20/3 voor *Cuba Moscovades*. **Rum.** *Demerary* voortdurend weinig ter markt en daar de houders vast gestemd zijn, gaat er niets om, *Jamaica* niet grif te plaatsen, 35 ps. *Leeward* bragten 1/11 op. **Koffij.** Deze week werden 1100 bn. *Rio* verk. meest voetstoots tot 57 à 61/6 voor ord. à fraai ord.; eene lading van 3200 bn. d°. tot geh. prijs voor het continent gedaan; cons. soorten schaarsch en tot volle vorige prijzen te plaatsen. Van **Cacao** werden 210 bn. *Guajaquil* tot 67 à 68/- verk., zijnde eer betere prijzen. **Rijst.** Deze week werden slechts verk. 4/m. bn. jarig *Moulmain* à 11/3 en 6325 bn. *Necransie* à 12/-, zijnde volle 3 d. lager dan het hoogste standpunt, maar de markt sluit in betere stemming. **Asschen.** Deze week werden 275 vs. in loco en op levering verkocht tot 28/6 à 29/- voor *Pot-*, en 29 à 30/- voor *Paerl-*. **Zwavel** stil, 2de *avantagée* £ 9.10/- à 9.12/6. Van **Sumak** werden 500 zk. verkocht, *Palermo* 12 à 14/9. **Palmolie** minder gevraagd, en eer iets lager, deze week werden 285 ton gedaan, tot £ 45 à 46.10/- naar kwal. **Olijfolie** inf. en middel kwal. goed gevraagd, de prijzen zijn 10 à 20/- hooger. Er werden 150 ton verk. en men noteert *Gallipoli* £ 60 à 61. **Talk** met weinig vraag, gele kaarsen 59/6 à 60/-. **Harst** bruine flaauw op 5/2 à 5/4, deze week werden 2/m. vs. verk., middel kwal. tot 6 à 6/3, en 500 vs. br. op lev. tot geh. prijs. Van **Nitrade de Soda** werden 230 ton gedaan tot 12/6 à 13/6. **Verfhout** 60 ton *St. Dom. Camp.* à £ 5,10/- verk., en 25 d°. *Honduras* à £ 5.5/-, 60 ton *Curaçao Geelhout* tot £ 5.15/- à 5.17/6, en 30 ton *Puerto Cabello* à £ 6.10/-, 600 ton *Limahout* in loco à £ 10.10/-, en een lading van 1200 ton op lev. tot geh. prijs. **Lijnzaad** zeer vast, bij weinig handel, 600 bn. *Bombay* à 65/- afgedaan. In **Hennep** ging niets om, en van 8/m. bn. **Jute** werden slechts 1500 bn., gedeeltelijk voetstoots tot £ 14.10 à £ 21 verkocht.

Antwerpen, 1 December.

Van *Geraffd.* **Suiker** werden 80/m. kilo verk. kleine brooden van 4 à 5 kilo R. B. A. à *f* 20. **Rijst** 500 bn. ord. gep. *Aracan* bedongen *f* 8⅞. **Vruchten** 30/m. kilo *Zantische Krenten* werden voor uitvoer gedaan, zoomede 150 kn. *Malaga Rozijn*. Van br. **Harst** werden 200 vs. à *f* 2¾ gedaan. **Huiden.** In Nov. ging er zeer veel om tot circa vorige prijzen, de aanvoer was niet groot, waardoor de voorraad aan het afnemen is. Er werden aangebragt 37565 ps. tegen 46510 ps. in A°. P°., verk. 77251 ps. tegen 19125 ps. in A°. P°., voorraad 208421 ps. tegen 55030 ps. in A°. P°.

Havre, 1 December.

Katoen. Slechts 750 bn. werden heden tot vorige prijzen verkocht. Deze week werden 9272 bn. gedaan, en 3144 bn. aangevoerd. In **Koffij** ging heden bijna niets om, in Nov. werden 7821 bn. aangebragt, en verk. 20688 bn.; voorraad 64889 bn., waarvan 7860 bn. *Java*, en 4449 bn. *Padang* en *Macasser*. **Huiden** 900 dr. M. V. bedongen fr. 105 cons., 1200 d°. B. A. fr, 120, 500 gez. M. V. fr. 80, en 2/m. dr. gez. *Fernamb.* à fr, 90. In Nov. werden verk. 117/m. ps huiden, en 13/m. ps. *Paarden-* d°. tot zeer vaste prijzen voor dr. *Laplata*. De voorraad is nog belangrijk, en bestaat meest uit 2de soort, ofschoon er in Nov. veel van verzonden is, er zijn thans nog 225/m. zoo gez. als drooge huiden, voorhanden.

*Hamburg, 30 November.

Koffij. In disponibele partijen ging deze week bijna niets om, een gevolg van den zoo beperkten voorraad van 3 millioen ℔ tegen 8 millioen ℔ in A°. P°., 8½ d°. ℔ in 1858 en 3½ d°. ℔ in 1857, en dit zou bepaald van meer invloed op de prijzen geweest zijn als nu het geval was, zoo men niet met grond mogt verwachten, dat vele voor hier bestemde en reeds in het Kanaal zijnde zeilende ladingen, nog voor den winter hier zullen aankomen. Deze week werden verkocht 2/m. bn. *Rio* en *Santos*, 7/m. bn. d°. zeilende, 1600 bn. *St. Domingo* en 1000 bn. d°. zeilende. De prijzen bleven onveranderd, maar in loco is tot de notering niet te koop, als ord. *Rio* 6 1/16 à ⅜ ß, reëel ord. 6½ à ⅝ ß, goed à fraai ord. 6¾ à 7 ß, *St. Dom.* 6½ à ⅞ ß. De aanvoer bedraagt dit jaar 72¾ millioen ℔, tegen 73 millioen d°. in A°. P°. en 56¾ d°. d°. in 1858. **Suiker** stil, maar vast, er werden slechts verk. 800 kn. *Havana* tot mk. 20.6 à 23.8 voor bl.; *Geraffd* tot de bestaande prijzen met redelijke omzettingen, raff. 4⅛ à ½ ß, *Melis* 3¾ à 4 ß. **Rijst** vast bij redelijken handel, de lading van 3/m. bn. per *Adolph* van Batavia aangebragt, was reeds vroeger verk. De voorraad van ongepeld is slechts 5/m. bn. *Java* groot, waarmede men nog niet aan de markt is en 7/m. bn. per *Oscar*, gisteren op de Elve aangekomen; gep. vast, met weinig omzet. Men noteert ongep. *Java* mk. 8 à 10, tafel- mk. 10.8 à 11.12, gep. mk. 10 à 14.8 ß, ongep. *Aracan* mk. 7 à 7.4, gep. mk. 10.8 à 11.8 ß. **Specerijen.** *Cassia Lignea* stijgende en à 9⅝ ß weinig ter markt, *Peper* stil, *Batavia* 4 à ⅛ ß, *Foelie* 17 à 18 ß, *Noot* 19 à 20 ß, *Amboina Nagelen* 5¾ à 6 ß. **Vruchten.** *Smirna Rozijn* in iets betere stemming; beste kwal. mk. 15.8, *Krenten* vast, *Zante* mk. 13.12 à 14 mk. **Katoen.** De houders waren iets minder vast gestemd en werd het grootste gedeelte van den voorraad in de 1e. hand opgeruimd, als 1400 bn. *N.-Amer. good ord.* à *good Middg.* tot 6 11/16 à 7½ ß, 650 bn. *Suratte fair Dhollera* à 5⅛ ß en 3/m. ser. *Laguayra Middg. fair* à 6⅜ ß; de laatste partij gaat naar Liverpool. **Cacao** vast maar stil, tengevolge van het binnenkomen eener lading van 400/m. ℔ van Guajaquil; men noteert die soort 7⅜ à ½ ß. **Verfhout** prijshoudend, maar stil, *Laguna Campêche* in loco op mk. 5.2 gehouden, 350/m. ℔ per *Catharina* verwacht à mk. 4.15 te koop, *St. Domingo* in loco opgeruimd, zeilende op mk. 3.10 ß uit de 2de hand aangeboden, *Geelhout* schaarsch, *Maracaibo* ontbreekt, *Laguna* mk. 4.12 à 5, *Roodhout* wel zoo vast, *Lima* bedong in geringe waar mk. 7.4, en is thans niet onder mk. 7.8 à 7.12 te koop, *Bimas Sapan* mk. 7.8 à mk. 10; *Extract Camp. Sanford* in loco 3⅞ ß, en op lev. 3 13/16 ß. **Vetwaren** *Raapolie* stil op vorigen prijs, in loco en Dec. mk. 26, per Jan. en Febr. mk. 26.6 à 26.8, *Palmolie* vast, maar de op lev. verk. lading *Lagos* schijnt niet, zoo als per 24 dezer vermeld, mk. 31.6 ß opgebragt te hebben, loco waar op mk. 32 gehouden, maar voor het oogenblik niet begeerd, *Benin* mk. 31 genoteerd; *Cocosolie* hoog in prijs, maar weinig begeerd, prima *Cochin* op mk. 38, en *Ceylon* op mk. 37 à 37.8 gehouden. **Harst** stil, bruine 48 à 49 ß, heldere mk. 3.8 à 9.8. **Terpentijnolie** overanderd op mk. 23.4 à mk. 23.8. **Honig** opgeruimd, kleinigheden *St. Dom.* op mk. 29 gehouden. **Was** meer begeerd, *Holsteinsche* op 19¾ à 20 ß gehouden. **Tin** met weinig handel à 14¾ ß voor *Banca*. **Zink** vaster in prijs gehouden, maar slechts 3/m. ctr. werden verk. à mk. 13 in loco tot ult°. Maart. Heden werden nog 6/m. ctr. in loco à mk. 12.12 ß afgedaan. **Granen** stil, en in dalende stemming, *Tarwe* in loco rth. 1 à 2 lager, met eenige vraag voor Belgie, *Rogge* flaauw, zoo ook *Gerst* en *Haver*.

Valparaiso, 17 October.

Sedert de vorige berigten ging er op nieuw even weinig om in *Invoerartikelen*, ofschoon de markt goed voorzien is, maar zoowel hier als uit het binnenland waren er geen koopers. Met het einde der maand verwacht men echter meer vraag. In sommige *Uitvoerartikelen* ging wat meer om, maar over het algemeen verkeerde de markt in gedrukte stemming, het geld is zeer schaarsch, zoo door verzending van belangrijke sommen in specie naar Europa, als door de te Coquimbo en Copiapo te maken betalingen. De verkoopen van *Geraffd.* **Suiker** bepaalden zich tot 2/m. arobas van Hamburg à $ 3 voor sup. kwal., 400 d°. uit Holland à $ 2.87½, 400 d°. inf. à $ 2.68; groote partijen vonden geen koopers dan tot de genoteerde prijzen, waartoe de houders niet aan de markt zijn. In veiling werden verk. 14/m. arobas bes. *Geraffd.* uit Frankrijk, en er werden aangevoerd 3200 arobas uit Engeland, 16/m. d°. uit Amerika, en 16/m. d°. wit *Brazil.* Sedert 1 Jan. werden aangebragt 1.068.400 arobas, waarvan 260.800 d°. uit Holland en Belgie. Voorraad 319.800 arobas, waarvan 116/m. d°. uit genoemde landen. **Lijnwaden** met zeer weinig handel tot vorigen prijs. In **Jenever** gaat zeer weinig om. **Verf.** Witte $ 6 à 6.50, Zwarte $ 4.25. **Kaarsen.** *Spermacetie* 48 à 60 c. per ℔, *Compositie* 26 à 30 c., *Smeer* 18 à ½ c. **Vensterglas** $ 4 per kist en veel voorhanden. *Uitvoerartikelen.* **Stafkoper** zonder handel, bij gebrek aan voorraad. **Huiden.** *Baracca* N°. 1 schaarsch, 30 ℔ bedong $ 15. **Wol.** Witte bragt $ 9 compt. op, zwarte $ 6, *Merinos* $ 15.50, te Concepcion betaalde men $ 5 à 5.25 voor zwarte, $ 8.25 à 50 c. voor ord. wit. $ 11.50 à 12.50 voor gemengde kwal., en $ 16 à 16.25 voor *Merinos*. Van **Nitrate de Soda** werden 10/m qql. à $ 1.93¾ verk. In Sept. werden van Iquique verzonden 118.800 qql. en er bleven nog 151/m. d°. te verschepen. *Vrachten* naar Engeland £ 2.15/ per ton, naar Hamburg £ 3. *Koers* op Londen 43½ d.

Graanmarkt.

Rotterdam, 3 December. Tarwe. Van nieuwe Zeeuwsche, Vlaamsche, Flakkeesche en Overmaassche was de markt wederom ruim voorzien, waarvoor tot *f* 1 per mud lager slechts matige kooplust bestond, zonder geheel te kunnen opruimen. Puike van *f* 10.75 à *f* 11.50, mindere *f* 9.50 à *f* 10.50; geringe *f* 7 à *f* 9. Jarige mede lager en weinig begaaid; puike *f* 13 à *f* 13.50; mindere *f* 11.50 à *f* 12.50. Poolsche en roode tot genoteerde prijzen bij gerijven, overigens te vergeefs lager aangeboden; 158/2 ℔ oude witbonte Poolsche *f* 460; 163/2 ℔ jarige Straalsunder *f* 460; 156/2 ℔ oude Bovenlandsche *f* 410; per 2400 Ned. ℔ (128/129 ℔) Hongaarsche *f* 355.

Rogge Vlaamsche, Zeeuwsche en Overmaassche wederom 20 cents lager traag van de hand gegaan, puike van *f* 6,60 à *f* 7; mindere *f* 6 à *f* 6,50; Buitenlandsche met redelijken handel tot nagenoeg vorige prijzen, nieuwe Inlandsche *f* 5 lager; 152, 154/2 ℔ nieuwe Limburger *f* 230, *f* 235; 148/2 ℔ nieuwe Bovenlandsche *f* 205; 148/2 ℔ Amerikaansche *f* 230; 153/2 ℔ Dantziger *f* 248, *f* 250; 149/2 ℔ Dantziger *f* 228; 150/2 ℔ Koningsberger *f* 240; 148/2 ℔ Koningsberger *f* 228, *f* 235; 148/2 ℔ Pruissische *f* 225; 146/2 ℔ Koersche *f* 222; 142/2, 145/2 ℔ Archangel *f* 203, *f* 210; 145/2 ℔ Petersburger *f* 212.

Boekweit wederom traag en lager aangeboden gebleven; op 140/2 ℔ Noord-Brabandsche *f* 230, *f* 233, *f* 235, *f* 236; Rijn per 2100 N. ℔, *f* 231.

Gerst wederom met goeden toevoer en in de goede soorten 20 cents lager wel te verkoopen, doch geringe met weinig begeerte. Zeeuwsche, Overmaassche en Flakkeesche winter, puike *f* 6.80 à *f* 7; goede *f* 6.30 à *f* 6.70; geringe *f* 5.50 à *f* 6. Zomer van *f* 5.50 à *f* 6.50 naar kwaliteit.

Haver ook meer ter veil en 10 à 20 cents lager; de beste partijtjes nieuwe *f* 3.60 à *f* 4.60; gewone lange *f* 3 à *f* 3.50 geringe *f* 2 à *f* 2.80.

Paardeboonen waren 20 à 30 cents lager moeijelijk te plaatsen; de beste van *f* 7 à 7.30; mindere *f* 5 à *f* 6.80; Duivenboonen *f* 7.50 à *f* 8.50.

Bruine en witte Boonen *f* 2 lager; de beste bruine van *f* 13 à *f* 16; mindere *f* 7 à *f* 12; de beste witte van *f* 12 à *f* 15; mindere *f* 7 à *f* 11.

Erwten 50 cents lager met redelijken aftrek. Nieuwe kleine blaauwe Walchersche *f* 12.50 à *f* 13; de beste Zeeuwsche *f* 10.75 à *f* 11.50; mindere *f* 7 à *f* 10.50; groote blaauwe *f* 11.50 à *f* 13; geringe *f* 8.50 à *f* 11; Geldersche Graauwe en Capucijners *f* 11 à *f* 15.

Koolzaad flaauw als voren; Overmaasch 60, 63, 64 £; Flakkeesch 60 £.

Lijnzaad. Zeeuwsch zaai prijshoudend; 1e soort 108 à 112 st.; 2e soort 94 à 100 st. per Dordsch achtendeel.

Kanariezaad slap en 50 cents lager moeijelijk te verkoopen; het beste van *f* 11,25 à *f* 11.75; mindere kwaliteit *f* 9,50 à *f* 11.

Aan de markt van heden werd Raapolie per contant à *f* 46¼ per 100 Ned. ℔ verlaten, zonder koopers te vinden; op levering was tot notering te verkrijgen. Lijnolie met goede vraag en weinig voorraad hooger betaald; per contant is tot *f* 33¾ gedaan en bleef men biedende; op levering per Janu. en Febr. à *f* 33½ te koop, doch bleef men zonder zaken.

Men noteert per 100 Ned. ℔ bij partij: Raapolie 6/w. *f* 47½, cont. *f* 46¼, Dec. *f* 46¼ à 46, Mei *f* 47; Patentolie 6/w. *f* 50, cont. *f* 48¾; Lijnolie 6/w. *f* 35, cont. en Dec. *f* 33¾, voorjaar *f* 33¾ à 33½; Palm oleine met fust *f* 34; Talk-oleine met dito *f* 42; Grondnotenolie *f* 54; Sesaméolie *f* 50; Raapkoeken, harde per 1040 stuks *f* 90, zachte *f* 95 à 96; Lijnkoeken, harde, per 104 stuks *f* 13½ à 14½, zachte *f* 15 à 15½; Palmolie naar kwaliteit per 50 Ned. ℔ *f* 27½ à 28¾.

NB. Den 26sten Nov. was puike nieuwe Zeeuwsche, Vlaamsche, Flakkeesche en Overmaassche Tarwe *f* 11.15 à *f* 11.25 genoteerd; dit moest zijn *f* 11.25 à *f* 12.25.

Amsterdam, 3 December. Nieuwe roode Tarwe lager afgegeven; n. Kleefsche *f* 365; n. Gelders *f* 355: beide per 2400 kilo; 154/2 ℔ n. Bovenl. *f* 340; 79 kilo's witte Amerikaansche per 2400 kilo *f* 412. — Rogge flaauw met weinig handel; 125 ℔ Pruiss. *f* 232, 234; 126 ℔ dito *f* 235; 126 ℔ Zweedsche *f* 225; 118 ℔ Odessa *f* 198; 117 ℔ St. Petersb. *f* 194; 196; 118 ℔ dito *f* 196 van boord; 119 ℔ n. Arch. *f* 196; bij partij; op levering in Maart *f* 190, Mei *f* 191. — Gerst in een doen met meerder handel; 95, 96, 97 ℔ Friesche winter *f* 176, 178, 180.

Boekweit slap en vond geene begeerte, niettegens aande Inl. *f* 5 lager werd aangeboden, als: 118 ℔ Amersf. en Gooysche *f* 245.

Koolzaad op het voorjaar onveranderd, op het najaar ½ £ lager; op 9 vat dadelijk 72½ £; April 74½, Sept. 75 £. — Lijnzaad flaauw; 108, 109 ℔ Odessa *f* 352½; 107 ℔ Riga *f* 325.

Raapolie onveranderd; cont. *f* 42, per 6/w. *f* 43¼, Mei *f* 42½ à ⅜, Dec. *f* 41¾ à ½. — Lijnolie prijshoudend; cont. *f* 30½ à ¾, per 6/w. *f* 31¾ à 32, Maart, April en Mei *f* 31⅝, Dec. *f* 30½, ¾ à ½.

Hennepolie 6/w. *f* 38¼; vlieg. *f* 37.

Raapkoeken *f* 86 à *f* 90. — Lijnkoeken *f* 12¾ à *f* 15½.

De 44 last Fransche Tarwe in veiling zijn verkocht als volgt: 116 ℔ *f* 270; 119 ℔ *f* 285, 295; 118 ℔ *f* 265; 121, 122 ℔ *f* 281.

Vlasmarkt.

Rotterdam, 3 December. Vlas op het land gedurende de vorige week met beperkten handel. De groote aanvoer ter markt van heden vond tot iets verminderde prijzen goede vraag.

Zaadmarkt.

Rotterdam, 3 December. De markt hield goed prijs van 97 tot 112 st. per Dordtsch achtendeel, voor goede verzendbare kwaliteiten.

Fondsen en Beurstijdingen.

Beurs van Amsterdam.

MAANDAG 3 DECEMB.		Laagste koers.	Hoogste koers.	Geblev. koers.	Laatste prijz. v. Zaturd.
Nederl. Werk. Schuld.	2½ %	62½	62 11/16	62⅝	62⅝
dito dito . . .	3 „	75 1/16	75¼	75 1/16	75¼
dito dito . . .	4 „	97¾	98	98	97⅞
Oost-Ind. Leening	4 „	95⅝	95⅞	95⅝	
Amort. Syndicaat	3½ „	92¼			92¼
Amsterdam Thesaurie	5 „	103	103¼	103	103⅛
Spanje Obligatien . .	1¾ „	40 5/16	40⅜	40⅜	40 7/16
dito	3 „	48⅜	48 7/16		48 7/16
dito Binnenland. .	3 „	47⅝			47¾
Portug. Oblig. . . .	3 „	45	45 3/16	45 3/16	45¼
dito dito 1856/59	3 „	43 13/16	44	43 13/16	44⅛
Russ. bij Hope & Co	5 „	102¼			102
dito dito 1828/29	5 „	101⅜			101⅛
Cert. bij d°. 1831/33	5 „	85¼	85¾		85¾
dito bij d°. 1840	4 „	76¼	76 7/16	76¼	
dito 1855 6de Serie	5 „	95⅞	96	95⅞	95⅞
dito Adm. te Lond.	4½ „	90⅝	90¾	90⅝	
dito dito	3 „	61			
Spoorweg Actien .	5 *f*	206¼	207		207¼
Polen Aand. 1835 fl. 500	„	165			165
dito Aand. 1854 .	3½ „	209½	210		
Pruiss. Oblig. 1859 .	5 %	103½			103½
Oostr. Metalieken . .	5 „	43⅜	43⅝	43 9/16	44¼
dito	2½ „	23½	23⅝	23 9/16	24
dito betaalb. Amst.	5 „	65¼	65⅝	65¼	65½
dito Nationale 1854	5 „	50⅜	50⅝	50½	51 11/32
Ween. Bank Actien .	*f*	609	610		622
dito Aand fl 250 1854	4 „	191	193	191	199
dito Aand. fl 250 1860	„	357	360	357	373

Spaansche Cred. *f* 131; Nieuwe Weener Aand. 1858 *f* 88¾. 89; Denem. 5 pCt. 97½, 7/16; Braz. 1824 5 pCt. 96⅝; dito 1843 96½; dito 1860 4½ pCt. 85¼; Venez. 3 pCt. 19 11/16, ⅞, ¾; dito 1½ pCt. 10 5/16, ⅜, 5/16; Grenada 15½, 9/16; dito Uitg. 5¾, ⅞, 13/16; Mexic. 19¾; Philad. bij Hope & C°. Lett. A. 100 pCt.; Illinois Oblig. Constr. Bonds 7 pCt. 89, ¼, ¼; Grieken 5 pCt. 6⅛, ¼; Russen 4½ pCt. 1860 89¾.

Koers van het Geld bij de Nederlandsche Bank: Disconto 3; Promessen 3½; Beleening op effecten 3 en op goederen 3½ pCt.

Koers van het Geld ter beurze van heden: Beleening 3. Prolongatie 3; Disconto 3 pCt.

Van Binnenl. fonds. waren 3 pCt. iets flaauwer en 4 pCt. iets beter.

Van vreemde waren Russ. prijshoudend.

Oostenr. zijn ook heden weer achteruitgegaan, bij vrij levendigen handel.

In Spaans. ging weinig om.

Portug. waren meer aangeboden, bij eenigen omzet in nieuwe.

Laatste Prijzen ten 5 ure: Integralen 62⅝; Spaansche 1¾ pCt. 40⅜; Binnenl. 3 pCt. 47⅝; Metall. 5 pCt. 43½ à 9/16; dito Nation. 50 7/16.

Beurs van Rotterdam.

MAANDAG 3 DECEMBER.			Laagste koers.	Hoogste koers.	Geblev. koers.
Nederl. Werkelijke Schuld . .	2½	%	62¾		
dito dito dito .	4	„	97⅝	97¾	
Portugal te Londen 1856/57/59	3	„	43¾	44⅛	43 13/16
Rusl. te Amsterdam 1860 . .	4½	„	89 13/16	89⅞	89⅞
dito bet. Amst. 6de Lg. 1855.	5	„	95¾	95⅞	95¾
dito Spoorw.-Aand. 1236. .	5	f	206½	207¼	206½
Oostenr. Metall. 1847/52 . . .	2½	%	23⅜		
dito dito 1846/47 .	5	„	43½	44⅛	43½
dito bet. te Amst. 1849/54	5	„	65¼		
dito Nationale	5	„	50 7/16	51⅛	50 7/16
dito Aandeelen fl. 250 1854.		f	197		
Grenada 6 pCt. Werk. nu . .	4	%	15 9/16	15 11/16	15 11/16
dito Uitg. (1861) 1 pCt 1877 3½		„	5 29/32.	6	
Griekenland 1825 (Blaauw). .	5	„	6¼		
dito Coupons		f	1 3/16		

Portug. en Oostenr. fondsen tot dalende prijzen verkrijgbaar, met tamelijk levendigen omzet in laatstgenoemden; overigens weinig variatie.

Het Committé der Effectenhandelaren:
H. A. MARCELIS, *Secretaris.*

Prijzen ten drie ure: Ned. Werk. Schuld 2½ pCt. 62¾; Oostenr. Oude Metall 5 pCt. 43½, 1 3/16, 1 3/16; dito Nation. 50⅜, 9/16, 9/16; Prioriteits Loten f 90½.

Beurs van Frankfort, 1 December.

Metall. 5 %	45	Hess. 40th. L	—	Holl. 4 %	—
dito 4½ „	39	Darm. L. fl 50	126¼ P.	Sp 3 % b n.	47⅜ P.
dito 2½ „	—	dito v. „ 25	36 „	dito 1¼ %	40 „
Weenerbank	611	Nass. L „ 25	36 „	Rusl. St 4 „	—
A. L. fl.500	62¾ P.	Sard. Beth.m.	—	Pol. A. fl.500	—
dito „ 250	89½ „	Bad. L. fl 50	—	Na de beurs:	
dito nieuwe	62 „	dito v. „ 35	—	Sp. 3 % binn.	47⅜
Pr. S. 3½ %	87¾ „	Holl. 2½ %	—	dito 1¾ %	—

In de te Karlsruhe plaats gehad hebbende trekking der Badensche fl. 35 Loten zijn de volgende Serien uitgekomen, als: 382, 399, 1749, 1881, 2930, 3285, 4315, 4335, 4336, 4556, 5340, 5171, 6151, 6728, 6957, 7074, 7232, 7265, 7331 en 7449.

Wisselkoers.

ROTTERDAM, 3 December. 2 maanden.		K.
Londen . .	11.63¾	11.75
d°. 3/m.	11.58½	—
Parijs	55 9/16	55 15/16
d°. 3/m.	55 5/16	—
Bordeaux.	55 5/16	55 11/16
Genua . . .	45¾	—
Livorno.	45⅝	—
Napels . .	77	—
St Petersb.	170	—
Hamburg.	35 1/16	35¼
d°. 3/m.	35	—
Antwerp.	—	1⅜ pCt.
6 weken.		K.
Weenen . .	80	—
Triest	79⅝	—
Augsburg.	99¼	—
Fr. a/M. .	99¾	—

ANTWERPEN, 1 Dec.
Amsterdam. 1⅛ av. P. 1 av. G
dito 3/m 1¼ av. G. 1⅛ av.

PARIJS, 1 Dec.
90 dagen. K.
Amst. 212⅝ G. 214¾ G.

LONDEN, 30 Nov.
3 maanden. K.
Amst. 11.17¼ à ½ 11.14½ à 15
Rott. 11.17¼ à ½

AMSTERDAM, 3 December. 2 maanden.			K.	
Londen . .	11.65	g	11.75	p
d°. 3/m	—		—	
Parijs	55 9/16	g	55 15/16	g
d° 3/m.	—	g	—	
Bordeaux.	55¼	g	—	
d°. 15/d.	55⅝	g	—	
Genua 2/m.	45¾	g	—	
Livorno . .	45½	g	—	
Napels . . .	77½	g	—	
Pet. 3/m	170	g	—	
Hamburg	35 1/16	g	35¼	g
3 maanden.			K.	
Madrid . .	239	g	—	
Cadix . .	240	g	—	
Sevilla . . .	236	g	—	
Bilbao . . .	237	g	—	
Lissabon .	41⅛	g	—	
Porto . . .	41	g	—	
6 weken.			K.	
Weenen . .	80	g	—	
Augsburg.	99½	g	—	
Fr. a/M. .	99¾	g	—	

HAMBURG, 30 Nov.
Amsterdam 2/m 35.90
dito kort 35.60

FRANKFORT. 1 Dec.
Amsterdam kort 99⅝
Weenen . . . d°. 83¾

Prijzen der Coupons.

Amsterdam 3 December.

Metall. f 20.50; dito Nation. f 28.75; Div. in Eng. per £ f 11 67½; Eng.-Russen per £ f —; Fransche f 55⅜; Belg. f 55¾; Pruiss. f 34⅞; Hamb.-Russen f 34⅛; Russen in Z. R. f 34½, Pap. R —; Poolsche in Fl. f 27⅛; Spaansche f —; Amerik. Dollars f —.

Zeetijdingen.

Brouwersh. (ZO.) *Aangek.*
3 Dec. *Edward Everett*, Gunter, Baltimore
Alida, Valomstra, Stettin
als bijlegger n. Antwerpen.
Vertrokken.
Johannes Hendrikus Ferdinand Lodewijks Batavia
Kalamazoo, Taylor, Hellevoet
Hellevoet. (OZO.) *Aangek.*
3 Dec. *Adm. Verhuell* (s), Havre
Earl of Auckland (s), Londen
Seahorse (s), Hull
Ocean Queen (s), d°.
Eagle, Garwood, Ipswich
Vertrokken.
De Maas, Schabeling, Belfast
Cortgene, Dunlop, Brouwersh.
Brielle. (OZO.) *Aangekomen*
3 Dec. *Batavier* (s), Londen
Vertrokken.
Hendrik & Anna, den Breems, Newcastle
Maassluis. (ZZO.) *Aangek.*
3 Dec. *Mary Elisabeth*, Broderik, Sunderland
De *Kurkhandel* is wel in zee
Texel. (ZO.) *Aangekomen.*
2 Dec. *Jonge Paul* (s), Stettin
Christiane Sophie, Toynt, Fred.st
Frithiof, Jacobsen, Liervig
3 *Beaver* (s), Londen

Vertrokken.
2 *Joh. Wilhelmina*, Faber, Genua
Verwisseling, de Boer, Malta
Frau Martha, de Vries, Londen
Gazella, Stephenson, Sunderland
Salisbury Harrison, Hall, d°.
Nathalie, Veuvest, Porsgrund
Ambrosia, Walloe, Tonsberg
3 Z. M. schooner *Frans Naerebout*, stuurm. Verschoor, Groningen
Pulla Ward, Sunderland
Vlie. (1 Dec. ZZO) *Aangek*
30 Nov. *Amsterdam* (st.), Hamburg
Aurora, de Haan, Dantzig
Weldeleven Zwaal Frederikstad
Juliana Louisa, Sprik, d°.
Vertrokken.
2 Dec. *Margaretina*, de Boer Leith
Vlissingen. *Aangekomen*
2 Dec. *Angelo* Rumero, Odessa
Engène, Hegevich, Runcorn
Vertrokken.
1 *Harmonidas*, Maren, Mobile
Dundreman, Cunnings, Alicante

Zeilklaar.

Rotterdam 3 December.
Boni, Möller, Singapore
Eliza & Ann Henwood Plymouth
Andrew Wilson, Nicol, Stockton
Defiance, Rowntree, Newcastle

Rivierberigt.

[illegible] 4 Dec. [illegible] 7 [illegible] 21 min. [illegible] gelijde 7 [illegible] 45 min.

Vreemde Havens.

Curaçao. *Aangekomen.*
26 Oct. *Geziena* Doekes Liverpool
Havre. *Aangekomen.*
1 Dec. *Elve* (s), Rotterdam
Ary Scheffer (s), d°.
Paimboeuf. *Vertrokken*
29 Nov. *Elisabeth*, Naatje, Liverp.
Barcelona. *Aangekomen.*
25 Nov. *Maria Jeannette* Fekkes, Rotterdam
Amelia, Halgand, d°.
Genua. *Aangekomen.*
25 Nov. *Ettje Berg*, Post, Amsterd.
Anna Letsia, Huisman, Stettin
Triest. *Aangekomen.*
27 Nov. *Margaretha*, Boerhave, Amsterdam
Bremerhaven. *Aangekomen*
1 Dec *Jonge Boll*, Kolk, Bordeaux
Emden. *Aangekomen.*
25 Nov. *Hendrika*, Heidhoff, Gron.
Leer. *Aangekomen.*
27 Nov. *Harmke*, Harkema, Gron.
28 *Santina Marg.*, de Groot, Amst.
Vertrokken.
27 *Vrouw Anna*, Kruse Groningen
Jonge Johannes, Kötkorn, d°.
Cath. Groenewold, Velvis, d°.
Catharina, Groenewold, d°.
Helena Johanna, Rozeboom, d°.
28 *Anna Susanna*, Meijer, d°.
Augina, de Vries, Leeuwarden
Straalsund. *Aangekomen.*
23 Nov. *Laura*, Bulow, Antwerpen
Anna Tedora, Kuijpers, Aarhuus
Dantzig. *Vertrokken.*
29 Nov. *Gouv. van Ewijck* (s) Amst.
Pillau. *Vertrokken.*
30 Nov. *Triton*, Munnix, Leith
Cath. Charlotta Eisinga, d°.

Scheepstijdingen.

Valparaiso 17 Oct. Kapt. Heidereich voerende het schip *Raleigh*, den 4den Oct van Dona Francisca alhier aangekomen, rapporteert, op 56° Z. Br en 73° W. L. gepraaid te hebben het schip *Lizzie & Kate*, van Londen naar Callao, waarvan de kapitein hem had medegedeeld, dat, toen hij op de Falkland-Eilanden was liggende, aldaar was aangebragt, de equipage van een Nederl. schip.

Gepraaide Schepen

. . . ., op 4 mijlen afstands OZO. van Kamperduin, *Margaretha Simonetta*, Hoffman, v. Batavia n. Amsterdam.

Carga-Lijsten.

ROTTERDAM.

LONDEN, **Leo** (st.): 150 v., 102 p. en 55 k. Koopm., Diversen; 11 p en 5 m Koopm., Order.

GRANGEMOUTH, **Therese**, *Allan Bruce:* 50 t. Gietijzer, E. S. de Jonge.

RIGA, **Jacomina**, *J. Homan:* 96 last en 100 tonnetjes Lijnzaad. Order.

ADVERTENTIEN.

. . . an een tot zes regels. . . . . f 1.20.
. . . r gewonen regel. . . . . „ 0.20.
REGELS geplaatst aan het slot van de Rubriek *BINNENLAND*, van 1—4 Regels, f 2.50; voor iederen regel 50 Cents meer.
Bovendien 45 Cs. voor Zegelregt en een No. der Courant. Groote Letters berekend naar plaatsruimte.

(13917) Bevallen van eene welgeschapene DOCHTER, mijne hartelijk geliefde Echtgenoote M. FEIN.
Rotterdam, . December 1860. — As. HELDER.
Eenige Kennisgeving.

(13889) Heden overleed ons geliefd tweede Zoontje, HERMAN GOTTFRIED, in den ouderdom van vijf jaren.
Delft, 30 November 1860. — C. P. BURGER. M. A. BURGER, HAASLOOP WERNER.
Eenige Kennisgeving.

(13914) Heden overleed ten mijnen Huize onze geliefde Moeder en Behuwd-Moeder PETRONELLE JOHANNA DE GRAAFF, Wed. van GIJSBERT DROST, in den ouderdom van ruim tachtig jaren.
Rotterdam, 1 December 1860. — *Uit aller Naam:* J. A. ISENBECK.
Strekkende deze tot Kennisgeving zoo binnen als buiten de Stad.

(13935) Heden overleed tot onze innige droefheid, ons geliefd eenig Zoontje FRANCISCUS WILHELMUS CHRISTOPHORUS, in den bloeijenden leeftijd van ruim 12 maanden.
Rotterdam, 1 December 1860. — J. H. BIEDERLACK. A. M. BIEDERLACK, Geb. MÖLLENBROCK.
Eenige Algemeene Kennisgeving.

(13934) Heden behaagde het den Almagtige, mijn veel geliefden Echtgenoot ABRAHAM CALISSENDORFF, na een langdurig lijden, in den ouderdom van bijna 58 jaren, tot zich te roepen. Ruim 35 jaren mogt ik mij in een gelukkige Echtvereeniging met hem verheugen. Wat ik, mijne Kinderen en Aanbehuwd Kinderen in hem verliezen, zullen zij beseffen, die den overledene van nabij gekend hebben.
Rotterdam, 2 December 1860. — Wed. A. CALISSENDORFF, Geb. C. VAN DUIJN.

(13897) Voor de bewijzen van deelneming, bij het overlijden van onze Dochter ontvangen, betuigen wij, ook namens onze Betrekkingen onzen hartelijken dank.
Rotterdam, 3 December 1860. — J. B. ANTHONIJ. G. M. ANTHONIJ, VAN ENSCHOT

(13915) Wij betuigen onzen dank voor de bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van onzen Waarden Behuwd-Broeder, den Heer DIONIJS BURGER.
Rotterdam, 3 December 1860.
A. VAN RIJCKEVORSEL Hz.
M. C. VAN RIJCKEVORSEL, ST. MARTIN.

(13911) Voor de vele bewijzen van deelneming, betoond bij het overlijden van mijnen geliefden Echtgenoot DIONIJS BURGER, betuig ik, ook namens mijne Kinderen en Behuwd-Kinderen, den hartelijksten dank.
Rotterdam, den 4 December 1860. — A. VAN RIJCKEVORSEL, Wed. D. BURGER.

Aan de Nijveren van Rotterdam en Omstreken.

In het Aanstaande Jaar zal te *Haarlem* eene **NATIONALE TENTOONSTELLING van Voortbrengselen van Nijverheid** worden gehouden.

Het geheele Land zal daar naar toe zenden, al wat *Nederland* aan Nijverheid voortbrengt zal daar te zien zijn.

Landgenoot en Vreemdeling komen daar het standpunt onzer Nijverheid opnemen, en de Namen der inzenders blijven voor jaren nog, de vertegenwoordigers onzer Kunstvlijt aanduiden.

Die hier zendt en uitmunt verkrijgt bekendheid, die bekend is en dit nalaat wordt vergeten.

Rotterdam nam op vorige Tentoonstellingen eene eervolle plaats in; op deze, meer algemeene, vleijen wij ons, zal zij zich bijzonder onderscheiden, en het is hierom, dat het ons aangenaam is tot leden eener Commissie te zijn benoemd, die de belangen der Rotterdamsche Nijveren voor die Tentoonstelling zal voorstaan. Wij stellen ons dagelijks beschikbaar voor iedereen die ons hierover zoude willen komen spreken, of om de opgaven en plaatsaanvrage op te teekenen.

De Plaatselijke Commissie voor de Nationale Tentoonstelling van Nijverheid in 1861,
H. VAN OORDT. — A. P. VAN STOLK, *Presid.*
P. H. TROMP. — H. L. C. LEHR
D. P. VAN WAGENINGE. — J. J. HAVELAAR Pz.
Dr. F. J. LEROI, *Secret.* (13907)

TWEEDE LEESVERGADERING

ten behoeve der ***School voor Hareloaze Kinderen***, op *Donderdag den 6den December* 1860, in de Zaal der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, des Avonds te 8 ure. Spreker de Wel Eerw. Zeer Geleerde Heer **J. H. GUNNING, Jr.**

Extra Toegangkaartjes à f 1, zijn te bekomen bij de Heeren *M. WIJT & ZONEN*, bij de Leden van het Bestuur en des Avonds aan de Zaal. (13937)

(13762) Allen die iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan de Beneficiaire Nalatenschap van Wijlen SAMUEL LUITWIELER, in leven Schilder en Kamerbehanger te *Vlissingen*, gelieven daarvan **Opgaaf** of **Betaling** te doen ten Kantore van den Notaris *Th. VAN UIJE PIETERSE*, aldaar.

(13926) Laatstleden Dingsdag had alhier eene Uitvoering plaats van de ***Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst.*** De vele moeite die zich het Bestuur en de Directeur getroosten om aan de Leden nu en dan eenen genotvollen avond te verschaffen, verdienen allen lof. Wij zullen de eersten zijn om dat te erkennen. Toch mogen wij eene zaak niet onvermeld laten, die, als zij door het Bestuur voor het vervolg niet wordt voorkomen, tengevolge kan hebben, dat een aantal Leden bedanken. Er is op die Uitvoering een *Ave Maria* ten gehoore gebragt, dat, naar de bescheiden meening van velen, daar niet te huis behoort. Wij laten de Muzikale waarde en schoonheid van het Stuk daar, maar beweren, dat de Maatschappij geen harer Leden aanstoot geven mag. En dat Stuk heeft velen geërgerd. Hoe kan het ook anders, daar het lijnregt in strijd is met de Godsdienstige overtuiging van het grootste gedeelte der toen aanwezige hoorders. Wij hebben allen eerbied voor de gevoelens van andersdenkenden, maar mogen dan ook billijkerwijs vorderen, dat men de onzen eerbiedige. Er zijn wel andere Stukken te kiezen, die niemand kwetsen. Een en ander wordt met bescheidenheid aan het Bestuur en de Leden der Maatschappij *T. B. d. T.* in overweging gegeven door
Rotterdam, 3 December 1860. — EENIGE GEMOEDELIJKE MAAR OPREGTE PROTESTANTEN.

De Houders der Coupons

N°. 751 ***Thesaurie Stad Amsterdam***
P° Junij 1861. . . . . f 25.—
„ 1050 P° Maart 1862. . . . . „ 5.—
„ 1437 P°. Maart 1861. . . . . „ 5.—
COUPON *Weenerbank bij Osy*,
N°. 2129 C. P°. September 1860 . . . . f 40.—
kunnen daarvoor **BETALING** erlangen bij *WED. L. B. DE WIT VAN DER HOOP & Zn.* (13912)

(13922) De Ondergeteekende acht zich verpligt tegen te spreken, het door J. J. HOLTMAN, vermeld in de Advertentien, voorkomende in de *N. R. Courant* van 1 dezer (dat ZEd. *Meent door oprigting van deze zoo afzonderlijk als in zijn geheel in eene sedert lang bestaande behoefte te Delfshaven te hebben voorzien*). Ondergeteekende vermeent tevens ter algemeene kennis te moeten brengen, dat het Logement en Uitspanning ***de Vergulde Zwaan***, benevens het Verhuren van Paarden en Rijtuigen, circa eene Eeuw door de Voorouders van den Ondergeteekende met succes heeft bestaan en nog voortdurend met alle activiteit wordt uitgeoefend. — Minzaam blijft zich aanbevelen voor hetzelve,
M. HOUTMAN,
Logement, Stalhouder te *Delfshaven*, in *de Vergulde Zwaan.*

HOLLANDSCHE IJZEREN SPOORWEG.

Verzenders van Goederen worden bij deze herinnerd, dat ***de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij*** alleen **Aansprakelijk** is voor GOEDEREN ter verzending aangebragt op hare **Stations** en **Bestelkantoren**.

De Bestelkantoren te *Rotterdam* zijn gevestigd: *Op de Groote Markt*, N°. 64, en *op het Haringvliet, bij het Oude Hoofdplein*, bij J. VAN DER MADEN.

De Administrateur:
(13916) J. W. BAKE.

OVERLAND-MAIL

naar JAVA, JAPAN, CHINA, AUSTRALIE, enz.

VOOR GOEDEREN, SPECIE EN PASSAGIERS,

per Mail Steamers naar:

KAAP DE GOEDE HOOP, PORT NATAL, WEST-INDIËN, BRAZILIË, VEREENIGDE STATEN, GIBRALTAR, NAPELS, GENUA, KONSTANTINOPEL, SPANJE.

Per Clipperschepen viâ de Kaap de Goede Hoop:

Naar SINGAPORE, CHINA, CEIJLON, PORT NATAL, enz.

Adres: ***Rotterdam***, **G. P. ITTMANN & ZOON**, *Commissionairs Expediteurs.*
Amsterdam, **LUBLINK VAN MEETEREN & Co.**, *Cargadoors.*
's Hage, **F. L. DER KINDEREN.** (12714)

ROTTERDAMSCHE STOOMVAART-VEREENIGING.
ROTTERDAM-HARBURG-HAMBURG.

Het Nieuw Gebouwde Schroefstoomschip ***MAASSTROOM***, Kapt. J. J. HANSEN, vertrekt van **Rotterdam** naar **Harburg** en **Hamburg**, ***Woensdag 5 December.***

(13685) **De Agenten P. A. VAN ES & Co.**

GOEDEREN STOOMSLEEPDIENST

NAAR

MAASTRICHT, LUIK, VERVIERS EN AKEN,

VICE VERSA.

Onderneming GEBRs. WENMAEKERS.

Vertrekt van ROTTERDAM tweemaal per Week.

Nadere Informatien bij de Agenten ***BOUDIER & VAN DER TAK***, **Nieuwe Haven.** (7793)

ROTTERDAM EN HULL.

Stoomboot-Dienst,

voor PASSAGIERS en GOEDEREN.

Het Engelsch Schroefstoomschip ***Sea-Horse***, Kapt. JOHN CROSS, vertrekt van **Rotterdam** naar **Hull**, *Woensdag den* 5den *December aanstaande*, des morgens ten 3 ure.

(13947) Adres bij de Agenten *BOUTMY & Co.*

ROTTERDAM EN HULL.

IEDEREN WOENSDAG en ZATURDAG.

Het Stoomschip ***Ocean Queen***, Kapt. F. DOSSOR, vertrekt van **Rotterdam** naar **Hull**, *Woensdag* 5 *December* des morgens vroeg.

(13843) De Agenten *SEEUWEN & Co.*

ROTTERDAM-HULL-GOOLE.

Iederen WOENSDAG en ZATURDAG.

Voor PASSAGIERS, GOEDEREN en VEE.

Het Rader-Stoomschip ***Norfolk***, Kapt. JAMES LEETHAM, vertrekt van **Rotterdam** naar **Hull** en **Goole**, *iederen Woensdag*, des morgens vroeg.

(8904) Adres *HUDIG & PIETERS.*

STOOMBOOTVAART

OP

SCHOTLAND.

Voor PASSAGIERS en GOEDEREN.

Naar LEITH,

Het Stoomschip ***Ivanhoe***, Kapitein JOHN CAIRNS, vertrekt *Zaturdag* 8 *December*, des morgens vroeg. (13831)

Adres bij *GEORGE LEVINGSTON en J. A. HOUWENS*, Agenten te *Rotterdam*, en bij *DONALD R. MAC-GREGOR*, Agent te *Leith*.

ROTTERDAM-HAVRE.

Voor **PASSAGIERS** en **GOEDEREN.**

Het Stoomschip ***Admiraal Ver-Huell***, Kapt. TIMMERMANS, vertrekt *Woensdag* 5 *dezer.*

Deze dienst is in directe Verbinding met de Packetschepen van *Hâvre* naar *New-York* en *New-Orleans*.

Adres bij *KUIJPER, VAN DAM & SMEER.*
(13878) *Rotterdam.*

NEDERLANDSCHE
STOOMBOOT-REEDERIJ.

Dienst van af 1 December 1860.

Afvaart Boompjes:

Van **Rotterdam** langs **Nijmegen** naar **Mannheim**, Dagelijks, behalve des *Zondags* en *Donderdags*, des morgens ten **10** ure.

Van **Nijmegen** naar **Rotterdam**, Dagelijks, behalve des *Zondags* en *Donderdags*, des morgens ten **8** ure. (13741)

Voor Passagiers en Goederen

ligt te *Rotterdam* in lading

NAAR

BATAVIA,

het Snelzeilend Campagne-Barkschip

STAATSRAAD V. D. HOUVEN,

Kapitein F. HEIJMERIKS,

om medio December te vertrekken.

Adres de Cargadoors *P. VARKEVISSER & ZONEN*, alhier en *DE CONINGH & Co.* te *Amsterdam*. (13591)

NAAR

BATAVIA

EN

SOERABAIJA

zal (bij Open Water) *bepaald* 10 *December van* ***Amsterdam*** *vertrekken*, het bijzonder Snelzeilende Eerste Klasse Nederlandsch Clipper Barkschip

SOERABAIJA PACKET,

Kapitein S. C. J. OLIVIER.

Adres voor GOEDEREN en nog *eenige* PASSAGIERS bij de Cargadoors *W. J. LANGEVELD Jr. & Co.* en *DE CONINGH & Co.*

De Kapitein behoudt zich het regt voor, wanneer de vorst invalt, een paar dagen eerder te vertrekken. (13836)

Te Rotterdam

ligt in Lading

NAAR

BATAVIA,

SAMARANG en **SOURABAYA,**

voor PASSAGIERS en GOEDEREN,

om in de eerste helft van December e. k. te vertrekken, het uitmuntend ingerigt Snelzeilend Campagne Barkschip

ROBERTUS HENDRIKUS,

Kapitein R. H. MULDER,

voerende een Geëxamineerden Scheepsdoctor.

Adres bij de Cargadoors *VAESEN & STEINHAUS* aldaar en *DE CONINGH & Co.* te *Amsterdam*. (13612)

Te Rotterdam

liggen in lading

NAAR

NEW-YORK,

het Amerik. Fregatschip

CAIRO,

Kapitein D. C. WOOSTER,

vertrekt ten spoedigste.

Naar NEW-YORK,

het Pruiss. Fregatschip

ARNOLD BÖNINGER,

Kapit. J. D. HASHAGEN,

Vertrekt medio December.

Naar NEW-YORK,

het Hanoversch Barkschip

WURSATA, Kapitein J. G. BECKER,

vertrekt einde December.

Adres bij *WAMBERSIE & ZOON.* (13929)

(13618) De Makelaars *F. N. Montauban van Swijndregt*, *J. T. Wischerhoff*, *C. J. de Lange*, *W. H. Montauban van Swijndregt* en *H. N. Montauban van Swijndregt*, te *Rotterdam*, zullen op last van hunnen Meester, op *Vrijdag den 14den December* 1860, des middags ten 12 uren, in het Notarishuis aan de Geldersche Kade, Publiek **Verkoopen:**

Ca. 175,000 Ned. Ponden

PALMOLIE,

alhier direct van de *Kust van Afrika*, aangebragt per *Goudkust* en *St. George de la Mina*, bij Kavelingen zoo als nader bij Notitien zal worden aangewezen.

De Palmolie is liggende in de Pakhuizen van den Heer H. VAN RIJCKEVORSEL, aan de Zalmhaven, Wijk 3, N°. 395 en 396.

(13532) DIRECTEUREN der ***Bank van Leening*** te *Rotterdam*, zullen op *Donderdag den 13den December* 1860 of *volgende dagen*, doen **Verkoopen**, alle voorhanden **PANDEN**, welke in *Julij*, *Augustus* en *September* 1859 zijn beleend. Diegenen welke den Verkoop hunner Panden wenschen voor te komen, zullen de daarop verschenen Interessen moeten afdoen *vóór of uiterlijk op Maandag den 10den December* 1860.

Openbare Vrijwillige
VERKOOPING,

De Notarissen *BURGER & SCHADEE*, residerende te *Rotterdam*, zijn voornemens om op *Dingsdag den 18den December* 1860, des namiddags ten 2 ure, in het Notarishuis aldaar, te **Verkoopen:**

Eenige **AANDEELEN** in *Assurantie en andere Maatschappijen*, alsmede **SCHEEPSPORTIEN.**

Nadere informatien zijn te bekomen ten Kantore van de genoemde Notarissen aan de Geldersche Kade, wijk 2, N°. 48, te *Rotterdam*, alwaar de Notitiën van af *den 14den December* verkrijgbaar zullen zijn. (13939)

Openbare Verkooping

VAN

Hoogopgaande, Gave

IJPENBOOMEN.

De Notaris *M. L. VAN DEN TOL*, te *Heenvliet*, zal op *Woensdag den 19den December* 1860, des voormiddags ten 9 ure, ten herberge van P. WILDEMAN, te *Abbenbroek*, in het Openbaar **verkoopen:**

150 stuks hoogopgaande gave **IJPENBOOMEN**, staande op een Perceel **WEILAND**, aan de Haven te *Abbenbroek*, achter het huis geteekend N°. 64, bewoond door den heer A. BUIJS; zeer geschikt tot Werkhout voor Blokmakers, voor Scheepspompen als anders.

Onkosten contant te betalen en soliede borgen te stellen. (13936)

Nadere inlichting te bekomen bij genoemden Notaris.

Openbare Verkooping.

De Notaris *VAN DER WAIJFORT*, residerende te *Ridderkerk*, is voornemens op *Woensdag den 12den December* 1860, 's voormiddags ten 10 ure, ten huize van A. OOSTHOEK, te *Katendrecht*, te **Verkoopen:**

1°. **1** Bunder, **23** Roeden, **10** Ellen **TUINLAND**, gelegen onder de gemeente *Charlois*, in den Polder *de Hille*, Kadaster Sectie D, numero 116.

Verhuurd tot Kermis 1864 voor *ƒ* 135 den hoop in het jaar.

2°. **1** Bunder, **96** Roeden, **40** Ellen **BOUWLAND**, gelegen als voren, Kadaster Sectie D, Nos. 231, 232 en 127

Verhuurd tot Kermis 1863 voor *ƒ* 80 den hoop in het jaar.

3°. **3** Bunders, **61** Roeden, **70** Ellen **WEILAND**, gelegen onder de gemeente en in den Polder van *Oud-Beijerland*, Kadaster Sectie B, Nos. 305 en 306.

Te aanvaarden met Kermis 1860.

Breeder bij Billetten omschreven.

Nadere onderrigting te bekomen ten Kantore van de Notarissen *DALEN*, *LAMBERT* en *VAN WIJNGAARDEN*, te *Rotterdam*, alsmede ten Kantore van den Notaris *VAN DER WAIJFORT*, te *Ridderkerk*. (13891)

TE KOOP: **Een in aanbouw zijnd**

AAKSCHIP,

zoowel geschikt voor ***Zeeuwsche*** als ***Rijnstroomen***, lang 84 vt., breed 18½ vt., hol 6½ vt, bijna geheel klaar. Adres de *Wed. JAN GIPS*, in de Lijnbaan, te *Dordrecht*. (13906)

TE KOOP: **Een zeer Goed Loopend Mahonyhouten**

BILLARD met TOEBEHOOREN.

Adres *franco*, onder Letter A, bij *H. T. HENDRIKSEN*, Boekhandel, Hoogstraat. (13932)

TE KOOP:

Een zeer goede Metalen

KLOK en UURWERK,

bijzonder geschikt voor een **Dorpstoren.** Adres met *franco* Brieven onder het nommer dezer Advertentie aan het Bureau dezer Courant. (13832)

(13931) MEN VRAAGT IN HUUR, voor eene Druk Bezochte **Societeit**, van 120 Leden, tegen *Mei* aanst.:

Een Ruim LOKAAL.

Adres bij den Heer *PETRI*, Boekverkooper, Oppert, 6.36.

J. GUTTLING,

Koek- en Banketbakker, *Zandstraat*, verwittigt zijne geëerde Begunstigers en Stadgenooten, dat zijn Winkel weder ruim gesorteerd is van **Best St. NICOLAAS**, en **Versierde**

HARTEN, BORSTPLATEN EN FIGUREN,

alsmede **Beste Gevulde**

BOTERLETTERS.

Zich vleijende door prompte bediening weder die gunst te genieten, die hij een aantal jaren heeft mogen ondervinden. (13903)

S. H. TASSEMEIJER,

Banketbakker, Hang 4—3.

SURPRISES, SUIKER en **CHOCOLADE Artikelen**, alle Soorten van **Fijne BORSTPLATEN** en **Warme** (13910)

BOTERLETTERS.

Die LEKKERE LEKKERE

BOTERLETTERS

wil Eten, Koopt dezelve bij **MOSMANS**, in de Nieuwsteeg, 4, N°. 143.

(13940) **EEN LEKKERBEK.**

RESTAURANT.

Groote Zeeuwsche, Engelsche en Koroesters en Zeekreeften.

Rotterdam, 1860. (13943) **M. POLLUX.**
Wijk 5, N°. 308.

(13945) De Ondergeteekende berigt het Geëerd Publiek, dat bij hem voortaan DONDERDAG en VRIJDAG, van iedere Week te bekomen sullen zijn alle Soorten van

VERSCHE RIVIERVISCH,

liggende met zijn Schuit aan den Mosseltrap.

D. VAN KLAVEREN.

DE KONINGSBRUG

is te bezigtigen bij den Ondergeteekende, nagemaakt van **Geprepareerde CHOCOLAAD**, ter gelegenheid van het ***Sint Nicolaasfeest.*** Beveelt zich verder aan in de gunst zijner geëerde Begunstigers. (13908)

C. BALJOU, Junior,
Schiedamschen Dijk, over de Breggesteeg.

H. J. WITTENHEER,

Coiffeur, bij de ***Hoofdsteeg***, heeft de eer zijne Begunstigers te berigten, dat hij van *Parijs* ontvangen heeft een Assortiment **ARTIKELEN**, geschikt voor ***St Nicolaas-Cadeaux.*** (13946)

Nut, Gemak, Voordeel, Gezondheid en geen Gevaar voor Brand,

zijn de Hoofdeigenschappen der

HYDRAU-

en ***niet***

HYDRAULIQUE STOVEN.

Deze reeds gunstig bekende Stoven verdienen vooral nu aanmerking, daar de Turf zoo hoog in Prijs is en het gebruik van Kookkagchels met Steenkolen zich al meer en meer uitbreidt.

Voor Bejaarde Personen, die gaarne eene **zeer Warme Stoof** gebruiken, zijn thans **LAMPJES** voorhanden, waardoor die Hitte kan verkregen worden met de niet Hydrauliquestoven, zonder dat dit Blaak of Walm veroorzaakt, hetgeen met de gewone Lampjes het geval is, wanneer tot verkrijging van den buitengewonen Warmtegraad de Pit te hoog wordt opgetrokken.

Tot narigt diene, dat men zorg moet dragen dat het Lampje behoorlijk gezuiverd zij van Dikke of Vuile Olie. (13923)

Deze Stoven zijn verkrijgbaar te ***Rotterdam*** bij *DICKE en DE WAAL* en in andere Steden.

De Rijkste PAPETERIEN.
FANTAISIE ENVELOPPES EN NOTE-PAPIEREN,
SCHRIJFMAPPEN, PORTEFEUILLES, ZAKBOEKJES,
AGENDA'S, BLOTTING-PADS, SOUS-MAINS,
en eene groote menigte andere **Nieuwe Artikelen**, direct uit *Londen* en *Parijs* ontvangen in het Magazijn van
Leuvehaven. (13942) **J. W. VAN LEENHOFF & ZOON.**

E. VAN VLIET Az.,
Steiger, over de Koornbeurs, te *Rotterdam*,
HEEFT VOORRADIG EENE BUITENGEWONE GROOTE KEUZE
FIJNE FRANSCHE PRENTEN
EN EENE KEURIGE COLLECTIE
PRENTBOEKEN,
IN PRACHTBANDEN,
waarvan hij zich wenscht te ontdoen, aangezien de Opruiming tot het einde dezer maand voortduurt; ter bespoediging der Opruiming zijn de Prijzen dan ook daarnaar geregeld, welker *goedkoopheid* bij de Bezigtiging *overtuigend blijken zal.*
EVENZOO DUURT TOT HET EINDE DEZER MAAND NOG VOORT:
de Opruiming van den Détail-Handel in
SCHRIJFBEHOEFTEN,
TOT ZEER LAGE PRIJZEN.
E. VAN VLIET Az.,
Magazijn van Schrijfbehoeften, Boekhandel en Fabrijk van Schrijfboeken.
(13825)

F. VAN DIEREN
Hoek Hoogstraat en Wijde Marktsteeg, 7—109.
ONTVANGEN EENE GROOTE SORTERING
ALBUMS, PAPETERIEN, MAROQUINERIEN EN KINDERWERKJES
ALLES ZEER GESCHIKT VOOR (13759)
SINT NICOLAAS GESCHENKEN.

In het MAGAZIJN van
DAMES-, HEEREN- EN KINDER-ARTIKELEN
VAN
HEIJERMANS & SPIERS,
NOORDBLAAK, Wijk 4, No. 185,
ZIJN BIJ VOORTDURING VOORHANDEN:
de Frischte en Nieuwste BRODERIËN, KANTEN KRAGEN en PARURES, PELUCHE en andere SHAWLTJES, MANCHETTEN, ZAKDOEKEN, VOILETTES, BARBES, PÈLERINES, COIFFURES, STRIKKEN, DASJES en zeer vele andere ARTIKELEN, geschikt tot **Nuttige *St. Nicolaas Geschenken.*** (13791)

Graveerkunst. # A. M. DE GROOT, **Gezigtkunde.**

5.377, Hoogstraat, tegenover de Steigersche Kerk.
Heeft de eer hiermede kennis te geven, dat zijn **Werkplaats** en **Magazijn** met 1°. *Mei a. s.* zullen **VERPLAATST** worden naar het ***Westnieuwland*, 4.83.**
Inmiddels gaat hij voort met het **Vervaardigen** van alles wat tot de **Graveerkunst** behoort en is zijn Magazijn ruim voorzien van **TOONEELKIJKERS, VERREKIJKERS** (Dag en Nacht), **BRILLEN, STEREOSCOPEN** en **PLATEN** en van alle Voorwerpen die tot bovengenoemde Specialiteiten betrekking hebben. (13924)

D. J. P. STORM LOTZ,
Oppert, 6—245.
heeft voorhanden een Ruim Assortiment
PRACHTUITGAVEN EN KINDERWERKJES,
CARTONS OM UIT TE SNIJDEN,
AANKLEEDPOPPEN, PAPETERIES,
KINDERPRENTEN, enz. (13920)

NIEUW VERKOOPHUIS,
Weenenstraat, Wijk 5, No. 353.
De Ondergeteekende berigt hiermede aan zijne Geëerde Begunstigers en Stadgenooten, dat zijn Winkel ruim voorzien is van eene schoone Collectie
KINDERSPEELGOEDEREN,
SURPRISES, enz.,
van verschillenden aard, zeer geschikt voor ***St. Nicolaas-Geschenken.***
Heeft ook ontvangen eene groote Partij Eerste Kwaliteit HARMONICA'S.
(13928) **S. M. REETWINKEL.**

LONGTERING.
De tegen **Longtering** met goed gevolg aangewende **SUCCUS PINI MARITIMAE** is te verkrijgen bij den Apotheker *W. C. BRUNNER*, te *Hückeswagen*, Rheinpreussen; welke op verzoek nadere inlichting zal geven. (13887)

Doorschijnende Kristalzeep.
Deze Zeep is geheel vrij van alle scherpe, bijtende bestanddeelen; zij is de zuiverste en zachtste van alle Toiletzeepen, en derhalve Dames, als fijn van teint zijnde, en voor het wasschen van Kinderen, ten hoogste aan te bevelen. Zij is verkrijgbaar in alle Parfumerie-Winkels; ieder Stuk is met mijnen naam gestempeld.
Wilhelm Rieger,
LONDON
26 Lambeth Hill, Doctors Commons
en Frankfort a. M.

Bij exportatie geeft mijne Kristalzeep goede rekening.

Agent voor Holland de Heer H. J. ROBBERS, Oppert, No. 245, Rotterdam.

MEEKRAP-OLIE.
Uitwendig Geneesmiddel tegen **Jicht** en **Rheumatisme**, dat tegenwoordig door de eerste Medicinae Doctoren met het beste gevolg wordt aanbevolen, alleen verkrijgbaar à *f* 3 per Flacon, bij den Apotheker *J. J. BOURSE*, Hoek Heerengracht en Reuliegstraat, *Amsterdam*, en bij de Dépôthouders *H. W. PRILLEVITZ J.Cz.*, Westnieuwland, te *Rotterdam*, en *J. M. PORTON*, te *Utrecht*. (12300)

THEE.
Bij de onderstaande **Dépôthouders** zijn verkrijgbaar alle soorten van **THEEËN**, uit het Magazijn van *VAN HOUWENINGE en VISSER*, afgewogen in Verzegelde Pakjes van 5, 2½ en 1 Ons, waarop Nummer en Prijs zijn vermeld.
Prijscouranten zijn *gratis* te bekomen.
H. W. PRILLEVITZ, J.C.Zn., Westnieuwland, *Rotterdam*
A. KUILENBURG, Oppert, „
C. DE HAAS, Boerenvischmarkt, „
M. SEBACK & C°., Schiedamschen Dijk, „
G. H. F. DE HAAS, Oost-Molenstraat, „
en verdere bekende **Dépôts.** (10699)

BRONNER'S VLEKKENWATER,
voornamelijk tot het **WASSCHEN** van **Glacé Handschoenen.** In fleschjes à **15** Cts. en **40** Cts., verkrijgbaar bij *H. WILLE & Co., J. W. GITTERHAERINGS* en *D. HEIJSTEK.* (1822)

VEEL GELUK!
Tot Ontginning eener zeer **Rijke**, eerst onlangs Ontdekte **Bruinsteengroeve**, in het district *Giessen (Hessen)*, wordt
Een DEELNEMER
met **Kapitaal** gezocht. Reflecterenden gelieven zich met *franco* Brieven te adresseren onder het Nommer dezer Advertentie, aan het Bureau dezer Courant. (13909)

Een PERSOON, 30 jaren oud, **Talen-** en **Handelskennis** bezittende, en in staat Relatien aan te brengen, zoekt eene
BETREKKING,
liefst op een **Handelskantoor** hier ter Stede. Adres onder letters U. V., bij de Wed. *J. B. ULBICH*, Boek- en Kantoordrukkerij, Botersloot, te *Rotterdam*. (13749)

Ein junger DEUTSCHER, 22 Jahr alt, der in *Hamburg* und *Amsterdam* thätig war und augenblicklich in einem französischen Hause arbeitet, sucht (13869)
Eine STELLE
an einem hiesigen **Kaufmannscomtoire.** Derselbe ist der *holländischen* und *französischen* Sprache vollkommen mächtig, so wie im *Englischen* und *Dänischen* nicht unerfahren, mit sämtlichen **Comtoirarbeiten, Correspondenz** und **Buchhalten** vertraut und im Besitz der besten Empfehlungen. Addr. *franco*, unter die Nummer dieser Anzeige, besorgt die Expedition dieses Blattes.

OM DADELIJK IN DIENST TE TREDEN WORDT GEVRAAGD: **Een**
Bekwame STOKER.
Adres met *franco* Brieven of in Persoon, bij *J. VAN BENTUM en ZOON*, Boekhandelaars te *Gouda*. (13948)

REIZIGER.
Tegen Primo Januarij of Februarij kan een Geroutineerd **REIZIGER**, voorzien van goede Informatien, GEPLAATST worden. Bekendheid met **Engelsche IJzerwaren** strekt tot aanbeveling, terwijl geene aanbiedingen in aanmerking zullen komen, zonder opgaaf waar Informatien te bekomen zijn. Adres *franco* onder letter P, bij den Boekhandelaar *D. J. P. STORM LOTZ*, Oppert 6—245, *Rotterdam*. (13941)

Met 1 Februarij e. k., wordt voor **Vast Werk**, een **Bekwame**,
KLEEDERMAKERSKNECHT,
tegen **Kost, Inwoning** en billijk Salaris GEVRAAGD. Adres bij *T. BRUINEN*, Mr. Kleedermaker, te *Naaldwijk*. (13905)

Als **JONGSTE BEDIENDE** VERLANGT men op een **Koopmanskantoor**
Een BURGER JONGELING,
14 à 15 jaren Oud. Adres aan X X, bij de Boekhand. *J. VAN BAALEN & ZONEN*, Brieven *franco*. (13927)

Een BURGER JUFVROUW,
P. G., biedt zich aan om bij een bejaard HEER of DAME tot **Gezelschap**, of in een Klein Gezin tot **Hulp** te zijn; het is haar meer om eene goede behandeling dan om groot Salaris te doen. Adres onder Letter O., bij *H. T. HENDRIKSEN*, Boekhandel, Hoogstraat. (13933)

Een Fatsoenlijk MEISJE,
P. G., zag zich met Februarij of eerder gaarne geplaatst tot **Adsistentie** in de **Huishouding.** Adres Lt. A., *franco*, bij den Boekh. *G. B. POESCHMANN*, Hoogstraat, Wijk 10, N°. 60. (13918)

De Boek- en Kunsthandelaar OLDENZEEL,
Steiger alhier, heeft ontvangen;
EENE FRAAIJE COLLECTIE
NIEUWE FRANSCHE EN ENGELSCHE
PRACHTWERKEN,
zeer geschikt om bij de aanstaande Feesten als **CADEAUX** te dienen, tevens is bij hem voorhanden: eene zeer Groote Verzameling *Hollandsche* en *Fransche* **KINDERPRENTWERKJES** voor allerlei Leeftijd, benevens eene goede Verzameling **GRAVURES, STEREOSCOPEN** en **STEREOSCOOP-PLATEN** op Glas en Papier. (13717)

BOEKHANDEL VAN W. L. STOELLER,
HOOGSTRAAT, hoek Wijde Kerksteeg.
CADEAUX van Nut en Smaak, KERKBOEKEN in verschillende Formaten en Banden, van ***f* 1.40** tot ***f* 30**, PRACHTUITGAVEN, JAARBOEKJES en de Nieuwste en meest Gevraagde KINDERWERKJES. Voorts eene uitmuntende Collectie ALBUMS, PAPETERIEN, PORTEFEUILLES, PASSERDOOZEN, STEREOSCOOPEN, PHOTOGRAPHIEN, enz. enz., alles zeer geschikt voor **Geschenken** bij de **aanstaande Feesten.** (13588)

MOEDERS!
Wilt gij voor uwe Kinderen een Fraai en Goedkoop Prenteboekje voor **St. Nicolaas** koopen, koop ze dan:
IK HEB U LIEF.
VIERTAL VERHALEN,
Met 4 Gekleurde Plaatjes,
DOOR (13890)
Dr. *PICCARDT*,
dat voor **60** Cts. in elken Boekwinkel te bekomen is.

(13610) Uitgegeven ter Steendrukkerij van **M. L. VAN HOOGSTRATEN**, te *'s Gravenhage*, en alom verkrijgbaar:
PERSPECTIEFS.
Twaalf Nieuwe Cartons om uit te snijden,
BEREKEND VOOR KINDEREN
EN TEVENS ZOO INGERIGT
DAT DEZELVE IN EN UIT ELKANDER KUNNEN GENOMEN WORDEN.
Prijs per blad . . . . 30 Cents.

NIJGH'S BEWEEGBAAR PRENTENBOEK.
Een geheel nieuw en verrassend Geschenk voor Kinderen.
Alom te bekomen. (13921) **Prijs *f* 1.50.**

Mr. J. VAN LENNEP,
ROMANTISCHE WERKEN,
2e Druk,
14 Deelen compleet à ***f* 1.90** per deel, ***f* 26.60.**
Afzonderlijk zijn te bekomen:

De Pleegzoon.	*f* 4.80	*Elisabeth Musch.*	*f* 4.80
De Roos v. Dekama	4.80	*Vier Verspr. Verhal.*	2.40
Ferdinand Huyck	4.80	*De Voorouders*, 5dn.	12.—

Mr. J. VAN LENNEP,
POETISCHE EN DRAMATISCHE WERKEN,
Compleet in 10 Deelen à ***f* 1.90** per Deel.
Deel I—IV is verzonden, inhoudende:
NEDERLANDSCHE LEGENDEN,

Het Huis ter Lede.	*De Strijd met Vlaanderen.*
Adegild.	*Eduard van Gelre.*
Jacoba en Bertha.	

Deze Serie zal in 1861 compleet zijn, alles gebonden in vergulde blaauw linnen Banden, met uitvoerige Vignetten en Platen.
Alom te bekomen.
Namens de Gezamentlijke Uitgevers,
(13816) **M. WIJT & ZONEN.**

(13611) Door **DE ERVEN DOORMAN**, te *'s Gravenhage*, wordt HEDEN uitgegeven à ***f* 1**: de *Tweede verbeterde en vermeerderde druk* van het *Eerste* Deel der
HOOGDUITSCHE SPRAAKKUNST,
BEVATTENDE
DE GRONDBEGINSELEN DER HOOGDUITSCHE TAAL,
op eene Nieuwe en Beknopte wijze naar den geest der taal voorgedragen, met Opstellen ter Toepasing;
DOOR ***H. W. MÜLLER***,
Onderwijzer in vreemde talen te 's Gravenhage, en als zoodanig verbonden aan de Fondatie der Vrouwe VAN RENSWOUDE aldaar.
Van het *Tweede* Deel zijn mede Exemplaren à ***f* 1** te verkrijgen.

(13542) Bij **G. DE GEUS**, te *'s Hage*, is uitgegeven en verkrijgbaar gesteld:
WET
OP DE
REGTERLIJKE ORGANISATIE,
zoo als die aangenomen is
DOOR DE
TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL
Prijs: **25** Cents.

Uitgaven van **C. ZWAARDEMAKER**, te *Haarlem*. (13401)
GESCHENKEN VOOR ST. NICOLAAS,
voor Kinderen beneden 10 jaar.
EEN NIEUW BOEKJE VAN HENDRIK, met 18 gekleurde Plaatjes en 18 Versjes, in net cartonnen bandje *f* 1.25.
OP HET LAND, met 6 gekl. Plaatjes en 6 Versjes *f* 0.50.
AAN MOEDERS KNIE, met 6 gekl. Plaatjes en 6 Versjes *f* 0.50.
HET JONGE VOLKJE, met 6 gekl. Plaatjes en 6 Versjes *f* 0.50.
HOE LANGER HOE MOOIJER, Album voor de Jeugd met 18 gekl. plaatjes 2e druk *f* 1.25.
Wetherell, DE SCHOEN VAN ST. NICOLAAS, 2e druk met 3 gekl. plaatjes *f* 1.60.
Voor jongelieden van 10 tot en met 16 jaar.
EIND GOED, AL GOED, drie oorspronkelijke Vertellingen van ***Agatha***, met drie gekl. Platen en geb. *f* 1.25.
RUTH EN HARE VRIENDINNEN, een Verhaal voor Jonge Meisjes, door ***A. C. E. de G....***, geb. *f* 1.90.
W. O. von Horn, DE BOEREN FAMILIE VAN KLAARFONTEIN. Een Verhaal uit het leven der Holl. Boeren in Zuid Afrika. Met 4 Staalplaatjes, geb. *f* 1.70.
Deselfde, DE STRANDLOOPER. Een verhaal uit de Duinen der Noordsee. Met 4 Staalpl., geb *f* 1.50.
Deselfde, DE NEEF DIE ZIJN OOM ZOEKT. Tooneelen uit het leven in Nederl. Oost. Indië. Met 4 Staalplaatjes. geb. *f* 1.70.
Deselfde, DE HEER IS MIJN SCHILD. Eene Russische geschiedenis. Met 2 pl. geb. *f* 1.50.
Deselfde, DE BEVERVANGERS. Eene Amerikaansche Geschiedenis. Met 2 pl. geb. *f* 1.50.
Deselfde, DE GEMZEN-JAGERS. Eene geschiedenis uit de Alpen. Met 2 pl. geb. *f* 1.50.
Deselfde, DE VERGELDING. Eene Rijnlandsche Vertelling. Met 2 plaatjes, geb. *f* 1.30.

DE CHRISTELIJKE HUISVRIEND.
ONDER MEDEWERKING VAN 80 PREDIKANTEN is teregt een voor ieder bruikbaar Christelijk Huisboek. Maandelijks wordt voor den geringen prijs van **25 Cent** een bundel lectuur aangeboden, waarin het licht des Evangelies schijnt voor het HUISGEZIN. De toelichting van de H. Schrift, de algemeene Christelijke Feestdagen, de blijde dagen van het Huisgezin, den toestand van den Christen in zijne verhouding tot Maatschappij, Kerk en Kroost worden hierin beurtelings besproken. Op die wijze wordt er voor gezorgd dat een jaargang van dit Tijdschrift een Huisboek vormt, hetwelk, ook als het jaar verstreken is zijne waarde behoudt. (13925)
Inhoud der 1e. aflev.: A. L. G. BOSBOOM TOUSSAINT. *Iets over den Kinderdoop.* J. HERMAN DE RIDDER, *bij de Jaarsverwisseling.* H. A. C. DENIER VAN DER GON, *Heer, ik ben geringer dan al uwe weldadigheid en trouw!* J. J. L. TEN KATE, *ter Huiselijke viering van Oudejaarsavond en Nieuwejaarsmorgen.*
De keurige premieplaat voorstellende de schilderij van ARIJ SCHEFFER ***„Christus Consolator,"*** Hoog 40, breed 51 Ned. duim binnenrands, wordt aan de Inteekenaren gratis afgeleverd.
De 1e. afl. met staalplaat en de groote premieplaat zijn in alle Boekwinkels ter inzage voorhanden.
Leyden. **D. NOOTHOVEN VAN GOOR.**

(13904) Voor **St. Nicolaasgeschenk** aan JONGELIEDEN is uitnemend geschikt:
COSTAL, DE INDIAAN.
SCHETSEN UIT DEN VRIJHEIDS OORLOG IN MEXICO,
DOOR
GABRIEL FERRY,
Schrijver van ***de Woudlooper***,
Vertaald door *L. C. ONOPIUS*.
2 Deelen. gr. 8°. met fraai Titelvignet ***f* 5.**
Dit is wel een der mooiste Romans die tot heden over *Amerika* verschenen. Als werk van den gevierden Schrijver van ***de Woudlooper*** behoeft het geen woord tot aanbeveling. Het zijn geheel aan waarheid ontleende tafereelen uit het leven in de prairiën van *Mexico*, in den trant van ***de Woudlooper*** en in denzelfden boeijenden stijl geschreven.
Uitgave van **VAN DEN HEUVELL en VAN SANTEN**, te *Leiden*,
bij wien het licht ziet:
DE WRAAK,
Een Roman van
G. P. R. JAMES, Esq.
2 D.n. gr. 8°. met fraai Titelvignet ***f* 6.20.**
Bovenstaand is een der beste Romans van den algemeen gunstig bekenden Engelschen Novellist, en in Junij ll. te *Venetie* overleden.

(13913) Bij de **WED. F. HERFKENS en ZOON**, te *Utrecht*, is verschenen en alom verkrijgbaar:
DE HULPONDERWIJZER,
BESCHOUWD OP ZIJN MAATSCHAPPELIJK STANDPUNT.
DOOR ***PHILALETHES.***
Prijs **15** Cents.
SPIEGEL VOOR DIENSTMEISJES,
BEELDEN UIT HET DAGELIJKSCH LEVEN ONTLEEND.
DOOR ***PHILALETHA***,
Prijs **50** Cents.
Bovenstaande is zeer geschikt tot **Geschenk** bij de aanstaande **Feesten** in Weeshuizen, Opvoedinggestichten, enz., en daarvoor bijsonder aan te bevelen.
CORSTIUS EUTHANASIA',
CHRISTELIJKE VOORBEREIDING VOOR DEN DOOD.
3de Vermeerderde en Verbeterde Druk,
DOOR ***B. J. ADRIANI***,
Predikant te Rotterdam.
Goedkoope Uitgaaf. 2 Deelen, heel linnen, ***f* 1.90.**
Dit werk in alle Tijdschriften allergunstigst gerecenseerd, behoeft geene verdere aanbeveling en de Uitgevers hebben getracht door eene goedkoopere uitgave het voor een ieder verkrijgbaar stellen.

BOEKHANDEL.
Wed. J. P. VAN RIJE—TIJPEN,
Heeft de eer te berigten, dat haar Winkel ruim gesorteerd is, van de Nieuwste BOEK- en KINDERWERKJES, PRACHTALMANAKKEN, POEZIJBOEKEN, PLAKBOEKEN, PAPETERIEN en vele andere ARTIKELEN, uitnemend geschikt bij de **aanstaande Feesten.**
Zij blijft zich bij voortduring in ieders begunstiging aanbevelen. (13586)

(13715) Bij de Boekhandelaren **WED. KRAP & VAN DUIJM**, naast de Beurs, zijn van af Heden ter bezigtiging:
EENE GROOTE COLLECTIE
PRACHTWERKEN, ENZ. ENZ.

ROTTERDAMSCHE SCHOUWBURG
Directie **J. Eduard DE VRIES.**
DINGSDAG 4 DECEMBER 1860:
Tweede Voorstelling van: (13846)
DE BEMOEIAL,
of eindelijk heeft hij het toch goed gemaakt!
Blijspel in 3 Tafereelen, vrij naar het Hoogduitsch van ALBINI, door C. J. ROOBOL. Vooraf:
EEN PARTIJ PIKET,
Blijspel met Zang.
*Aanvang ten **half Zeven** ure precies.*
Verwacht: *Zaturdag 8 December*, ter Benefice van den Heer DE VRIES:
MARTHA, oder der Markt zu Richmond, Groote Opera van FLOTOW, met doorloopend Hollandsch en Duitsch Abonnement.

SCHOUWBURG *Kruiskade.*
KONINKL. HOLLANDSCHE TOONEELISTEN.
Directie: **BREEDÉ & VALOIS.**
ZATURDAG 8 DECEMBER 1860:
KATHARINA HOWARD, Koningin van Engeland, of de Twee Schijndooden, Romantisch Tooneelspel in 8 Tafereelen; naar het Fransch van ALEX. DUMAS. (In vele jaren niet vertoond.)
(13881) *Aanvang ten **Half Zeven** ure.*

FRASCATI.
HEDEN AVOND:
GROOTE SOIRÉE MUSICALE,
en **Comique Scènes** in Costumes: **Duo's, Aria's** en **Romances**, door *Duitsche* en *Fransche* Artisten.
(13944) **J. KIEL.**

CASINO
bij den Hollandschen Spoorweg.
HEDEN EN VOLGENDE AVONDEN:
GROOTE SOIRÉE MUSICALE,
door de Familie KLOBUS, met medewerking van de Jongejufvrouw JOHANNA, Chanteuse Comique.
Entrée Vrij. (13919) F. J. KOOLEN.

Nieuw Pax-Intrantibus
TER GELEGENHEID VAN
St. NICOLAAS,
WOENSDAG 5 DECEMBER:
GROOT BAL MASQUÉ.
Aanvang ten 7½ ure.
Vrij Entrée. (13930) J. ODEM.

Correspondentie.
Eenige bewoners der Groote Markt vragen of het geoorloofd is aldaar den verkoop van oudroest en oude kleeden te doen plaats hebben en steeds met schreeuwen vergezeld te doen gaan; zij vermeenen dat de Nieuwe Markt hiervoor bestemd is en zagen dergelijke uitventers daarom gaarne derwaarts verplaatst.
Rotterdam, 3 December 1860.

Uitgegeven en Gedrukt bij
H. NIJGH, te Rotterdam.

HANDELINGEN DER STATEN-GENERAAL. No. 336

Tweede Kamer.

Zitting van den 3den December.

Is ontvangen de aanbevelingslijst tot de benoeming van een lid voor den Hoogen Raad, ten gevolge de vacature ontstaan door het overlijden van mr. *Provo Kluit.* Die lijst bestaat uit de volgende kandidaten:

1. Mr. *M. Elias*, raadsheer in het prov. geregtshof in Noordholland; 2. mr. *M. Schooneveld PJzn.*, adv.-gen. bij het prov. geregtshof in Noordh.; 3. mr. *J. Heemskerk Az.*, regter in de arrond.-regtbank te Amsterdam; 4. mr. *M. H. 's Jacob*, adv. te Amsterdam; 5. mr. *A. de Vries*, regter in de arr.-regtb. te Amsterdam; 6. mr. *D. Merens Az.*, kantonr. te Haarlem.

De dag der verkiezing van kandidaten door de tweede kamer zal nader worden bepaald.

Worden uitgebragt de rapporten betrekkelijk de wet nopens de amortisatie en nopens die tot wijziging van art. 68 der wet op de onteigening.

Voortzetting der beraadslagingen over hoofdst. *Binnenl. Zaken* van de

Staatsbegrooting, dienstjaar 1861.

Aan de orde is art. 87 (subsidie voor de kanalisatie van Groningen ad *f* 100,000, zijnde 1/12 termijn van de geheele daartoe benoodigde som).

De heer **van Bosse** zal het nut of het belang der zaak niet betwisten, doch deelt het gevoelen van hen die meenen dat deze zaak bij een afzonderlijk ontwerp moest geregeld worden, welk gevoelen in het voorloopig verslag is uiteengezet. Bij deze gelegenheid brengt hij nader ter sprake de zaak van de Ommelander-kas, waarover hij reeds bij de algemeene beraadslagingen zijn gevoelen eenigermate heeft doen kennen. Hij doorloopt de geschiedenis van dat ingewikkelde onderwerp, en ontleent daaruit te meer gronden voor eene afzonderlijke behandeling. Daarbij zou dan die questie der Ommelander-kas behoorlijk kunnen worden toegelicht en onderzocht, terwijl, wanneer men nu den post aanneemt, dat onderzoek wel zou kunnen worden uitgesteld.

De heer **Zijlker** verdedigt de subsidie, en wenscht haar ook in deze begrooting te zien blijven opgenomen. Hij betoogt dat de kanalisatie van Groningen is een werk van algemeen belang, omdat handel, scheepvaart en landbouw daarbij zeer betrokken zijn. De aanleg van de kanalen in genoemde provincie behoeft niet afhankelijk gesteld te worden van de kwestie nopens de Ommelander-kas.

De **Min. van Binnenl. Zaken** merkt op dat de post zelf geen tegenspraak heeft ontmoet, dat de heer *van Bosse* zelfs het nut en de wenschelijkheid van de zaak erkend heeft, en dat de voordragt ook niet nieuw is. De minister kent zich althans de eer der vinding daarvan niet toe. Reeds sedert tien jaren was het uitzigt daarop aan de provincie Groningen geopend. De toenmalige minister van binnenl. zaken, appreciërende het gewigt der zaak, was de eerste geweest om zich die met warmte aan te trekken, en toen reeds werd aan de provincie Groningen het uitzigt gegeven op eene rijkssubsidie. Van toen af heeft die provincie de aandacht op de zaak blijven vestigen, en wel te regt, want het geldt hier voor Groningen eene levensvraag. Die provincie heeft waterwegen, maar die moeten met elkander in verband worden gebragt. De eenige opmerking die de minister dan ook heeft hooren maken, is die dat deze zaak bij eene afzonderlijke wet zou moeten worden geregeld. Doch hij moet vragen: waarom? Is de zaak niet bekend, is er één lid waarvoor het onderwerp nieuw is? Maar is het dan alleen de zaak van de Ommelander-kas en de onzekerheid wie haar eigenaar is, die de quaestie zou mogen verdagen. Volgens den min. behoort dat niet te beletten het werk aan te vangen. Aangenomen al eens, zegt de min., dat het onwederlegbaar is — gelijk de heer *van Bosse* beweert — dat de Ommelanderkas is een rijks fonds, — dan is de bijdrage uit die kas ook eene bijdrage uit *'s rijks* kas; en is die kas geen rijks fonds, behoort hij aan corporatien, wil men dan de subsidie endosseren op de Ommelander-kas? Zoodoende zou het rijk niets voor de kanalisatie over hebben. De minister meent dat men de zaak van die kas op zich zelve moet houden en niet vermengen met die van de kanalisatie. Hij wijst op de voorbeeldelooze inspanning van Groningen zelf, dat er niet heeft tegen opgezien om voor een werk, dat ongeveer 36 ton gekost heeft, 24 ton uit eigen boezem bijeen te brengen. Aanvankelijk was het plan maar tot aanwending van 4 ton uit de Ommelanderkas, maar de minister wenschte dit punt thans afgescheiden te houden. De vergadering kon op dit oogenblik zeer goed oordeelen of aan het gewest, dat zoovele opofferingen heeft veil gehad, nu niet eene rijkssubsidie mogt worden verstrekt. Hij acht dit wenschelijk en in het algemeen belang raadzaam.

De heer **van Bosse** antwoordt, dat, als men nu reeds begint met subsidiëren, dan de kwestie van de Ommelanderkas onuitgemaakt blijft, en het onzeker zal blijven of ooit die kas staatseigendom zal worden. Hij wil niets te kort doen aan de inspanning van Groningen, maar acht zich toch verpligt te wijzen op hetgeen ook andere provincien te dezen aanzien gedaan hebben; hij noemt bijv. de Overijsselsche kanalisatie. Hij meent dat men niet uit het oog moet verliezen, dat de 13 à 14 ton, die de Ommelanderkas bezit, thans niets opbrengen; dat dit een dood kapitaal is dat buiten de circulatie blijft. Juist omdat er twijfel heerscht kon de staat afstand doen van zijne regten en eene schikking tot stand worden gebragt. Bij al de lasten die reeds op de staatsfinancien drukken, is hij huiverig die nog meer te bezwaren, en daarom stelt hij eene schikking voor ter zake van de Ommelanderkas, alvorens men tot de nu voorgedragene uitgave overgaat.

De heer **Storm v. 's Gravesande** zegt nopens de opmerking dat de zaak reeds lang bekend was, dat zij nu toch het eerst op de begrooting voorkomt; zij moge vroeger wel besproken zijn, maar zij werd nooit voor goed ter tafel gebragt. Spr. gelooft dat het ook meer in het belang der provincie zijn zal, wanneer die zaak bij eene afzonderlijke wet worde behandeld; want hier heeft men slechts één post van *f* 100.000 voor één jaar; die post bindt niet voor het vervolg.

De **Minister** antwoordt dat dit in zekere mate juist is, maar dat de aanvraag toch geschied is voor 12 ton omgeslagen over 12 jaren. De heer *van Bosse* schijnt het uitstel te willen als prikkel om de zaak van de Ommelander kas ten einde te brengen, welke zaak, zoo die spreker vreesde, anders ligt zou inslapen. Dit is volstrekt de bedoeling niet; met afwijking van hetgeen *vroegere* regeringen deswege mogen gedacht hebben, wenscht de tegenwoordige de zaak van de Ommelanderkas spoedig ten einde te brengen. Maar als dit geschiedt, zegt de minister, dan hebben wij reeds bij voorbaat dit gewonnen, dat inmiddels met het werk der kanalisatie is aangevangen.

De heer **van Bosse** verdedigt de vorige regering alsof zich de zaak niet zou hebben aangetrokken. In het najaar van 1858, bij de behandeling der begrooting voor 1859, heeft zij die zaak voor het eerst ter sprake gebragt, en heeft hij zelf er reeds toen opgewezen, om die kas op eene doeltreffende wijze aan te wenden. Maar vooreerst waren toen de plannen tot kanalisatie van Groningen nog niet tot genoegzame rijpheid gebragt, en ten andere wilde de toenmalige minister van financien afwachten, welke uitgave voor de spoorwegen noodig zouden zijn.

De heer **van Nispen** is ook voor eene afzonderlijke wet.

De heer **Thorbecke** is een voorstander van het werk en tevens van eene aanzienlijke tegemoetkoming van rijkswege. Hij heeft dat werk sedert jaren aangemoedigd en ondersteund zooveel in zijn vermogen was. Hij wil niet ontveinzen dat het in den laatsten tijd het aanzien gekregen heeft van een politiek voertuig, maar dat kan in zijne beschouwing van de zaak geene verandering brengen. Dit is ook het geval niet ten opzigte van de Ommelanderkas, want spr. kan niet inzien welk bezwaar er bij de administratie dier kas, of wie ook de eigenaar daarvan zijn moge, kan gelegen zijn om eene ruime bijdrage te verleenen voor zoodanig werk. Zijn bezwaar ligt in het tijdstip waarop zulk eene groote uitgave wordt voorgesteld. Het doel van elke subsidie moet zijn eigen inspanning aan te moedigen en te onderhouden, en nu komt het hem voor dat het werk zelf nog niet genoeg verzekerd is, om nu reeds eene subsidie te verleenen. De beschikbaarstelling moest afhankelijk zijn van hetgeen door de belanghebbenden vooraf werd verrigt en spr. acht waarborgen noodig voor de verdere geregelde uitvoering, daar er thans geen enkele zekerheid bestaat dat dit geschieden zal.

De **Minister** verheugt zich dat de heer *Thorbecke* het in beginsel met hem eens is, en er dus alleen overblijft het verschil wanneer de subsidie verleend dient te worden. De min. moet opmerken, dat er een onderscheid bestaat tusschen het *verleenen* en het *betaalbaarstellen* van de subsidie. De regering is nog niet verpligt onder alle omstandigheden de som uit te keeren. In Groningen is de eigen inspanning krachtdadig opgewekt. Men heeft zich verbonden het werk voor eigen rekening te volbrengen, mits eene subsidie werd toegekend. Nu dient men toch wel vooraf de zekerheid te hebben, dat de subsidie zal verleend worden, maar de regering zal die niet uitkeeren vóór dat de hand aan 't werk wordt geslagen. Hij kan de stellige verzekering geven dat er geen uitbetaling zal geschieden voor er overtuigend zij gebleken dat er zekerheid tot de uitvoering bestaat, ja dat het werk reeds in die mate gevorderd is dat het aanspraak op subsidie kan maken.

De heer **Reinders** meent nog alleen te moeten opmerken, dat in geval de heer *van Bosse* zoozeer overtuigd is dat de Ommelander-kas rijks-eigendom is, de gelden van die kas dan al voorlang in de schatkist moesten zijn gevloeid. Zooveel is zeker dat de provincie geen eigenares is; zoodat zij, ten wier behoeve de subsidie strekt, er geheel buiten is.

Art. 87 wordt hierna in stemming gebragt en met 40 tegen 24 stemmen *afgestemd*.

VOOR, de heeren: *Reinders, de Poorter, Hoekwater, Schimmelpenninck, Zijlker, Oomen, Strens, Lijcklama, van Lijnden, van Diggelen, van Foreest, Taets van Amerongen, v. d. Veen, Westerhoff, van Franck, Slicher, de Lom de Berg, Hoffman, Dirks, Wichers, Mackay, Mensonides, van Heiden Reinestein en Blussé van Oud-Alblas.*

Art. 88 wordt zonder beraadslaging *goedgekeurd*.

Art. 89 (Toezigt op de spoorwegdiensten *f* 29,000).

De heer **Olivier** had gedacht, dat de tegenwoordige minister met de meest mogelijke zuinigheid bij deze zaak zou zijn te werk gegaan. Het tegendeel is echter waar. Terwijl de vorige minister meende dat eene som van *f* 20.000 voldoende was voor een uitgebreid toezigt, brengt deze minister *f* 29.000 op de begrooting voor een toezigt dat veel minder omvattend is dan dat van zijn voorganger. Men heeft van dat toezigt een klein depart. gemaakt. In plaats van gebruik te maken van de ambtenaren van den waterstaat in de nabijheid der spoorwegen gevestigd, heeft men vijf opzigters benoemd. Het verwondert spr. in het antwoord te lezen: „Men meent de verdere opmerkingen omtrent de meerdere of mindere kostbaarheid van dat toezigt met stilzwijgen te kunnen voorbijgaan. Het geldt hier eene bestaande wet en een algemeenen maatregel van inwendig bestuur, krachtens die wet uitgevaardigd, waaraan de regering verpligt was uitvoering te geven." Er was echter in het verslag niet gevraagd, waarom aan de wet uitvoering is gegeven, maar wel waarom zoodanig weelderige uitvoering aan de wet is gegeven. Ten slotte stelt spreker voor dezen post te verminderen met *f* 9000 en alzoo terug te brengen tot de vroegere som van *f* 20,000.

De heer **Dullert** brengt een ander onderwerp ter sprake, namelijk de zaak der afgewezen concessie van den spoorweg 's Gravenhage-Scheveningen-Gouda. Omtrent de verleende concessie Leyden-Woerden waren door de kamer inlichtingen gevraagd hoe het met de zaak stond. Spreker herinnert aan de bekende motie van Mei, waarbij is uitgemaakt dat door de uitsluitende concessie 't algemeen belang niet is behartigd, en aan de motie die daarop is gevolgd en aan de latere adressen van andere aanvragers, waaromtrent juist nadere inlichtingen zijn verlangd. Daarop sloeg de vraag in het voorloopig verslag om inlichtingen. En wat antwoordt de minister? „Wat het verdere betreft kan aan het verlangen van sommige leden om de inlichtingen te ontvangen, door de kamer gevraagd, niet worden voldaan, omdat die vraag niet kan worden afgescheiden van de beteekenis, welke men daaraan heeft willen geven."

Wanneer spreker nu in aanmerking neemt dat de conclusie om inlichtingen op de adressen is gevraagd eenparig, en als hij in art. 89 der grondwet leest, dat de minister verpligt is inlichtingen te geven, tenzij — hetgeen hier niet het geval kan zijn — de belangen van den staat zich daartegen verzetten — dan acht hij de weigering des ministers in strijd met de grondwet. Dit is de reden waarom spreker het woord heeft gevoerd en ook om alsnog nadere inlichtingen te vragen in verband met ter sprake gekomen onderhandelingen tusschen de Rijn- en Hollandsche spoorweg-maatschappij.

De **Minister** zegt dat de heer *Olivier* eenige opmerkingen gemaakt heeft, die hij moet wêerspreken, en een amendement heeft voorgeslagen, dat hij ten krachtigste moet bestrijden. — Die spr. heeft gezegd, dat de wet nopens de politie der spoorwegen tot stand is gekomen op een tijdstip, toen men zich voorstelde dat de spoorwegen door *bijzondere* ondernemingen in het leven te roepen. Wat tot de denkbeelden der leden bij het uitbrengen van hunne stem *geweest* zij, dit laat de minister daar, doch hij moet constateren dat de wet tot den aanleg van de spoorwegen bij concessie nog niet was aangenomen; en zou het dan niet praemature zijn geweest eene wet aan te nemen in dat onzeker vooruitzigt? Bovendien, het artikel, waarvan hier sprake is, is niet door de regering in de wet gebragt, maar bij amendement, en doch de regering is verpligt daaraan volledige uitvoering te geven.

De minister herinnert voorts, dat bij de verdediging van dat amendement, de wensch werd geuit, dat de ambtenaren in rang eenigermate gelijk moesten zijn met de leden van den Raad van State, is het dan te veel, wanneer nu de tractementen bij de regerings-voordragt in dien geest bepaald zijn? Zijn voorganger heeft, ja, *f* 20,000 op de vorige begrooting gebragt, maar toen gold het eene onzekere raming, omdat men de werking van de wet nog niet kende.

Nu is ook gevraagd: waarom werken die ambtenaren niet aan het departement van binnenl. zaken? Eenvoudig omdat daar geen ruimte genoeg is, alles is daar bezet.

Men heeft zelfs aanmerking gemaakt, dat er een algemeene opziener voor het spoorwezen benoemd is, maar die is volstrekt noodig, als uitmakende een voornaam deel van het toezigt.

De minister zou het betreuren als dezelfde kamer die het artikel in de wet gevoegd heeft, de regering de uitvoering onmogelijk zou maken. De zaak *is* uitgevoerd; men kan er niet op terugkomen, als het amendement wordt aangenomen, dan zal het tot groote confusie aanleiding geven. Bovendien, het stelsel van staatsspoorwegen maakt weinig verandering in de hoegrootheid van het toezigt, en het is ook nog zeer onzeker hoe de exploitatie der staatsspoorwegen zal plaats hebben. Als de exploitatie door particulieren zal worden gedreven, hetgeen niet is uitgesloten, omdat de *wet* dit later zal uitmaken, dan zal het toezigt op de exploitatie zeer uitgebreid en weinig minder zijn dan bij geconcedeerde spoorwegen.

Wat betreft het gezegde van den heer *Dullert*, dat lid heeft eene zware beschuldiging tegen den minister ingebragt, de weigering van inlichtingen over het door hem bedoelde punt in strijd geacht met de grondwet. De minister moet vooreerst opmerken dat er groot verschil bestaat tusschen het geven of het weigeren van inlichtingen aan de *Kamer*, dan wel aan *sommige* leden. Het voorl. verslag spreekt bl. 16 er van dat *sommige* leden inlichtingen vragen; daarop is in de mem. v. antw. gezegd: „wat het verdere betreft kan aan het verlangen van *sommige* leden om de inlichtingen te ontvangen, door de *Kamer* gevraagd, niet worden voldaan, omdat die vraag niet kan worden afgescheiden van de beteekenis welke men daaraan heeft willen geven."

Maar ten tweede, zelfs aan *sommige* leden zijn niet geweigerd inlichtingen, want het betreft alleen de kwestie van tijd. Er staat toch bladz. 30 der memorie van antwoord, „dat plan maakt op dit oogenblik een onderwerp van onderzoek en behandeling uit. Tot zoover de stand der zaak." Wel verre van dus te weigeren wordt de toezegging tot mededeeling gedaan, maar dan als de tijd daarvoor gekomen zal zijn. En waarom? Omdat de discussie die daarover plaats had in Mei jl. de bedoeling had te doen uitkomen, waarom men inlichtingen verlangde. Men wilde weten wat de regering met de adressen wilde doen. En nu is er nog *geen* besluit op die adressen genomen, noch *kunnen* worden genomen, en daarom heeft de regering gewacht met het geven van inlichtingen. Hij zal de zaak niet weer in alle bijzonderheden behandelen, maar niemand zal twijfelen dat de regering die eerlijk wil, en dat zij niet anders kan dan de verleende concessie te handhaven, zoolang de concessionarissen aan hunne verpligtingen voldoen, terwijl zij *en demeure* gesteld, in gebreke bleven. De regering heeft willen afwachten of de Hollandsche spoorweg-maatschappij voldeed aan hare verpligtingen. Tot dusver voldoet zij daaraan trouw, maar zoodra het blijken mogt dat dit niet het geval ware, dan zou het de tijd zijn om op de andere adressen te beschikken en inlichtingen te geven aan de kamer. Het verwijt van weigering tot het geven van inlichtingen is dus ongegrond, en de minister vleit zich dat de heer *Dullert* voor het oogenblik voldaan zal zijn. Eindelijk wat aangaat de onderhandelingen die nog gevoerd worden, daarover zal de kamer wel geene inlichtingen verlangen; de minister acht zich voor dat die onderhandelingen zijn afgeloopen, niet bevoegd die openingen te geven.

De heer **van Hoëvell** meent, dat het toezigt op de spoorwegdiensten, niettegenstaande de vermeerdering met *f* 9000, niet beter is geworden. Hij wijst er op hoe in den laatsten tijd nog bijna twee vreesselijke ongelukken op den Rijnspoorweg hadden kunnen plaats hebben. Wat de commissie van toezigt betreft, het is waar die commissie is bij amendement in de wet gebragt; spr. heeft er zelf toe medegewerkt, maar hij had zich er iets anders van voorgesteld. Zoowel de minister als de kamer waren toen van meening dat de spoorwegen bij wijze van concessie zouden worden aangelegd, en niemand kon toen voorzien dat een jaar later dit alles zou zijn veranderd. Nu zegt de *minister* wel, de wet moet worden uitgevoerd, maar daarvoor waren zulke groote kosten niet noodig. Spr. zal niet treden in eene beoordeeling van personen, maar hij durft toch zeggen met alle achting en eerbied voor de personen door den minister benoemd, dat zij die het denkbeeld van die commissie in het leven hebben geroepen, iets anders op het oog hadden. Als hij nagaat hoe dat amendement werd geadstrueerd, dan gelooft hij dat men bij de uitvoering aan dat beginsel niet is getrouw gebleven. Hij meent dus dat de minister wel zou doen als hij het amendement niet zoo krachtig bestreed. De minister zegt wel dat dan alles op losse schroeven zou worden gesteld en verwarring worden gesticht, maar spr. gelooft dat niet. Het is geene oude zaak, zij is eerst sedert kort in het leven geroepen. En met het oog op de veranderde omstandigheden, na het tot stand komen der wet en met het oog op de uitkomsten, is hij niet genegen deze groote som toe te staan en zal hij dus voor het amend. stemmen.

De heer **Dullert** beantwoordt den minister en merkt o. a. op dat de minister gezegd heeft dat hij, volgens art. 89 der grondwet wel verpligt was aan de staten-generaal, maar niet aan *sommige* leden inlichting te verschaffen. Spr. wil aannemen, dat dit de eigenlijke reden is waarom de minister weigert inlichting te geven, maar dan berust dit op een verkeerd begrip. Er staat toch in het verslag: „Sommige leden drongen er op aan, om de inlichtingen te ontvangen, door de kamer met opzigt tot de verleende concessie van den spoorweg van Leiden naar Woerden verlangd." Het waren dus niet *sommige* leden, die inlichting vroegen, maar zij drongen aan op het voldoen aan het verlangen der kamer.

De **Minister** zal beginnen met het laatst gesprokene, omdat hij niet wenscht dat een misverstand tusschen den heer *Dullert* en hem blijft bestaan langer dan volstrekt noodig is. Hij is te zeer overtuigd van de welwillendheid van dat lid, die hem te veelmalen is gebleken, dan dat hij wil gelooven dat hij eenige animositeit tegen zijn persoon in de discussie wilde mengen. Maar als aan den minister verweten wordt dat hij weigert inlichtingen te geven, gevraagd krachtens art. 89 der grondwet, dan meent hij dat dit feit daarstelt eene zware beschuldiging. En nu is het mogelijk dat hij voorzigtiger in zijne uitdrukkingen had kunnen zijn, maar als hij zijne meening zegt, dan wikt hij niet zoozeer zijne woorden, dat hij vooraf berekent of daaruit, bij gevolgtrekking, ook iets anders kan worden afgeleid. Hij heeft gemeend de waarheid te moeten zeggen. De minister gelooft thans vernomen te hebben, dat de heer *Dullert* met zijne adstructie voldaan is. Hij heeft echter het voorgaande willen zeggen, omdat hij zich wenschte te vrijwaren tegen het denkbeeld, als of hij eene beschuldiging tegen den heer *Dullert* wilde inbrengen. — De spreker uit Almelo, de heer *van Hoëvell*, heeft zich beklaagd dat, nu wij een toezigt hebben, er toch nog eene minder goede inrigting bij de spoorwegen bestaat, even als vroeger. De min. zal niet beslissen of de toestand nu beter is dan vroeger, maar hij gelooft dat ook het beste toezigt niet in staat is alle overtredingen te voorkomen, wel om, als zij gepleegd worden, de herhaling er van te voorkomen, even als eene uitnemende politie niet in staat is alle overtreding der wetten te voorkomen. Men had zich iets anders van dat toezigt voorgesteld. Het kan zijn, maar dan heeft men zich vergist. De wet moest worden uitgevoerd in den aanvang van het jaar, toen nog niets beslist was omtrent de staatspoorwegen. Maar hoe dit ook zij, die raad is noodig omdat de wet het voorschrijft. En nu heeft de koning gebruik gemaakt van zijn grondwettig regt en heeft de tractementen geregeld en de personen benoemd, in overeenstemming met de wet. Hoe kan nu de kamer terugkomen op haar eigen werk en afbreken wat zij zelve heeft opgerigt? Hij moet dus het amendement krachtig blijven bestrijden, omdat de zaak reeds georganiseerd is en de ambtenaren benoemd zijn krachtens de wet. Hij moet verklaren niet te weten hoe hij de wet verder getrouw zou kunnen uitvoeren, als het amendement wierd aangenomen.

De heer **Olivier** zegt dat er hier geen kwestie van is of de wet moet worden uitgevoerd, maar de vraag is of dit niet op een meer zuinigen en eenvoudigen voet kan geschieden. De *Minister* zegt, toen ik de wet moest uitvoeren, was nog niets beslist omtrent de staatsspoorwegen. Maar de minister wist toch dat dit het doel was met het optreden van dat ministerie, en met dat doel voor oogen had de minister die commissie met minder weelde kunnen inrigten. Spreker beantwoordt vervolgens de overige argumenten van den min. en blijft zijn amend. volhouden.

De heer **Wintgens** zegt, dat de heer *Dullert* te regt heeft aangedrongen op het bekomen van inlichtingen, door de kamer verlangd. Hij wenscht alleen te doen uitkomen het punt waarop het hier aankomt. Wat was de strekking der motie van den heer *Dullert* in de maand Mei ll.? Die strekking was om inlichtingen van de regering te verkrijgen hoe de verleende concessie aan de Holl. spoorweg-maatschappij, zonder voorbehoud van wettelijke goedkeuring, kon geschieden, en zulks op grond van geldelijke verpligtingen, bij art. 6 der concessie op den staat gelegd. Dat punt kan de minister beantwoorden zonder in uitweiding te treden over alle verdere onderhandelingen of den loop der zaak. De vraag is dus: hoe de regering art. 6 kan rijmen met de grondwet? Hij gelooft wel, dat de regering eerlijk wil handelen en den loop der gebeurtenissen afwachten, maar dit is niet het punt waarop het aankomt. Hij zal niet meer terug komen op de motie van den heer *de Brauw*, doch vreest maar al te zeer dat bewaarheid zal worden, dat er niets zal tot stand komen als alleen dat men geëntraveerd zal hebben de concessie 's Hage—Gouda, waarbij geen subsidie hoegenaamd werd gevraagd, en dit alleen om concurrentie te weren.

De heer **van Nispen van Sevenaer** kan den post, als uitvoering der wet, aannemen.

Volgens den heer **Dirks** gaat het amendement wat te ver, doch de post komt hem toch hoog voor. Hij geeft daarom den heer *Olivier* in overweging, zijn amendement met *f* 4000 te verminderen.

De **Minister** bestrijdt ook dit laatste amend. en antwoordt aan den heer *Wintgens* dat hij niet gelooft dat thans het oogenblik daar is, om terug te komen op de discussien in het voorjaar gehouden. Alleen dit wil hij zeggen, dat die bewuste motie van orde eenvoudig behelsde vragen om inlichtingen ten aanzien der beslissing van de regering op sommige adressen; want het punt door den heer *Wintgens* ter sprake gebragt, *is* behandeld; de regering heeft medegedeeld, waarom zij meende dat art. 6 in de concessie kon worden opgenomen, en de kamer heeft daarover een oordeel geveld, en wel een afkeurend oordeel. Dat punt is dus afgescheiden van de kwestie door den heer *Dullert* behandeld, waarbij alleen inlichtingen werden gevraagd over de adressen.

Nadat de heer **Olivier** nog kortelijk zijn amend. had verdedigd tegen de opmerkingen van den minister, — wordt dit amend. in stemming gebragt en *verworpen* met 41 tegen 27 stemmen.

VOOR de heeren: *Hoynck van Papendrecht, Blussé, van der Linden, van Bosse, de Brauw, Heemskerk Bzn., Duymaer van Twist, van Goltstein, Strens, van Hoëvell, van Heukelom, Storm van 's Gravesande, Hugenholtz, Betz, Olivier, Wintgens, Idserda, Anemaet, Gevers Deynoot, Thorbecke, de Lom de Berg, Poortman, Dirks, van Zuylen van Nijevelt, Mackay, Mensonides* en *Dullert.*

Art. 89 wordt hierop *aangenomen* even als de artikelen 90 en 91.

Art. 92. (*Aanleg van spoorwegen van staatswege, enz. tot een bedrag van f* 13,000,000).

De heer **van Heukelom** zal op de wet zelve, waarbij aanleg van staatsspoorwegen is bevolen, niet terugkomen. Hij wenscht van zijne zijde al te doen, wat in zijn vermogen is, om die wet strikt uit te voeren. Derhalve zal hij zich bepalen tot het maken van slechts enkele opmerkingen over de wijze van uitvoering der wet, voor zoover uit de memorie van beantwoording daarover licht wordt verspreid. Het is zijn verlangen, dat door de regering waarborgen worden gegeven, dat de wet zoo spoedig mogelijk worde uitgevoerd. Gaat hij nu de mem. van beantw. na, dan twijfelt hij er aan, of de regering den goeden weg inslaat om de zaak der spoorwegen tot een spoedig en goed einde te brengen. Vooral leidt hij dat af uit hetgeen nopens de onteigeningen door de regering wordt gezegd. Het schijnt hem toe, dat de regering in dat opzigt een soort van weifeling aan den dag legt, en alsof zij afwijkt van hetgeen bij de discussien over de wet zelve is voorgevallen. Hij gelooft, dat de uitlegging die door de regering thans te dezen aanzien aan de wet wordt gegeven, niet strekken kan om met de uitvoering zoodanigen spoed te maken, als in het algemeen belang wenschelijk is. Als hij goed nagaat wat door de regering over de uitvoering is te kennen gegeven, dan vreest hij, dat er van afwerking in het volgend jaar nog geen sprake zal zijn. Vooral heeft hij bezwaar tegen hetgeen door de regering in de memorie van beantwoording wordt te kennen gegeven, dat er eene wet nopens de exploitatie zal worden aangeboden, zoodra de werkzaamheden eener lijn dit zullen vorderen. Nopens de bedoeling der regering ten deze meent hij inlichting te moeten vragen. Hij heeft aan de wet der spoorwegen nooit eene andere bedoeling gegeven dan dat de zaak ter exploitatie bij eene nadere wet zoude worden uitgemaakt. Maar nu schijnt het, dat er eene wet wegens de exploitatie zal worden aangeboden, wanneer er enkele stukjes spoorweg zullen gereed zijn. Nu vreest hij, dat, zoo dit laatste het geval is, daaruit wel zal voortvloeijen, dat de staat zou moeten exploiteren, want alle pogingen die nog zouden kunnen worden aangewend, dat de onderneming der spoorwegen door particuliere krachten zou worden geëxploiteerd, zullen geheel verloren gaan, als dergelijke brokstukjes aan de exploitatie zouden worden overgedragen. Hij dringt er dus op aan, dat de wet betrekkelijk de exploitatie der spoorwegen zoo spoedig mogelijk aan de kamers worde onderworpen. Het heeft hem ook bevreemd, dat thans gelden worden aangevraagd voor het materieel. Bij de spoorweg-discussien is ook reeds over dat punt gesproken, maar de kamer bevond zich toen niet op het terrein, om het met de gewenschte kalmte te behandelen. Zij bevindt zich thans op een beter standpunt. Hij hoopt, dat de particuliere nijverheid zich alsnog de zaak der spoorwegen moge aantrekken, maar wil men dat opregt, dan moet men de zorg voor het materieel ook overlaten aan hen, die met de exploitatie zullen worden belast. Hij is beducht, dat, zoo men nu voor het materieel gaat zorgen, er eene inbreuk op de nadere beslissing ten opzigte der exploitatie zal worden gemaakt. Hij vreest dit te meer, omdat bij het departement van binnenl. zaken altijd het streven heeft bestaan, om zelf de spoorwegen uit te voeren en die te exploiteren. En nu acht hij het in het welbegrepen belang des lands en in dat der zaak zelve, dat de staat zich met de exploitatie niet belaste. Hij hoopt van den minister inlichtingen nopens die hoofdbedenkingen te ontvangen. In verband met deze beschouwingen komt hem het voorgedragene cijfer te hoog voor, te meer, omdat het eene onmogelijkheid zijn zal het te gebruiken. Daarbij gelooft hij, dat men zulk een aanzienlijk bedrag zoo niet geheel op lossen voet kan inwilligen. Natuurlijk moet er eenig vertrouwen worden geschonken, maar de begrootingspost die aangevraagd wordt, moet dan toch gevorderd kunnen worden. En nu meent hij, dat het niet mogelijk zijn zal om het gevraagde bedrag in het aanstaande jaar voor het werk te besteden. Hij geeft de hoop te kennen, dat de minister dus in zijn denkbeeld zal treden om dezen post voorloopig voor een klein cijfer uit te trekken, en om dan naderhand eene suppletoire begrooting aan te bieden, waaruit met meer kennis van zaken zal kunnen blijken, wat inderdaad vereischt wordt.

De heer **van Nispen** (*niet hoorbaar*) deelt zijne bezwaren tegen den voorgedragen post mede, en wenscht dat het bedrag daarvan worde gesplitst met het oog op de verschillende gelijktijdig aan te leggen lijnen.

De heer **van Eck** ontkent, dat de voorstanders van de spoorwegwet zich door hartstogt hebben laten medeslepen. Hij zou veeleer dat kunnen veronderstellen bij de tegenstanders. Maar, wat daarvan ook zij, hij ten minste is nog even kalm als bij de vroegere beraadslagingen. In antwoord op den eersten spreker, zegt hij, dat hij in het midden wenscht te laten, of de staat al dan niet zal exploiteren, maar dat reeds vroeger is opgemerkt, dat een deel van het materieel reeds zal noodig zijn, en dat dus de regering zou moeten beginnen zich een deel van het materieel aan te schaffen. Er kan dus daarover geene kwestie meer zijn, want de vroeger gevoerde strijd is geëindigd. Wat betreft de meening om slechts een klein bedrag op de begrooting te brengen gelooft hij niet, dat het in de bedoeling van de regering en de kamer ligt zich met eene vlag te vreden te stellen. Hij meent, dat de regering hier geen ander vertrouwen vraagt dan voor de waterwerken, waarvoor toch ook zeer aanzienlijke sommen op de begrooting zijn uitgetrokken. Hij wederlegt ook het gevoelen van den heer *van Nispen*, en is van oordeel, dat de wet, zoo als zij is aangenomen, vrijheid aan de regering laat. Hij verwacht in het begin van het werk vele moeijelijkheden en vreest dat door eene splitsing der uitgaven die moeijelijkheden zouden toenemen. Intusschen vraagt hij ook zijnerzijds eenige inlichtingen aan de regering. Zij betreffen voornamelijk den aanleg der bruggen, die aanmerkelijken tijd vorderen zal; als ook in verband daarmede de kwestie der onteigeningen. Uit de gewisselde stukken blijkt, dat de regering voornemens is een deel der aangevraagde gelden voor den aanleg der bruggen nabij Rotterdam te bestemmen. Bij de spoorwegdiscussie was men het over de rigting der lijnen over het algemeen eens, maar moesten toch sommige punten nog nader worden geregeld. En tot deze laatsten behoorde de vraag of de spoorweg van Rotterdam—Dordrecht zou loopen over de Maas dan wel over den IJssel en Lek. En die vraag zal worden beslist door den aanleg van de brug, die men thans te Rotterdam wil uitvoeren. Nu vraagt hij of de aanbouw van die brug zoo noodzakelijk is? Men begint den aanleg van de lijn van Breda; wat zal men dan vooreerst met de brug te Rotterdam doen? Hij zou er groot bezwaar in vinden, zoo die brug over de Maas wierd gelegd, vooral met het oog op de scheepvaart op de Zeeuwsche stroomen en ook voor Rotterdam zelf. Nu zou het hem aangenaam zijn, zoo de minister door een nader onderzoek tot de overtuiging kwam, dat de brug moet loopen over den IJssel en Lek. Daardoor zou ook Gorinchem beter in de gelegenheid geraken een spoorweg te verkrijgen of zich daaraan aan te sluiten. Het zou hem dus aangenaam zijn ten deze nadere inlichtingen van den minister te bekomen.

De voortzetting dezer discussien is bepaald op morgen ochtend ten 11 ure.

Zaturdag jl. zijn bij de tweede kamer ingekomen de navolgende verzoekschriften: als zes adressen, houdende aandrang op wijziging der armenwet. Wat het domicilie van onderstand betreft, als van de gemeentebesturen van Woudrichem, Boxtel, Spanbroek, Grijpskerke, den Dungen en Oudekerk aan den IJssel; van den gemeenteraad van Rossum, houdende verzoek dat de inkomsten der geestelijke goederen aldaar uitgekeerd worden aan de burgerlijke gemeente, in verhouding tot het aandeel, dat daarin aan de Hervormde gemeente competeert. — Deze adressen zijn verzonden naar de commissie voor de verzoekschriften.

Uitgegeven en gedrukt bij H. NIJGH, te *Rotterdam*.